

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»**

**Інститут публічної служби та управління
Кафедра публічного управління та регіоналістики**

д.держ.упр., проф. Миколайчук М.М.

**КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ
з дисципліни
«НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА: СКЛАДОВІ ТА ВИМІРИ»
Модуль 1**

**Розглянуто та затверджено на засіданні кафедри
публічного управління та регіоналістики**

Протокол № 1 від 28.08.2023 р.

Зав. кафедри _____ д.держ.упр., проф. Приходченко Л.Л.

Одеса – 2023

Конспект лекцій з дисципліни «Національна безпека: складові та виміри. Модуль 1» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 256 «Національна безпека» / Укл.: М.М Миколайчук. – Одеса: НУ «Одеська політехніка», 2023. – 90 с.

*Безпека країни формується всюди,
У кожній родині та навіть щомиті.
Вона як будинок, в якому одразу
Потрібно зважати найменші дрібниці.
М.Миколайчук*

ПЕРЕДМОВА

Згідно з визначенням ООН безпека існування та життєдіяльності є однією з основних базових цінностей людини. Забезпечення реалізації такої цінності є одним із пріоритетних завдань держави, громадянином якої є людина.

Ще у минулому столітті головною запорукою цілісності держави та безпеки її громадян був військовий потенціал необхідний для захисту кордонів. Проте, глобалізація та науково-технічний прогрес призвели до виникнення нових кризових явищ, пов'язаних з техногенними катастрофами, епідеміями, стихійними лихами, демографічними кризами, а відтак до зміни пріоритетів у системі національної безпеки. В сучасних умовах навіть найбільш розвинені країни світу не в змозі самотійно забезпечити національну безпеку. Тим більше, менш розвиненим країнам з привабливим природно-ресурсним та геополітичним потенціалом складно самотужки запобігти втраті державності під тиском країн-агресорів.

У 1990 році світ сколихнуло нахабне захоплення Іраком території Кувейту. Тільки військове втручання коаліції розвинутих країн дозволило відновити незалежність маленької країни з потужними запасами нафтових родовищ та покарати державу-агресора. Наступним сумним приладом стала Україна, яка прагнула до мирного життя і погодилась позбавитись ядерної зброї в обмін на гарантію цілісності, яку гарантували забезпечити США, Великобританія та російська федерація (рф). Проте, саме один з гарантів виявився підступним агресором. Відтак, для України, існуванню якої з 2014 року загрожує великий сусід – рф, що спочатку захопив частину території (Крим та частину Донбасу), а у 2022 році розв'язав повномасштабну війну, проблема забезпечення національної безпеки стала особливо актуальною.

СЕМЕСТРОВИЙ МОДУЛЬ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Лекція № 1. Вступ до курсу. Філософське вчення про розвиток.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни.
2. Діалектика та її альтернативи
3. Діалектичні принципи загального взаємозв'язку та розвитку

ВСТУП ДО КУРСУ

Аналіз світових подій за останні півстоліття наочно доводить недосконалість міжнародної системи безпеки. В зоні ризику опинилися країни з нейтральним та без'ядерним статусом, які не входять до складу потужних військових блоків.

Україна на собі відчуває дієвість давньоримського вислову «Хочеш миру – готуйся до війни». Відтак, питання підготовки фахівців з питань національної безпеки є актуальним протягом усього часу існування держави.

Спеціальність 256 «Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності)» відноситься до галузі знань «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону», проте (на відміну від інших: вузькоспеціалізованих та таких, що потребують спеціальних військових знань) можливе її поширення серед закладів вищої освіти. Адже саме ця спеціальність дозволяє застосувати холістичний підхід (Сутність холістичного підходу передбачає розуміння взаємовідносин між суб'єктами системи, де кожен компонент впливає на ефективність) у підготовці здобувачів вищої освіти.

Одним з фундаментальних національних інтересів, визначених Законом України «Про національну безпеку України», від 21 червня 2018 року № 2469-VIII (із змінами), є сталий розвиток національної економіки, громадянського суспільства і держави для забезпечення зростання рівня та якості життя населення.

Саме тому Концепція освітньої діяльності за освітньою програмою «Національна безпека» на другому (магістерському) рівні вищої освіти розроблена групою науково-педагогічних працівників Навчально-наукового інституту публічної служби та управління спрямована на формування професійних компетентностей та програмних результатів навчання, визначених не тільки стандартом вищої освіти зі спеціальності 256 Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності), а й Цілями сталого розвитку України.

Представлена освітня програма «Національна безпека» розрахована як на здобувачів, що не мають військового досвіду з метою підготовки їх до роботи в управлінських структурах, причетних до сфери національної безпеки, так і на колишніх військових з метою їх адаптації до роботи в цивільних установах.

Предметом дисципліни «Національна безпека: складові та виміри» є система забезпечення державою національної безпеки та її складових, нормативно-правове забезпечення національної безпеки, механізми та інструменти публічного управління у сфері безпеки та оборони України.

Метою дисципліни «Національна безпека: складові та виміри» є ознайомлення здобувачів із основними теоретичними положеннями політики національної безпеки; вироблення системного уявлення про національну безпеку та її структуру; формування знань і практичних умінь щодо оцінювання управління системою національної безпеки України;

ознайомлення студентів з особливостями, принципами, задачами та методами публічного управління у сфері національної безпеки.

Завдання навчальної дисципліни:

- вивчення основних теоретичних положень дисципліни;
- з'ясування сутності та основних положень національної безпеки;
- виявлення викликів, ризиків національної безпеки та ідентифікації загроз;
- набуття студентами теоретичних і практичних знань щодо особливостей забезпечення національної безпеки держави;
- формування знань, умінь та аналітичного підходу при розробці та управлінні системою безпеки

ДІАЛЕКТИКА ТА ЇЇ АЛЬТЕРНАТИВИ

Ідея розвитку супроводжує філософську думку із самого початку її існування. Сучасною всезагальною теорією розвитку всього суцього (буття, матерії, свідомості тощо) є діалектика, яка адекватно відображає його еволюцію у своїх законах, категоріях та принципах. Вона – одна з найдавніших наук, витoki її беруть початок з історично перших абстракцій. Згідно з твердженням Гегеля філософія виникла як діалектика, що системно і змістовно збагачувалась на шляху розвитку філософської думки.

Однак діалектика є не тільки всезагальною теорією суцього, а й всезагальним методом його дослідження і вивчення. Як метод теоретичного мислення діалектика – сукупність суб'єктивно усвідомлених, об'єктивно зумовлених та практично виправданих прийомів, навичок, умінь у діяльності людини та людства. Отже, діалектика – це філософська теорія, всезагальний метод і методологія наукового пізнання та творчості взагалі. У пізнавальній та практичній діяльності людей вона виконує світоглядну і методологічну функції.

Уперше термін «діалектика» ввів давньогрецький філософ Сократ як позначення мистецтва вести бесіду. Він практикував ведення вчених бесід про сенс загальних понять, сенс життя і т. д. Метою цих бесід був перехід від окремих випадків використання понять (справедливість, краса та ін.) до їх загальних визначень. Розвиваючи такий підхід, учень Сократа Платон представив діалектику вже як метод аналізу і синтезу понять, як рух думки людини від багатоманітних конкретних їх значень до загальних понять – ідей, які виражають істинно суще. Він обґрунтовував діалектичні висновки про те, що вищі роди суцього можуть мислитися тільки таким чином, що кожний із них є і не є, рівний собі самому і не рівний, тотожний собі і переходить у своє «інше». Тому буття містить суперечності: воно єдине і множинне, вічне і скороминуще, незмінне і мінливе, покоїться і рухається. Суперечність є необхідною умовою для спонукання душі до роздуму. Це мистецтво і є, за Платоном, мистецтвом діалектики. Тому вважають, що історично першою формою діалектики є стихійна діалектика стародавніх філософів – наївна діалектика буття і пізнання без проникнення в сутність процесів.

В епоху Середньовіччя діалектика була витіснена метафізикою, перетворилася на софістику і схоластику, які активно використовувалися панівними верствами для насадження і закріплення у свідомості людей релігійного світогляду.

Представник німецької класичної філософії Гегель уперше уявив світ як процес загального розвитку від нижчого до вищого, вказав на боротьбу протилежностей як джерело розвитку, сформулював основні закони та категорії діалектики. Через взаємозв'язок категорій він сформулював сукупність закономірностей, що відображають універсальні зв'язки світу і

пізнання. Заслуга Гегеля полягає перш за все у тому, що він у систематичній формі виклав діалектичне світобачення і відповідний йому діалектичний метод дослідження. Він розробив діалектику як філософську науку, протилежну метафізичному (релігійному) способу мислення.

Характерні особливості класичної діалектики:

1) діалектика є способом розуміння світу в якому дійсність осмислюється як така, що перебуває у взаємозв'язках, взаємозумовленості та постійній зміні (однак слід пам'ятати, що діалектика є теорією не будь-яких змін, будь-якого руху, а тільки однієї форми змін – розвитку). *Матеріалістична діалектика дає найглибшу, усебічну та найбагатшу за змістом теорію розвитку. Вона вчить, що ні в природі, ні в суспільстві, ні в мисленні немає нічого, що не перебувало б у стані змін, бо все, що існує, має свої внутрішні суперечності, які неминуче змушують його змінюватися, набирати нових форм, розвиватися;*

2) матеріалістична діалектика, в свою чергу, визнає існування діалектики об'єктивної та суб'єктивної. Об'єктивна діалектика – це взаємозв'язок та розвиток природних і соціальних явищ. Вона існує незалежно від суб'єкта, від людини та людства. Суб'єктивна діалектика – це діалектика мислення суб'єкта і пізнання ним об'єктивного світу. Об'єктивна та суб'єктивна діалектика збігаються за змістом (у них загальним є зміст – єдина діалектична закономірність розвитку дійсності). Водночас вони розрізняються за формою, тому що мислення, у свою чергу, має свої особливості порівняно з іншими сферами дійсності, свою внутрішню логіку розвитку. Суб'єктивна діалектика відображає об'єктивну. Об'єктивна діалектика відображається в мисленні: суб'єктивній та ідеальній формах;

3) діалектика визначається як система принципів, законів та категорій, що у сукупності відображає цілісність об'єктивного світу і його пізнання в безперервній зміні та розвитку. При цьому під принципами розуміють загальні й універсальні, основоположні ідеї, настанови, критерії, які визначають сенс і роль усіх інших елементів у системі. У сучасних концепціях діалектики найбільш вагома роль відводиться принципу зв'язку та принципу розвитку. Закони діалектики виражають всезагальні суттєві зв'язки в процесі розвитку. Вони виконують важливу методологічну функцію в побудові її теорії. Законів у діалектиці три: закон діалектичної протилежності, закон взаємного переходу кількісних і якісних змін та закон заперечення-заперечення. Категорії діалектики – це найбільш фундаментальні вузлові поняття, в яких і через які здійснюється філософське мислення;

4) діалектика як наукова система виконує три головних завдання. Засновуючись на аналізі як природи, так і суспільства, вона є загальною теорією розвитку (онтологією). Діалектика, застосована до логічного мислення, його законів і форм, виступає як діалектична логіка (теорія методу). За рахунок спрямованості на аналіз процесу пізнання, його законів, вона виступає ще і як теорія пізнання (гносеологія). Іншими словами, матеріалістична діалектика як учення про загальні закони розвитку водночас є логікою і гносеологією. Це пов'язано з тим, що закони об'єктивного світу після того, як вони пізнані, стають законами мислення, тобто законами логіки, а закони логіки є відображеними законами об'єктивного світу. Розкриваючи закони розвитку самої речі, ми досягаємо і закони розвитку пізнання, і навпаки, через вивчення пізнання та його законів виявляються закони об'єктивного світу. При такому способі розгляду матеріалістична діалектика як загальна теорія розвитку постає як цілісна система, як єдність трьох складових: теорії розвитку, теорії методу та теорії пізнання;

5) особливістю діалектики є те, що вона виконує роль як теорії, так і методології. На підставі змісту законів і категорій діалектики і закономірностей функціонування та розвитку процесу пізнання формуються відповідні вимоги до мислячого суб'єкта в його орієнтації у пізнавальній діяльності, а також відповідні норми, правила, яких він змушений

додержуватись у питаннях пізнання і практичного перетворення дійсності. Методологічно вірні орієнтири, які дає матеріалістична діалектика, допомагають обрати оптимальний шлях дослідження, уникнути багатьох помилок, відхилень, не витратити даремно сили і засоби, а отже, і дорогоцінний час на безперспективні зусилля та непотрібні дії.

Підсумовуючи вищезазначене, слід зробити висновок, що *діалектика в сучасному розумінні це: а) об'єктивний процес розвитку явищ на підставі виникнення, боротьби та розв'язання притаманних їм суперечностей; б) філософська наука про універсальні закони руху і розвитку природи, суспільства і мислення; метод пізнання і перетворення світу.* Знання загальних законів розвитку, які надає діалектика, дає можливість розібратися в минулому, правильно зрозуміти процеси, що відбуваються в наш час, передбачити майбутнє.

ДІАЛЕКТИЧНІ ПРИНЦИПИ ЗАГАЛЬНОГО ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ТА РОЗВИТКУ

У філософському плані *поняття «принцип» означає фундаментальні положення, первісне начало, найсуттєвішу основу певної концепції або теорії.* Для діалектики як філософської теорії принципи надають її змісту характеру єдиного цілого, перетворюють закони і категорії діалектики на струнку систему. У сучасних концепціях діалектики найсуттєвішу роль відіграють принцип загального зв'язку та принцип розвитку.

Принцип загального зв'язку. Всесвіт – надзвичайно різноманітний. Кожен предмет має множину властивостей, які він розкриває через зв'язок з іншими предметами. Інакше кажучи, кожне утворення виявляється через зв'язок з іншими утвореннями. Отже, кожен об'єкт знаходиться в закономірному зв'язку з іншими і бере участь у взаємодії з іншими об'єктами. Немає об'єктів, які б існували поза будь-якими зв'язками і взаємодією. Саме в урахуванні всебічного взаємозв'язку і взаємодії об'єктів і полягають одна з найсуттєвіших ознак діалектики та зміст принципу найзагальніших закономірних зв'язків. Зазначений принцип визначає, що все у світі взаємопов'язане і взаємозумовлене, ці зв'язки не привносяться ззовні, вони притаманні самим предметам і процесам. Переходи одних явищ в інші відображають загальну властивість рухомої матерії, виступають виявом універсального зв'язку об'єктів.

Отже, діалектика вимагає визначення всезагального зв'язку, що панує в матеріальному світі. *Зв'язок – це таке відношення, при якому ті або інші зміни одного явища (процесу) необхідно супроводжуються тими або іншими змінами іншого явища (процесу).*

Зв'язки характеризуються наступними рисами:

- 1) вони мають об'єктивний характер, тобто існують як об'єктивна закономірність, незалежно від свідомості людей.
- 2) вони є універсальними, бо виявляються всюди і завжди, в усіх явищах, на всіх рівнях і ступенях.
- 3) взаємозв'язок є багатогранним за своєю сутністю і природою, бо кожний предмет, будь-яке явище пов'язані з іншими, і цей зв'язок характеризується невичерпною мережею відносин між явищами і процесами матеріального та духовного світу.
- 4) реальні зв'язки є безкінечно різноманітними за характером, ступенем глибини і складності, формами виявлення. Діалектика передбачає диференційований підхід до аналізу різноманітних зв'язків дійсності, вирізняючи серед них зв'язки, притаманні основним видам матерії та формам її руху (механічні, фізичні, хімічні, біологічні, суспільні); зв'язки, притаманні основним формам існування матерії (просторові, часові, структурні, генетичні, причинні, функціональні).

Проте серед невичерпної різноманітності конкретних форм зв'язків діалектику цікавлять найбільш характерні зв'язки (характер зв'язків), що виявляються в усіх явищах і процесах дійсності. До таких форм зв'язків належать: внутрішні і зовнішні, суттєві і несуттєві, необхідні і випадкові, стійкі і нестійкі, загальні і одиничні зв'язки.

Роль цих зв'язків у розвитку є різною: через одні зв'язки річ реалізує свою природу, вони для неї є такими, що відіграють головну роль; інші для неї виявляються другорядними. Однак закон – це не будь-який зв'язок. Для зв'язків, що стають законом, характерна низка ознак: їх об'єктивність, суттєвість, необхідність, стійкість, загальність.

Об'єктивність зв'язку означає, що закон відображає об'єктивний стан речей, об'єктивний зв'язок між речами, предметами, явищами (закон збереження енергії та речовини, закон унесвітнього тяжіння та ін.).

Суттєвий зв'язок – це такий зв'язок, який визначає існування речі, її рух та розвиток. Так, періодичний закон хімічних елементів виражає суттєвий зв'язок між атомною вагою, зарядом атомного ядра та хімічними властивостями елементів.

Необхідний зв'язок – це такий зв'язок, який з необхідністю виявляється в певних умовах. Наприклад, відомий у фізиці закон залежності опору провідника від складу провідника, його довжини і площі поперечного перерізу з необхідністю виявляється в кожному випадку проходження електричного струму в провіднику, оскільки він обумовлений природою речовини, з якої зроблено провідник, притаманними йому об'єктивними характеристиками.

Стійкий зв'язок – це такий зв'язок, який надійно зберігається. Він має місце протягом усього існування відповідної форми руху матерії (певної стадії її розвитку) або мислення й існуватиме доти, доки існують ці явища і предмети.

Загальність зв'язку виявляється в тому, що йому підпорядковуються майже усі предмети, явища, процеси об'єктивного світу.

Різнманітність зв'язків. Діалектика передбачає диференційований підхід до аналізу зв'язків:

- зв'язки, притаманні основним формам руху матерії (механічні, фізичні, хімічні, біологічні, соціальні);
- зв'язки, притаманні основним формам існування матерії (просторові, часові, структурні).

Принцип розвитку. Діалектика як учення про найзагальніші закони і закономірності буття виходить із того, що об'єктивний світ перебуває в постійному русі, зміні та розвитку. Це положення діалектики фіксується у другому її принципі - принципі розвитку, який стверджує, що все рухається, усе змінюється; явища пов'язані в часі, їх зміни мають тенденцію до сходження від нижчого до вищого.

Визначити поняття «розвиток» можна шляхом його співвідношення з іншими вже відомими поняттями – «зміна» і «рух». Зміна – це перехід предметів, явищ з одного стану в інший. Вона протилежна «стійкості» і має спрямований характер – прогресивний чи регресивний. Прогрес – поступова зміна до вищої організації, від простого до складного. Процес, який іде у зворотному напрямку, називають регресом.

Поняття «рух» відносно матерії діалектика визначає як «зміну взагалі», тобто рух охоплює всі процеси, що відбуваються у світі, незалежно від їх змісту. Рух за своїм обсягом значно ширший за розвиток, але розвиток за своїм конкретним змістом багатший за рух.

Розвитку притаманні такі риси (саме вони і відрізняють його від феномену руху):

- а) скерованість у часі – від минулого через сучасність до майбутнього;

б) незворотність процесу, тобто реальні предмети, явища, що змінюються, є неповторними у своїх індивідуальних рисах;

в) поява в процесі розвитку нового, тобто того, що не існувало раніше;

г) закономірний характер розвитку, підпорядкованість його певним законам.

Підсумовуючи вищезазначене, можна зазначити наступне: *розвиток являє собою певну форму зміни взагалі, особливий вид руху, якому притаманні закономірні, спрямовані, незворотні, якісні зміни матеріальних об'єктів.*

Розвиток характеризується трьома типами змін:

- *одноплщинний розвиток* – перехід об'єкта з якісного стану одного ступеня складності в інший якісний стан такого самого ступеня складності;

- *регресивний розвиток* – перехід об'єкта з якісного стану вищого ступеня складності в інший якісний стан нижчого ступеня складності;

- *прогресивний розвиток* – перехід об'єкта з якісного стану нижчого ступеня складності в якісний стан вищого ступеня складності.

Слід зазначити, що як би не поєднувалися у процесі розвитку прогресивні, регресивні та одноплщинні зміни, будь-який об'єкт або сам проходить стадію прогресивного розвитку, або входить в інший об'єкт, який розвивається в прогресивному напрямку.

Процес розвитку відбувається за певних умов, які є різними для неживої, живої та соціально організованої матерії. Для цих рівнів *критеріями розвитку* виступають:

- *для неживої матерії* – ускладнення структур;

- *для живої матерії* – здатність до відображення;

- *для соціально організованої матерії* – рівень розвитку суспільства.

Крім цих принципів діалектики, іноді називають ще принцип причинності, принцип системності зв'язків та принцип історизму.

Принцип причинності є розвитком і конкретизацією принципу най-загальніших закономірних зв'язків. Відповідно до цього принципу одне явище породжує інше; причина є всезагальною, але відшукати першопричину досить складно.

Принцип системності зв'язків передбачає цілісний розгляд об'єктів, тобто співвідношення об'єкта із середовищем і внутрішнє розчленовування системи на елементи з визначенням їх місця у цій системі.

Принцип історизму пов'язаний із закономірністю, незворотністю та цілеспрямованістю розвитку історії.

Загальні закони розвитку

Закон у діалектиці – це об'єктивний, суттєвий, необхідний, стійкий, загальний зв'язок матеріальних та духовних явищ, який визначає характер і напрямок їхнього руху та розвитку.

В науковій літературі, крім поняття «закон», вживається також поняття «закономірність». Це не тотожні поняття. Вони є однопорядковими, бо в них відображено необхідні, об'єктивні, загальні зв'язки, що існують в об'єктивній дійсності. Але закономірність є ширшим поняттям, ніж закон. Якщо закон виявляє себе твердо, невідмінно в конкретних умовах, то закономірність виявляється як взаємозв'язок, взаємодія низки законів. Так, при аналізі суспільних явищ може йтися про конкретні вияви закону вартості чи закону відповідності продуктивних сил певному ступеню розвитку виробничих відносин, але може йтися й про загальний поступальний розвиток суспільства як об'єктивної закономірності.

Закони можуть бути різними, відтак вони класифікуються на основні і неосновні, динамічні і статичні, природи і суспільства, специфічні, загальні та всезагальні. Діалектику як учення про закони буття цікавлять всезагальні (універсальні) закони, оскільки вони,

по-перше, притаманні всім сферам діяльності, тобто діють у природі, суспільстві та пізнанні; по-друге, розкривають глибинні основи руху і розвитку, а саме послідовно відповідають на найважливіші питання: чому, яким чином, у якому напрямку відбувається розвиток.

Тобто, аби усвідомити сутність розвитку, необхідно відповісти на три базових питання: 1) у чому полягає джерело розвитку; 2) у чому сутність механізму розвитку; 3) куди спрямовано розвиток?

Закон діалектичної протилежності (або перший закон діалектики) зазначає, що джерелом розвитку є внутрішні суперечності предметів, явищ, процесів. Це означає, що всім без винятку явищам дійсності притаманні внутрішні протилежності, відносини між якими називаються суперечностями. Протилежності всередині кожного предмета, явища, процесу перебувають в єдності, взаємозв'язку та протидії. Ця протидія є джерелом розвитку. Вона відбувається всюди: і в неживій, і в живій природі, і в суспільному житті, і у сфері свідомості.

Для з'ясування суттєвих моментів закону необхідно розглянути його основні категорії. *Протилежність* – філософська категорія, яка відображає сторони, властивості, тенденції, процеси в предметах і явищах, що взаємозумовлюють і взаємовиключають один одного (асиміляція – дисиміляція, змінність – спадкоємність, виробництво – споживання, добро – зло та ін.).

Між протилежностями існують два види відносин: єдності та протидії.

Єдність протилежностей – це їх нероздільність. Кожна протилежність є умовою існування іншої. Окремо вони існувати не можуть (якщо зникає одна з протилежностей, перестає існувати й інша). Єдність протилежностей має сенс тоді, коли вони зумовлюють і проникають одна в одну. Кожна з протилежностей має потребу в тому, чого в неї немає, але є в іншій. Вони вступають у взаємодію. Впливаючи одна на одну, протилежності взаємопроникають одна в одну. Це означає, що протилежності не існують як однорідні, розділені у просторі, а кожна з них має в собі іншу.

Перебуваючи у взаємозумовленості і розвитку, протилежності не «байдужі» одна до одної, вони взаємно впливають одна на одну. Між ними йде протиборство. Його сутність полягає у тому, аби розірвати єдність. Кожна з протилежностей виштовхує із себе іншу, прагне звільнитися від неї. Таким чином, протиборство протилежностей має місце тоді, коли вони взаємозаперечують, взаємовиштовхують, взаємовиключають одна одну.

Єдність протилежностей виражає стійкість речі і є відносною, перехідною. Протидія протилежностей є абсолютною, вона не припиняється. Відношення, яке характеризується єдністю протилежностей і водночас є постійним протиборством між ними, називається суперечністю. Суперечності притаманні всім явищам та процесам реальності і виступають рушійною силою, джерелом зміни і розвитку. Саме тому суперечність є центральною категорією, що розкриває сутність закону діалектичної протилежності. Суперечності – це не тільки відносини протилежностей, а й процес їх розгортання. У зв'язку з цим розрізняють такі ступені суперечностей: тотожність, відмінність, протилежність. У такій формі буття, як суспільство, виокремлюють ще такий ступінь суперечності, як конфлікт.

Поняття «тотожність» означає початковий ступінь розвитку суперечності. Це є відношенням однаковості, подібності речі, сторони із самою собою або з іншими речами, сторонами. Відмінність же – це відношення неоднаковості, незбіжності із собою, іншими речами, сторонами. Суперечність виникає як роздвоєння єдиного, поділ єдиного на протилежності. У момент роздвоєння одночасно в тому самому відношенні виникає й протидія протилежностей. У ході становлення суперечності протидія протилежностей усе більше виходить на передній план і стає внутрішнім глибинним джерелом розвитку. У самій протидії протилежності відіграють різні ролі. Провідною стороною протидії є більш

динамічна, імпульсивна протилежність. Протидія протилежностей веде, зрештою, до нового якісного стану. Нові явища, що виникають, мають нові притаманні їм суперечності, які є рушійною силою їхнього розвитку.

Суперечності в навколишньому світі дуже багатогранні; їх класифікують:

- 1) за формою вияву – внутрішні і зовнішні;
- 2) за роллю в розвитку – внутрішні і зовнішні;
- 3) стосовно сутності – суттєві і несуттєві;
- 4) за типом у суспільстві – антагоністичні і неантагоністичні.

Отже, можна зробити висновок про те, що закон діалектичної протилежності – це закон, у силу якого всім речам, системам, явищам та процесам притаманні внутрішні суперечності, протилежні сторони і тенденції, взаємодія, протиборство між якими виступає джерелом зміни і розвитку, веде до наростання суперечностей, що вирішується на певному етапі зникненням старого і виникненням нового.

Відтак, центральне становище закону діалектичної протилежності в усій системі діалектики визначається наступним:

- 1) цей закон розкриває джерело будь-якого руху і розвитку, тобто дає відповідь на найважливіше і найсуттєвіше питання теорії розвитку.
- 2) він утворює основу всіх інших законів і категорій діалектики, у кожному з яких ми знаходимо протилежності, пов'язані відносинами єдності та протидії.
- 3) закон діалектичної протилежності визначає головний зміст діалектичного методу пізнання, вимагаючи роздвоювати в мисленні єдине і вивчати протилежності, поєднуючи їх аналіз із подальшим синтезом.

Закон взаємного переходу кількісних та якісних змін надає відповідь на питання щодо механізму розвитку. Він зазначає, що формою розвитку є взаємне перетворення кількісних та якісних змін. Аналіз процесів, що відбуваються в природі, суспільстві та мисленні, дає підставу констатувати, що кожному предмету, явищу, процесу притаманні кількісна та якісна визначеності, які перебувають у нерозривному зв'язку та постійній зміні. Сутність цих змін виявляється у тому, що поступові кількісні зміни нагромаджуються, порушують міру предмета і призводять до переміни його якісного стану. Вона відбувається у формі стрибка, перерви поступальності в розвитку. Це діє другий закон буття – закон взаємного переходу кількісних та якісних змін.

На відміну від закону діалектичної протилежності, що розкриває джерело розвитку, закон взаємного переходу кількісних та якісних змін розкриває механізм процесу розвитку, показує, як і в яких формах він реалізується. Специфіку цього закону, його вияви та дію, розкриває зміст основних понять, завдяки яким він реалізується: якість, кількість, міра, стрибок тощо.

Якість виражає притаманну речам специфічну визначеність, що тотожна з їх буттям і відрізняє їх від інших речей у певній системі зв'язків. Якість речей органічно пов'язана з їх кінцем, оскільки зі зникненням цієї якості зникає і сама річ, перетворюючись на іншу. Поряд з якістю всі речі, процеси, явища мають й кількісну визначеність. Вони обов'язково мають якийсь розмір, об'єм, масу та ін. Кількість – це об'єктивна визначеність якісно однорідних явищ, що характеризує їх величину, тривалість існування та інтенсивність розвитку в цілому чи окремих її сторін.

Якість і кількість перебувають у діалектичному взаємозв'язку: немає кількості, яка б не виражала певної якості, і разом із тим немає якості без кількості. До того ж певній якості завжди відповідає не будь-яка, а певна кількість. Будь-яка якість має кількісну межу. Ця межа у філософії називається мірою. *Міра - це така єдність кількості та якості, в якій певна*

якість необхідно пов'язана тільки з певною кількістю. Міра – це і певний інтервал кількісних характеристик або змін, у межах якого може існувати належна якість. Зміна кількості в межах міри не призводить до зміни якості, однак при переході міри предмет перестає бути тим, чим він є. Так, якщо тілу надати швидкості 1000, 2000, 7910 метрів за секунду, то воно впаде на землю. Якщо ж швидкість тіла збільшити лише на одну одиницю і довести її до 7911 метрів за секунду, то тіло відірветься від Землі і стане її супутником. Таким чином, кількісні зміни докорінно не впливають на якість, якщо вони відбуваються в межах міри. Але якщо ці зміни виходять за межі міри, виникає нова якість, яка має свою кількісну визначеність і свою міру.

Положення щодо взаємозумовленості кількісних і якісних змін має загальне значення. Воно є слушним стосовно всіх предметів і явищ навколишньої дійсності, тобто має силу діалектичного закону. Отже, Закон взаємного переходу кількісних і якісних змін виражає такий взаємозв'язок кількісних і якісних сторін предмета, унаслідок якого кількісні зміни, виходячи за межі міри, обов'язково тягнуть за собою докорінні якісні зміни, які, у свою чергу, приводять до нових кількісних показників.

Згідно з цим законом розвиток відбувається як єдність двох, відмінних одна від одної, але взаємопов'язаних стадій – безперервності і перервності. Безперервність у розвитку – це стадія повільних, непомітних кількісних змін. Перервність у розвитку називають стрибком. *Стрибок – момент, форма, спосіб перетворення однієї якості на іншу, це перерва в поступовості, безперервності кількісних змін.* Стрибком є виникнення життя на Землі, виокремлення людини зі світу тварин, зміна одного суспільного ладу на інший, видатні наукові і технічні відкриття. Будь-який стрибок характеризує перехідний момент у розвитку. За своєю природою він завжди суперечливий, бо свідчить і про народження нового, і про опір йому старого.

Форми стрибків різноманітні і залежать від природи явища, що розвивається, а також від конкретних умов, в яких здійснюється його якісне перетворення. Стрибки розрізняються:

- 1) за тривалістю перетворення (швидкі, повільні);
- 2) за формою перетворення (одноактні, багатоактні);
- 3) за глибиною перетворення (часткові, повні);
- 4) за напрямком перетворення (прогресивні, регресивні, безнапрямові).

При розгляданні стрибків важливими є такі терміни, як «еволюція», «революція», «реформа». Поняття «еволюція» використовується в широкому і вузькому значеннях. У широкому значенні «еволюція» – це весь процес поступового розвитку, який включає не тільки кількісні, а й якісні зміни, у тому числі революції. У вузькому значенні слово «еволюція» виступає як період, який передуює революції, її підготуванню. Поняття «революція» використовується для характеристики суспільних явищ. Це якісний стрибок, який ламає суспільство в самій його основі, а не переробляє його повільно, поступово. Реформа – це зміна якої-небудь істотної сторони життя суспільства при збереженні основ її економічного і державного ладу.

Підсумовуючи вищезазначене, можна зробити наступний висновок. Закон взаємопереходу кількісних змін в якісні конкретизується через низку категорій: якість, кількість, міру, стрибок, які дають цілісне уявлення про його зміст як загальний закон розвитку. Цей закон розкриває внутрішній механізм переходу до нової якості в будь-якій сфері об'єктивної дійсності, відповідаючи на питання, як, яким чином відбуваються розвиток, рух та зміна всього сутнього.

Якщо перших два розглянутих закони розкривають джерело розвитку і його механізм, то **закон заперечення-заперечення** розкриває загальну тенденцію розвитку, його спрямованість. Цей закон певною мірою узагальнює, синтезує дію інших законів діалектики.

Тобто постійне нагромадження всього багатства попередніх ступенів розвитку надає йому поступального характеру. Проте саме ця поступальність є суперечливою, тому що розвиток містить фази циклічності, коли відбувається «нібито» повернення до старого і розвиток набуває спіральної форми. Це виявляє себе загальний закон буття – закон заперечення-заперечення.

Відносно зміст категорії «заперечення» існують дві точки зору: метафізична та діалектична. Метафізичне «заперечення» акцентує основну увагу на моменті зникнення старого і практично ігнорує процеси збереження та утворення нового. Отже, метафізичне заперечення виходить із того, що заперечити означає відкинути, знищити. Діалектичне заперечення – це насамперед такий перехід від старої якості до нової, за яким певні сторони, елементи змісту та функції старої якості входять у перетвореному вигляді в зміни нової якості. Діалектичне заперечення – не голе, повне знищення речі, а її перетворення на нову річ із збереженням і перетворенням деяких рис старої якості. Воно свідчить про те, що між новим і старим існує зв'язок.

Діалектичне заперечення вбирає в себе три суттєвих моменти:

- 1) руйнування, подолання старого;
- 2) збереження елементів старого (спадкоємність);
- 3) конструювання, утворення нового.

Заперечення-заперечення фіксує той факт, що процес розвитку розпочинається з першого заперечення старого, яке, у свою чергу, через певний час заперечується іншим, новим. Якби не було зв'язку старого і нового в процесі розвитку, не було б спадкоємності, а старе знищувалося б повністю, оскільки розвиток можна було б графічно зобразити як пряму лінію, де нове є відмінним від старого, а старе не повторюється в новому. Однак річ саме в тім, що в новому зберігаються старе, його елементи, вони повторюються в новому, хоча і на вищій основі. Повторювання рис, елементів старого на вищій основі і є особливістю закону, який розглядається. З цього випливає інша його особливість. Оскільки має місце повторювання старого на вищій основі, то виявляється, що розвиток іде не по прямій, а нібито по спіралі, наближаючись із кожним циклом до старого, оскільки є повторюваність, і віддаляючись від нового, оскільки це нове.

Це положення має загальне значення. Воно є справедливим стосовно всіх предметів і явищ навколишньої дійсності, тобто має силу діалектичного закону. Його можна сформулювати таким чином. Закон заперечення-заперечення – це закон, у силу якого процес розвитку являє собою нескінченний ланцюг діалектичних заперечень старого новим при збереженні та утриманні (знятті) в новому всього характерного з попередніх етапів розвитку, що має в цілому поступальну, висхідну спрямованість. При цьому в процесі розвитку на його вищих щаблях повторюються деякі риси і сторони попередніх сходинок, але вже на якісно новій основі, що зумовлює сходження не по прямій, не по замкненому колу, а по кривій, що наближається до спіралі. Спіралеподібність руху виражає циклічність розвитку.

Основні закони діалектики, характеризуючи різні моменти єдиного процесу розвитку, діють не всупереч, а в нерозривній діалектичній єдності. Так, процес переходу кількісних змін в якісні і навпаки містить і суперечності, і діалектичне заперечення. Єдність і протидія протилежностей убирають у себе кількісно-якісні відношення і заперечення-заперечення. Аналогічно в процесі заперечення відбуваються роздвоєння єдиного на старе і нове та боротьба між ними, перехід кількісних змін в якісні. Інакше кажучи, єдність матеріального світу зумовлює єдність дії законів. Разом із тим слід мати на увазі, що при одночасній дії законів діалектики кожний із них є відносною самотійністю, оскільки кожен із них виражає сутність розвитку в певному аспекті (джерело, механізм, напрямок).

Відтак, закони діалектики виражають найсуттєвіші зв'язки і відносини об'єктивного світу. Діючи в єдності і взаємозв'язку, вони характеризують складний багатогранний процес розвитку об'єктивної реальності. Глибоке знання механізму дії законів діалектики і вміле їх використання застерігають від омани і помилок, роблять практичну діяльність людей цілеспрямованою та ефективною.

Лекції № 2,3 Філософія безпеки

Література: основна [2], додаткова [8; 9].

1. Природа суперечностей та конфліктів в суспільстві
2. Теоретичні уявлення про війну та мир
3. Концепції війн в епохи Середньовіччя та Відродження
4. Дихотомія «мир» та «війна» у площині міжнародних відносин.

HOMO HOMINI LUPUS EST

([Хомо хоміні лупус ест] Людина людині вовк)

(з комедії «Осли» давньоримського письменника Тита Макція Плавта).

ПРИРОДА СУПЕРЕЧНОСТЕЙ ТА КОНФЛІКТІВ В СУСПІЛЬСТВІ

Специфіка філософського ставлення до війни полягає в намаганні дійти до розуміння її природи і сутності як такої, досягнути її укоріненість у загальній системі світобудови, що не дається безпосередньому чуттєвому спостереженню, відкриваючись теоретичному умогляду. Така мета передбачає обґрунтування особливого шляху, методу, котрий забезпечує прозорість та контрольованість одержуваних висновків. Відтак, від духовного озброєння різних культурно-історичних епох, від їхнього загального тлумачення буття, суспільства, людини, від розвинутого пізнавального знаряддя буде залежати і можлива множина пояснень політики і війни, котра створена певним народом в певні часи.

В історії філософського досягнення війни можна виявити поступальність і спадковість. Філософія стародавнього світу залишила взірці, що відтворюються та наново досягаються у наступні періоди розвитку "західних" та "східних" культур. Разом з цим, культурні епохи утворюють деякі органічні дискретні цілісності, на питомому ґрунті яких лише і можна адекватно осмислити філософські сентенції щодо війни, розкрити їхній евристичний зміст для сучасного розвитку воєнно-філософської думки. Тому не можна оцінювати здобутки попередніх епох за критеріями, що їх застосовують до сучасної філософії та науки. Новоевропейська теоретична традиція народжується в розвитку індустріальної цивілізації з її раціональністю цілей, інституціоналізацією науки та освіти, духом винахідництва та панування над природою. Філософська думка інших епох надихається принципово відмінними цінностями та загальними настановами, по-іншому тлумачить світ, своє місце та призначення в ньому. Метою та основною складністю історико-філософського огляду воєнної проблематики є визначення культурних та теоретичних впливів в розвитку філософського досягнення війни з одночасним, відтворенням, наскільки це можливо, спадщини минулого в її автентичності.

Коли йдеться про війну та збройну боротьбу, теорія зосереджується саме на соціально-значущих за своїми підставами та наслідками конфліктах. Відповідно, конфлікт розглядається як одна із зовнішніх форм прояву суперечностей суспільно-історичного процесу.

Людські спільноти накопичили різні форми, шляхи та способи розв'язання конфліктів, які відображають їх накопичений досвід. Так, європейське суспільство масового індустріального виробництва з ідеалом правової держави та ліберальних цінностей поширює такі підходи, як морально-правовий, або нормативний, та примушуючи-переговорний, або метод торгу. На перший погляд, з точки зору збереження миру і злагоди між народами пріоритет має перший підхід, який ефективний в тих випадках, коли між сторонами втягнутими в конфлікт існує згода відносно правових та моральних норм. А в тих випадках, коли така згода відсутня, одна з конфліктуючих сторін нав'язує примушуючи-переговорний механізм. Проте питання, чи реалізовуватимуться взаємини між країнами за зазначеними схемами у кожний наступний момент історії, є відкритим, тим більш, з огляду на сучасну кризу морально-правових форм легітимації та регулювання стану світового співтовариства.

Воєнний конфлікт є Крайньою формою прояву суперечностей між державами, і водночас крайнім засобом їх розв'язання (*Ultima ratio* – останній аргумент, латинською мовою), а загальним контекстом у якому визначається природа, роль збройної боротьби й війни в людській історії, є соціальне насильство.

Дослідники зазначають, що супротивниками та можливим об'єктом агресії ставали спільноти, котрі засвоїли нові види діяльності та нові ролі, й у такий спосіб просунулись на новий щабель соціогенези, віддаляючись від "первісного стану".

Насильство по-різному оцінювалось суспільствами протягом історії. Кожного разу відповідно до їхнього власного образу життя та системи цінностей. Якщо зосередитись на європейській культурі, виявиться широкий спектр між діаметрально протилежними характеристиками насильства як такого. Узвичаєна в сучасній суспільній думці оцінка насильства як негативного деструктивного явища була прищеплена європейській спільній думці християнством як універсальною релігією спасіння, розвитком універсальної системи права та ліберальної демократії. Оглядаючи багато тисячолітню історію людства важко не погодитись з тією думкою, що така оцінка, скоріше, є винятковою та являє собою важке завоювання європейської культури.

Специфіка насильства соціального полягає в наявності надіндивідуальної мети та особливих соціальних інструментів та засобів його здійснення. У даному випадку насильницькі дії опосередковуються "другою натурою" людства – матеріальною та духовною культурою. Як і будь-яка людська діяльність, реалізація здійснення соціального насильства у своєму процесі містить такі елементи як інтерес, мотивація, обґрунтування, мета, засіб, способи реалізації та ін. Вони мають засади й сенс виключно у соціокультурному просторі. Соціальне насильство передусім пов'язується з різними аспектами відносин влади та власності. Воно є суспільно організованим та спирається на силу та авторитет панівних форм регулювання соціальної поведінки індивідів, а саме на: звичай, традицію, мораль, соціальні інститути, правові норми тощо.

Насильство по-різному оцінювалось суспільствами протягом історії. Кожного разу відповідно до їхнього власного образу життя та системи цінностей. Якщо зосередитись на європейській культурі, виявиться широкий спектр між діаметрально протилежними характеристиками насильства як такого. Узвичаєна в сучасній суспільній думці оцінка насильства як негативного деструктивного явища була прищеплена європейській спільній думці християнством як універсальною релігією спасіння, розвитком універсальної системи права та ліберальної демократії. Оглядаючи багато тисячолітню історію людства важко не погодитись з тією думкою, що така оцінка, скоріше, є винятковою та являє собою важке завоювання європейської культури.

Специфіка насильства соціального полягає в наявності надіндивідуальної мети та особливих соціальних інструментів та засобів його здійснення. У даному випадку насильницькі дії опосередковуються "другою натурою" людства – матеріальною та духовною культурою. Як і будь-яка людська діяльність, реалізація здійснення соціального насильства у своєму процесі містить такі елементи як інтерес, мотивація, обґрунтування, мета, засіб, способи реалізації та ін. Вони мають засади й сенс виключно у соціокультурному просторі. Соціальне насильство передусім пов'язується з різними аспектами відносин влади та власності. Воно є суспільно організованим та спирається на силу та авторитет панівних форм регулювання соціальної поведінки індивідів, а саме на: звичай, традицію, мораль, соціальні інститути, правові норми тощо.

Насильство протягом існування суспільства виконувало роль як системоруйнівного, так і системозберігаючого фактору. На ранніх етапах цивілізації грабіж, війна, збройний напад виконують економічну функцію здобуття ресурсів існування (територій, рабів тощо), тобто стають своєрідною формою виробничої діяльності суспільства.

Еволюція суспільства свідчить про постійне збагачення "арсеналу" насильства в соціальних відносинах. Багато дослідників розглядають індустріальну цивілізацію як винятково агресивне суспільство, де інструментом агресії стає інтелект на основі раціоналістичного підходу до світу.

При цьому варто акцентувати увагу на особливу небезпеку непрямого, психологічного насильства, що виражається у формі нав'язування міфів, перекрученої інформації, маніпулювання людською свідомістю.

Підвалини соціального насильства; зміст, мета, засоби організації та реалізації; межі примусовості; спосіб його легітимації; соціальні ролі, статуси, якості "провідників" суспільних інтересів засобами насильства (примусу) – все це залежить від типу влади та її легітимації, соціальної структури, від культурно-продуктивного потенціалу суспільства та способу регуляції соціальної взаємодії.

Сутність соціального насильства полягає у встановлення відносин панування та підпорядкування.

Суттєвими ознаками соціального насильства, зокрема є:

- реальне, цілеспрямоване використання сили у будь-якій сфері (економічній, політичній, духовній, мілітарній);
- реальна загрозлива перспектива для соціальних суб'єктів, до яких застосовується примус; історично-необхідний спосіб розв'язання суспільних протиріч шляхом нав'язування іншому суб'єкту політичної волі.

Відтак, соціальне насильство виступає формою самоорганізації та самотрансформації суспільства. Воно може бути застосовано в будь-якій сфері суспільства, а досягнення певної мети в визначеній суспільній сфері пов'язане з нав'язуванням певного ладу індивідам чи суспільству або певної поведінки (політичної, економічної, соціальної, побутової). Соціальне насильство може опосередковуватися тиском аж до насильства в іншій сфері, наприклад:

- досягнення політичної мети маніпулюванням політичною поведінкою;
- застосування політичних технологій задля економічних преференцій;
- диктування певного культурного чи соціального курсу задля зміцнення політичного панування; встановлення економічних (політичних) соціальних шлюзів задля лобювання інтересів певної спільноти (етнонаціональної, культурно-релігійної, цивілізаційної, транснаціональної тощо).

Війна вважається крайньою формою соціального насильства. Поняття "війна" вступає лише тоді в силу, коли особливий стан урочисто проголошеної загальної ворожості визнається відмінним від особистих сварок та міжродової кривавої помсти.

З виникненням цивілізації оформлюються й специфічні соціальні знаряддя, інструменти суспільно схвалюваного насильства: держава, армія, правоохоронні органи, за якими закріплюється законне право застосування сили. Приватні особи мають право застосовувати силу лише на захист своїх "природних прав", причому припустима міра насильства у кожному суспільстві в різні часи є виключно конкретною і особливою. Загрозливі перспективи для індивідів та спільнот у разі виходу за межі нав'язуваної конфігурації відносин передусім пов'язуються із застосуванням збройного насильства, у другу чергу – з обмеженням у правах, обмеженням у можливостях реалізації власних інтересів – тобто з політичним та економічним примусом.

Збройні форми соціального насильства як крайній засіб нав'язування-підтримування політичної волі в кожній ситуації аналізу можуть бути поділені на легітимні та нелегітимні.

Так, до легітимних форм за певним комплексом юридичних та політичних визначень передусім можуть бути віднесені заходи, пов'язані із зовнішньою безпекою держав та міжнародною безпекою, а саме: захист державних кордонів, територіальної цілісності, незалежності країни у операціях військ (сил), збройних конфліктах, війнах; загроза застосування зброї або воєнний шантаж; розміщення воєнних баз, іноземних військ на чужій території.

У XX столітті у зв'язку зі зміною реалій міжнародних відносин, а саме Другою світовою війною та поширенням національно-визвольних рухів, світове співтовариство визнало легітимність таких форм збройного насильства як партизанська війна та національно-визвольні рухи. Водночас, військово-політична практика провідних суб'єктів міжнародних взаємин кінця XX століття включила в себе широке коло превентивних військових дій, зокрема: "гуманітарних інтервенцій" – політика повалення диктаторів збройним втручанням ззовні; "миротворчих акцій" – пацифікацію протиборчих сторін "третьою" силою, відповідно до чого формулюються регулятивні засади й ведеться широка інформаційно-пропагандистська діяльність з підготовки міжнародної громадської думки до визнання їхньої легітимності.

Пов'язане з внутрішньою безпекою застосування збройної сили, за яким визнають правову та моральну обґрунтованість, спрямоване на боротьбу зі злочинністю і підтриманням правопорядку, умов життєдіяльності та розвитку особистості, суспільства та держави.

Серед "мирних" форм соціального насильства – законодавче обмеження політичних та економічних прав осіб, соціальних груп, введення надзвичайного законодавства, дипломатичний тиск, "економічна війна".

Варто також акцентувати увагу на тому, що у будь-якій політичній культурі є принаймні дві ціннісні орієнтації розгляду конкретної історичної ситуації:

1) політичний реалізм, що виходить із визначальної ролі в будь-яких взаєминах конкуренції конфлікту та прагнення нав'язування протилежній сторони своєї волі через систему влади;

2) політичний ідеалізм, який спирається на ідею морального і правового регулювання взаємин між супротивними сторонами, орієнтується на принцип рівноправності сторін, стратегію діалогу, компромісу, балансу сил, відмови від репресивних форм влади.

У взаємодії цих орієнтацій і виявляється еволюція форм усвідомлення і спроб регулювання насильства у взаєминах індивідів і суспільств. Водночас простежуються і поєднання двох тенденцій:

- рух від відкритих форм насильства до більш прихованого;
- прагнення до обмеження насильства в контексті ствердження невід'ємних прав людини.

ТЕОРЕТИЧНІ УЯВЛЕННЯ ПРО ВІЙНУ ТА МИР

Вже мислителі стародавності намагалися розкрити природу війни та її зв'язок з політикою, визначити найбільш ефективні способи ведення воєнних дій. В працях філософів, політичних та військових діячів Стародавнього Сходу, Греції та Риму наведено глибокі, як на той час думки про супідрядність та взаємний вплив політики і війни. Так, давньокитайський стратег та мислитель Суньцзи (VI - V ст. до н.е.) у праці "Мистецтво війни" був одним з перших, хто зробив спробу проникнути в сутність війни, розкрити її зв'язок з політикою держав, дати класифікацію війн, сформулювати принципи їхнього ведення. Війна, за його визначенням, це велика справа для держави, це питання життя або смерті, шлях існування чи загибель. Полководець, який розуміє сутність війни, керує долею народу і є володарем безпеки держави.

Сунь-Цзи виходив з принципу панівного становища політичного керівництва щодо військового. Цим правилом він керувався при визначенні сутності війни, її зв'язку з політикою та при розробці принципів воєнного мистецтва. Головними з них є: раптовість; блискавичність; створення опорних пунктів; знання противника; введення його в оману. При цьому взаємозв'язок політики та війни були для Сунь-Цзи вихідним пунктом для класифікації війн. Він вказував на три форми війни:

- *Ідеальна* – не застосовуючи сили, змусити противника відмовитись від політичних цілей, зробити його поступливим, підкорити чужу армію без бою;
- *менш вигідна* – роз'єднати противника з його союзниками, змусити його відчувати себе слабким для вступу в двобій і тим самим зробити його поступливим;
- *найгірша* – найважча та ризикована форма війни полягає в застосуванні збройної сили. Найгіршою вона є тому, що при ній ніхто не може бути абсолютно впевненим в перемозі.

Щодо двох перших форм війни у Сунь-Цзи існувала така формула: "підкорити військо противника без бою – найвище мистецтво". Згодом така точка зору отримала назву "політизація війни". Таким чином, Сунь-Цзи розглядав воєнні дії лише як одну з різноманітних форм боротьби за інтереси держави. Вважається, що згадана праця Сунь-Цзи посідає найпочесніше місце серед військових праць усіх часів, включаючи праці Клаузевіца, який написав їх через 20 століть.

У філософії давньої Індії питання про співвідношення політики і війни також знайшло відображення. Так, Брахман (IV столітті до н.е.) висловив думку про війну як засіб політики. Він вважав, що війна повинна служити політиці, а не бути самоціллю. Війну необхідно вести за допомогою армії, але більш важливою ніж зброя є політична стратегія. Вона підриває дух ворога, розкладає його та сприяє загибелі.

Перший крок до аналізу зв'язків війн із суспільними відносинами був зроблений Демокритом при поділі війн на внутрішні та зовнішні. Перші, на його думку, згубні, як для переможців так і для переможених. Другі корисні тим, що постачають суспільству рабів. Демокрит вважав, що зовнішня війна належить до числа "корисних справ", але за умови успіху, який у свою чергу, залежав від єдності думок у військових справах.

Для Платона було характерне прагнення розкрити зв'язок війни з суспільними відносинами і, передусім, з політикою. Його погляди склалися під впливом Пелопоннеської

війни (431-404 рр. до н.е.), в якій змагалися Афіни і Спарта. Він узагальнив суспільно-політичну та воєнну практику тих часів, розробив основи підходу до аналізу взаємозв'язку політики та війни. Політика, на його думку – це керівництво громадськими справами та справами держави. При цьому політика і політичне мистецтво є "верховним над усім". Тому політичну науку він визначає як мистецтво, яке керує усіма іншими видами діяльності, у тому числі військовим мистецтвом.

Війну Платон вважав природним станом суспільства, законним, справедливим способом здобування рабів та захоплення чужих земель. Людину він розглядав як істоту, підпорядковану законам природи. Тому вважав, що закони, які діють в тваринному світі, діють і людському суспільстві. Через це, на його переконання, у людському суспільстві панує природне право сильного над слабким, а відтак війна, як соціальне явище, вічна і її неможливо ліквідувати. Тому те, що люди називають миром, є абстракція, бо від природи існує вічна непримиренна війна між державами. Нерозумність більшості людей, підкреслював Платон, полягає в нерозумінні того, що на протязі життя усі знаходяться у війні з усіма у громадському, в приватному житті та кожного з самим собою. Люди і держави не визнають ніяких моральних норм.

Важливі думки висловив Платон про джерела війн, її матеріальні витоки. Всі війни, на його думку, відбуваються заради наживи, а до наживи нас спонукає тіло, якому ми рабськи служимо. Як і Демокрит, він розрізняв внутрішні і зовнішні війни. Є два види війн: перший вид, міжусобиця між самими греками, є найобтяжливіший. Другий вид, а саме війни із зовнішніми ворогами, коли вони нас непокоять. Цей вид значно привабливіший першого. При цьому перший вид, на його думку, не заслуговує навіть назви війни. Вони повинні називатись чварами, які виникають між "спорідненими" за кров'ю людьми. У таких війнах грецькі воїни повинні утримуватись від спустошення полів, від підпалів, від жорстокого поводження зі співвітчизниками, від перетворення їх у рабів. Другий вид утворюють війни греків проти іноземних, чужих племен – варварів, які є "ворогами за своєю природою". У війні проти варварів, писав Платон, необхідно діяти жорстоко і невблаганно, аж до їхнього знищення.

Платон також підкреслював, що армія призначена боротися не тільки із зовнішніми, але й з внутрішніми ворогами.

Філософ високо оцінював "військову діяльність" та вважав, що вона перевершує інші види людської діяльності і вимагає "величезної старанності". Тому висловлювався за застосування науки "до справ військових", радив виховувати не тільки тіло (гімнастикою), але й душу воїнів (музикою), наполягав на тому, щоб військовики поважали богів.

Отже, витоки політики та війни Платон вбачав у людській природі та душі, в філософії та етиці з її категоріями добра і справедливості. Він був прихильником авторитаризму та аристократизму, а демократію характеризував як систему нестабільну, здатну породжувати війни. Його погляди мали значний вплив на розвиток військово-політичної думки.

Проблема взаємозв'язку політики і війни отримала свій подальший розвиток в працях Аристотеля (384-322 рр. до н.е.). Під політикою він розумів певну систему відносин і науку, яка вивчає ці відносини, і форми тогочасних держав. Зміст політики на його думку складає діяльність людей, яких він розглядав як суспільних істот. Аристотель відзначав, що спілкування, яке називається державним, або політичним, є найбільш важливим з усіх, так як поглинає собою усі інші спілкування.

Аристотель поряд з категоріями "політика", "стратегія" розглядав також поняття "наука про війну" і "воєнне мистецтво". Дав їм моральну оцінку. На його думку, наука про війну є чимось на зразок науки про здобування рабів або науки про мисливство. Тому воєнне

мистецтво може розглядатися як природний засіб для придбання власності, у крайньому випадку та його частина, яка за своїм предметом нагадує мисливство: полювати треба як на диких тварин, так і на тих людей, які, отримавши від природи призначення бути залежними, не бажають з цим миритися. Такого роду війна, на його думку є справедливою, а відтак вона сприяє розвитку справедливості. Очевидно, що у такому випадку справедливість існує не для всіх, а лише для "рівних", для вищих верств суспільства.

Погляди Аристотеля на політику і війну впливали на світогляд політичних та військових діячів античного світу, зокрема на Олександра Македонського, вихователем якого був Аристотель, а також на подальший розвиток військово-політичних поглядів.

В ідеології давнього Риму війни також займали важливе місце. Так, серйозну увагу аналізу зв'язку політики та війни приділив римський політичний діяч, оратор і філософ Цицерон (106-43 рр. до н.е.). Він підкреслював важливість політичних та державних справ, називав турботу про державу і керівництво нею "найважливішим мистецтвом". На його думку, ні в одній справі мужність людини не наближається до могутності богів більше, ніж це відбувається при заснуванні держав та при їх збереженні. Цицерон акцентував увагу на необхідності під час важких війн зосереджувати всю владу в одних руках.

Варто зазначити, що розглядаючи політику у взаємозв'язку з війною, Цицерон поглибив класифікацію війн, намагаючись сформулювати критерії визначення характеру війни та поділяв їх на справедливі і несправедливі. За основу поділу він брав формальний, але важливий політичний та моральний акт – оголошення війни. До несправедливих відносились ті війни, які велися без достатньої причини та оголошення. На його думку, лише після постанови сенату та повеління народу носії влади "ведуть справедливі війни". Це була перша спроба визначити критерії подібного поділу війн.

КОНЦЕПЦІЇ ВІЙН В ЕПОХУ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ ТА ЕПОХИ ВІДРОДЖЕННЯ

Поняття Середніх віків було введено до наукового обігу у XVIII ст. Деякі дослідники вважають, що середньовічна історія бере початок від імператора Костянтина (IV ст. прийняття Римською імперією християнства) до взяття турками Константинополя (1453 р.).

Середні віки були також насичені війнами. Найбільш масштабними були хрестові походи, очолювані католицькою церквою. Вони здійснювалися під гаслами: звільнення "гроба господнього", повернення інших народів до "істинної віри" тощо. Ці походи спрямовувалися проти країн Середнього Сходу, окремих Балтійських країн та слов'янських народів. Водночас мали місце численні міжусобні та селянські війни в середньовічних державах.

Варто зазначити, що на відміну від релігійних систем стародавнього світу, які толерантно ставилися до інших, середньовічні теологічні вчення встановили монополію на істину в усіх сферах суспільного та державного життя. Не стала виключенням й теорія політики у якій догмати церкви претендували на статус політичних аксіом, а біблійське вчення набувало сили закону. Слухняність, смирення та покора владі ставали головними принципами політичної поведінки, а теоретичні засади під них підводили святі отці – вчені церкви.

Обґрунтовуючи свої погляди, середньовічні мислителі використовували:

- військово-теоретичну спадщину давніх філософів, особливо ідеї Платона та Аристотеля;

- виходили з релігійних догматів при аналізі суспільних процесів та явищ, у тому числі війни і політики;
- ставили духовну владу над світською, проповідували пріоритет релігійної політики над мирською;
- широко практикувалася морально-етична характеристика війн та релігійні критерій їхнього поділу на справедливі та несправедливі.

Західно-християнська концепція справедливих та несправедливих війн отримала подальше обґрунтування в працях філософа Фоми Аквінського (1225-1275). Його суспільно-політичні та військово-філософські погляди також носили релігійний характер. Він дотримувався думки про те, що приватна власність, соціальне розшарування тогочасного суспільства є природним явищем.

Державна влада, на його думку, походить від Бога. Але при зловживанні владою народ має право на повстання, особливо тоді, коли страждають інтереси релігії та церкви.

Він вважав, що духовна влада має пріоритет над світською, а земна держава є частиною універсального порядку, який утворений та керується Богом. Тому закони держави мають бути такими, що відповідають вимогам божественного порядку. Фома Аквінський підтримував ідеї Аристотеля щодо класифікації форм правління, але намагався пристосувати його до потреб церкви. У доктрині про верховенство авторитету Папи Римського він обґрунтовував його право відлучати від церкви світських правителів і звеличуватися таким чином над світською владою.

Згідно поглядів Аквінського, війни поділяються на справедливі і несправедливі, а справедливість війни визначалася за такими критеріями:

- війна оголошується не приватними особами, а високими державними інстанціями й "законною владою";
- війна породжується законними причинами;
- вона переслідує законну мету і ведеться законними засобами.

Ці положення були важливим ідеологічним засобом, спрямованим проти сваволі тодішніх можновладців, кожен з яких за власною причиною міг розв'язати війну. Вони були спрямовані на підтримку централізованої державної влади та її військових акцій.

Флорентійський дипломат і мислитель Н. Макіавеллі (1469-1525) жив в добу Відродження. Для цієї доби характерним був культурно-філософський рух, що ґрунтувався на ідеалах гуманізму та орієнтувався на спадщину античності. Але і в цей період продовжується процес, коли силою зброї формувалися національні держави, тому дослідженні політики та війни продовжувало бути актуальним.

Макіавеллі створив теорію, яка розкриває механізм використання державної влади для досягнення політичної мети. Викладаючи принципи управління державою, він змальовує образ ідеального правителя – людини "крові і заліза", виправдовує крайні методи боротьби за владу, за створення в Італії єдиної централізованої держави. Тому для нього політика – це політика сили, а відтак прагнення до завоювань – річ природна. Основою політики держави він вважав добрі закони і сильне військо, виступав за створення постійної армії, що будується на засадах загального військового обов'язку. Війна, військова справа повинні стати заняттям не приватних осіб, а держави, стверджував він.

Макіавеллі підкреслював пріоритет політичного керівництва над військовим та вважав, що правитель повинен особисто очолювати походи. Водночас, висловлювався за надання воєначальникам більшої свободи у їхній діяльності від яких вимагається новаторський підхід до справи. Тому викреслював зі стану знаменитих полководців тих, хто з

невеликими арміями не здійснював великих чи нових справ. Він запропонував наступну класифікацію війн:

- війни, породжені честолюбністю правителів і республік, які намагаються поширити свою владу. Ці війни згубні, але не доходять до повного вигнання всіх мешканців;
- війни, пов'язані з переселенням цілого народу з країни, звідки його виганяють голод і розруха. Мета цих війн не підкорити країну, а оволодіти нею, вигнавши чи знищивши її мешканців. Такі війни надзвичайно жорстокі та жорстокі.

При поділі війн Макіавеллі користувався моральними оцінками, поняттями справедливості та несправедливості.

Багато уваги Макіавеллі приділяв характеру військової організації, її будові, розробці принципів воєнного мистецтва, способів воєнних дій, вивченню бойового досвіду давніх греків та римлян. В його трактаті "Про воєнне мистецтво" міститься низка передових для того часу ідей та положень.

Його трактат «Державець» по суті є керівництвом по створенню сильної централізованої держави, здатної протистояти внутрішнім і зовнішнім ворогам. Для блага держави варто піти на все, проявити жорстокість, обманювати противника, стверджує Н.Макіавеллі. Державець повинен твердою рукою зміцнювати свою владу, не звертаючи уваги на мораль, якщо цього вимагає ситуація. Тому він виступає провісником розширення територій: «Запровадити в одному чи двох місцях колонії, які зв'язують нові землі з державою завойовника. Окрім цієї, є лише одна інша можливість - розмістити в країні значну кількість кінноти і піхоти. Колонії не потребують значних затрат і утримування їх майже нічого не коштує державцю; розорюють вони лише тих жителів, чий поля і господарства відходять до нових поселенців... Через те, з якого боку не поглянеш, утримання війська – не на користь, а от запровадження колоній – добре».

На глибоке переконання Н.Макіавеллі, «потяг до завоювання – справа звичайна, і з тими, хто враховує при цьому свої можливості, всі погодяться або ніхто їх не осудить... Як показав досвід, Церква й Іспанія, дякуючи Франції, розширили свої володіння в Італії, а Франція завдяки їм втратила там усе. Отже, висновок, який багаторазово підтверджується: лихо тому, хто сприяє чужій могутності, бо вона дістається або вмінням, або силою, а разом ці риси не викликають довіри в того, кому могутність дістається».

Характеристика державця у Н.Макіавеллі вже стала хрестоматійною: «Але нехай із усіх звірів державець уподібниться двом: леву і лисиці. Лев боїться капканів, а лисиця – вовків; отже потрібно бути подібним до лисиці, щоб уміти обійти капкани, й до лева, щоб залякати вовків. Той, хто завжди подібний леву, може прогледіти пастку. Із цього видно, що розумний керівник не може і не повинен залишатися вірним своїм обіцянкам, якщо це заважає його інтересам і якщо відомі причини, які примусили його дати обіцянку. Таке рішення було б не схвальне, якби всі люди чесно дотримувались свого слова; але люди, будучи нерозумними, слова не дотримуються, і через це й ти повинен чинити з ними так само. А порушити обіцяне причина завжди знайдеться. Прикладів цього багато: скільки мирних договорів, скільки угод не вступили в дію або пішли прахом тільки через те, що державці порушували своє слово, і завжди їх викривав той, хто мав натуру лисиці. Все одно натуру цю треба ще вміти прикрити, потрібно бути брехуном і лицеміром – люди такі простодушні і так приголомшені своїми проблемами, що брехун завжди знайде того, хто дасть себе обманути.»

Державець, на думку Н.Макіавеллі, нічого не вдіє, не маючи сильного війська. Воно потрібно як для внутрішніх цілей, так і зовнішніх. «Державця, – говорить Макіавеллі, – підстерігають дві небезпеки – одна із середини, з боку підданих, друга ззовні – з боку

сильних сусідів. Із зовнішньою небезпекою можна справитися при допомозі хорошого війська і вірних союзників; причому той, хто має хороше військо, знайде і вірних союзників.

А якщо зовнішню небезпеку буде усунено, то і всередині збережеться мир за умови, що його не порушать таємні змови; але і при нападі ззовні державець не повинен втрачати самовладання. Якщо спосіб його дій буде такий, як я кажу, він вистійть перед будь-яким ворогом...».

До військової справи, вважає Н.Макіавеллі, державець повинен відноситися цілком серйозно: «У державця не має бути жодної іншої мети і жодної іншої думки, він не має вправлятися в жодному іншому мистецтві, окрім війни, її правил і вимог». Він повинен добре знати військову історію, щоб не повторювати зроблених до нього помилок. «Щодо духовної підготовки до війни, -навчає він, - то державець має студіювати історію і при цьому зосереджувати свою увагу на діяннях видатних людей, маючи їх за зразок, має спостерігати, як вони поводитись у війні, досліджувати причини перемог і поразок, для того, щоб других уникнути, а перші мати за приклад».

У випадку війни Н.Макіавеллі вважав, що нема сенсу залишатися на нейтральних позиціях, а варто, все ж, вибрати собі союзника: «Державця поважають також, коли він відкрито заявляє про себе ворогом або другом, тобто коли він без вагань виступає за одного проти іншого – це завжди краще, аніж стояти осторонь. Тому що коли двоє сильних правителів вступають в поєдинок, то вони можуть бути такі, що можливий переможець або небезпечний для тебе, або ні. В обох випадках вигідно відкрито і рішуче вступити у війну. І завжди недруг закликає відійти вбік, тоді як друг кличе відкрито вступитись за нього зі зброєю в руках. Нерішучі державці, як правило, обирають нейтралітет, щоб уникнути найближчої небезпеки, і, як правило, це призводить їх до загибелі».

Н.Макіавеллі вважав, що союзи бажано укладати з рівними по силі державцями. «Краще уникати союзу з тими, хто сильніший за тебе, якщо до того не спонукає необхідність., бо у випадку перемоги сильного союзника ти у нього в руках; державці повинні остерігатися потрапити в залежність до інших державців».

Варто зазначити, що поняття «макіавеллізм», що символізувало політику, яка будується на принципі «мета виправдовує засоби», з'явилося вже після смерті Макіавеллі. Цей принцип сформулювали єзуїти внаслідок досить вільної інтерпретації політичного вчення Макіавеллі. Вони вилучили з його концепції вчення про фортуна, замінивши її вченням про дію в суспільстві скритої Божественної волі, яка визначає реальну практику політичної діяльності володаря, незалежно від власних бажань, уявлень, свідомості. Суспільство, народ є маріонетки провидіння, а тому реальна політика звільнюється від моральних і навіть від існуючих релігійних догматів конкретної людності.

Проблемі політики та війни багато уваги приділяв інший видатний представник класичної німецької філософії Г. Гегель (1770-1831), який при аналізі цієї проблеми виходив зі створеної ним філософської системи і користувався методом діалектики. На його думку, держава є втіленням світового духу, а її основою є сила розуму, яка здійснює себе як волю. Вищою формою держави він вважав Пруську монархію, яка нібито репрезентувала собою вінець історичного розвитку. Гегель схвально ставився до приватної власності, визнавав реформістський шлях єдино закономірним для вищих щаблів суспільного розвитку, хоча й схвально ставився до французької революції.

Гегель відкидав кантівську ідею Вічного миру як ідеалу, до якого люди повинні прагнути. Вічний мир це – порожні мрії, стверджував він. В мирний час цивільне життя розширюється, усі сфери розташовуються на постійне мешкання і врешті решт людей засмоктує болото, їхні індивідуальні особливості все більше стираються і костеніють. І тому

час від часу їх необхідно струшувати за допомогою війни. Тому війна на його думку, не абсолютне зло чи зовнішня випадковість, а необхідне явище світового суспільно-історичного процесу. Війни виникають там, де вони викликаються природою речей. Причинами війн є "пристрасті правителів або народів, несправедливості тощо. Суспільно-історична роль війни, її "високе значення полягає в тому, що завдяки їй "зберігається моральне здоров'я народів". З війни народи виходять не тільки зміцнілими, але й знаходять внутрішній спокій. Взагалі війни не давали розвиватись внутрішнім заворушенням і зміцнювали державну владу. Щоправда війна, як визнає Гегель приносить собою не забезпеченість власності, але ця реальна незабезпеченість є не що інше, як необхідний рух.

Водночас, Гегель не вважав війну фатальною неминучістю, яка перетворює історію в різанину, де приносяться в жертву щастя народів, державна мудрість та індивідуальні чесноти. Він відзначав діалектично суперечливу природу війни, намагався у ній самій знайти причини її заперечення. Гегель писав, що війна визначається як щось, що повинно бути минулим. Тому вона містить у собі міжнародно-правове визначення, яке встановлює, що у ній зберігається можливість миру.

Посилаючись на висловлювання Наполеона Гегель порівнює політику з долею. Якщо в стародавньому світі доля придушувала людей, то роль стародавньої ролі тепер виконує політика. Це – нова доля, яка репрезентує собою нездоланих силу обставин, якій вимушена підкоритися індивідуальність. Мета політики держави – "загальне духовне життя", "всезагальний інтерес як такий". Сила держави і її політики – в розумі. По мірі ускладнення зовнішньополітичних стосунків складається система держав, які "ведуть безліч війн одна з одною". Водночас Гегель виступав за дотримання міжнародних угод проти порушення міжнародних правових норм під час військових дій.

Війни, які на думку Гегель ведуться по суті завжди для завоювань, він поділяв на: внутрішні та зовнішні; оборонні та загарбницькі; справедливі та несправедливі. При цьому підкреслювалась можливість перетворення, за певних обставин, однієї в іншу. Гегель вимагав, щоб за основу правової та моральної оцінки війн бралися вагомні мотиви. Погляди Гегеля на політику та війну -невід'ємна частина його філософії історії. Його ідеї вплинули на формування світогляду військового німецького теоретика К. Клаузевіца.

ДИХОТОМІЯ «МИР» ТА «ВІЙНА» У ПЛОЩИНІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН.

У площині міжнародних відносин війна і мир позначають певний стан взаємодії між народами – стан воєнних дій між державами або їх відсутність. Якщо країни не мають відносин, вони перебувають у нейтральному стані. В історії суспільства щільно переплетені когнітивно-вербальні та силові засоби вирішення конфліктних ситуацій – дипломатія та військові дії.

Традиційне розуміння війни полягає у його визначенні як збройного зіткнення двох або більше сторін, представлених різними державами або їхніми коаліціями. Попри історичні відмінності та характер різні типи війни мають усталену структуру – комплекс ознак, що відрізняють стан війни від стану не-війни (миру), війну від конфлікту. Війна – збройна фаза конфліктного протистояння, що виникає тоді, коли вичерпані політичні засоби влагодження суперечностей або беруть гору владні амбіції однієї із сторін, яка зорієнтована на безумовне знищення або підкорення противника.

У ширшому сенсі війна і мир є ознаками стану взаємодії людських спільнот або соціальних груп та державних органів, що уособлюють соціально-історичну реальність, кожне зі свого боку. Стан війни означає комплекс дій, спрямованих на руйнування усталеного

порядку з його правилами комунікації та кодами поведінки. Війна призводить до знищення чужого, незрозумілого і неприйнятного, якщо його буде визначено як загрозу власному існуванню. Стан миру означає ствердження порядку, розбудову або відновлення свого впорядкованого світу, зрозумілого, осмисленого й звичного, що, однак, не виключає і деяку еволюцію правил взаємодії у межах прийнятої моделі.

Розуміння логіки війни і миру може бути чіткіше прояснене, якщо зважити на відносний характер обох понять. За словами І.Канта, стан миру між сусідніми народами не є природним, навпаки, таким є стан війни, тобто наявність постійних ворожих дій або їх загроза. Отже, стан миру має бути встановленим. Це досягається шляхом порозуміння щодо припустимих норм поведінки при взаємодії між народами, і в першу чергу це стосується меж їхніх територій. Тоді мир слід розуміти як сукупність правил і норм поведінки у взаємодії з іншими народами та меж їхніх володінь, про які домовлено шляхом переговорів. Порушення домовленостей має наслідком покарання у вигляді воєнних дій.

Отже, вихідним судженням щодо смислу концепту «мир» є його протиставлення концепту «війна». За відсутності війни поняття миру втрачає сенс. Не можна говорити про війну, не торкаючись того, що її обмежує просторово та в часі, тобто стану, який позначають як мир. І, навпаки, стан миру не має визначеного сенсу, якщо він не пов'язаний із попереднім конфліктом або з можливістю нової війни.

Мир може обернутися на війну різними способами, навіть ураховуючи, що мир – це негативна абстракція (відсутність війни), яка не містить у собі жодних саморуйнівних феноменів, тоді як війна містить у собі можливість саморуйнування. Ситуація миру може створити передумови війни, якщо миролюбну сторону переконати відмовитися від утримання значних сил оборони або заохочувати можливого агресора до війни. «Вічний мир», який існує безвідносно від війни, – абстракція, ідеалізована модель реальності як усталеного порядку, так само як абстракцією є і стан «вічної війни» – війни, що не передбачає жодної можливості для встановлення миру. Між двома абстракціями існує низка проміжних значень, що характеризують рівень стабільності соціально-політичної системи та взаємодії народів, ступінь упорядкованості відносин або їх хаотичний стан. У бінарній опозиції «війна – мир» різні інші концептуальні елементи виявляють своє значення через ставлення до того або іншого полюсу. Зокрема, поняття влади може бути осмислене через наближеність до війни (амбіції та зазіхання на чуже володіння) або до миру (усталений порядок володіння).

Мир – це не просто відсутність війни, це також результат конвенцій або мирного договору, яким завершено війну. Війни не буває там, де немає зіткнення, взаємодії або якогось дотику. Мир – це встановлення деякого порядку, правил взаємодії. Що більший рівень взаємодії, то більше розвинені правила, регламентація поведінки. Важливим запобіжником ворожості є ввічливість, етикет, дипломатичний протокол, тобто взагалі культура миру як цивілізованої взаємодії та спілкування. Світовий порядок тримається не тільки на балансі сил або міждержавних угодах, а й на культурі спілкування, можливості діалогу в широкому комунікаційному просторі. Дипломатичний етикет повертає сторони, що ворогують, до рівня загальнолюдської солідарності та створює умови для досягнення компромісів, як це належить цивілізованим країнам.

Війна у традиційному сенсі має фіксований початок (оголошення) і кінець (мирна угода). Кожна зі сторін визначає власні цілі у війні та знаходить ресурси для їх досягнення, накреслює стратегію ведення воєнних дій, оборонну або наступальну тощо. Уявлення про перемогу формуються як повне або часткове досягнення своїх стратегічних цілей, з чим має погодитись і протилежна сторона, яка вважається такою, що зазнала поразки.

Стан, позначений як мир, закріплений неявними конвенціями та формальними угодами і тримається на балансі сил, взаємному стримуванні та правових відносинах. Війна порушує угоди й домовленості, робить їх недійсними, стверджує право сили. Історичний досвід взаємодії між державами набуто у процесах чергування станів війни та миру. У світовій практиці цей досвід закріплений механізмами регулювання відносин. Світова спільнота прагне поставити міжнародну взаємодію у правові рамки, що стосується і способів ведення воєнних дій, типів озброєнь тощо. Проте сучасні війни не визнають себе такими. Вони замасковані під різного типу «гуманітарні операції» та відбуваються поза межами міжнародного права.

У міжнародних взаємодіях дипломатія зазвичай асоціюється із мирними засобами вирішення суперечностей, тоді як збройні операції віднесені до переважної сфери війни. Але, оскільки війна і мир лише аспекти одного цілого, можна також і певні елементи дипломатії відносити до сфери війни. Перемовини можуть вважатися засобом ведення воєнних дій у ситуації, коли потрібно взяти паузу для накопичення сил або для обманного маневру з метою нанесення несподіваного удару. У той же час військові операції можуть використовуватися з метою «примусу до миру», тобто мають функцію елементу переговорного процесу.

Цілі у зіткненні досягаються шляхом насильства або домовленостей і компромісів. На екзистенційному (побутовому) рівні війна виглядає як збройне зіткнення угруповань індивідів, організованих у війську з особливими правилами функціонування. На рівні когнітивному (пізнавальному) – це неможливість порозуміння, розрив у ланцюжках комунікації, зумовлений різними уявленнями про соціальний порядок, включно з владними відносинами, різницею у розумінні правил регулювання взаємин.

Лекція № 4. Глобальний індекс миру

Література: основна [10], додаткова [2], інформаційні ресурси [7].

1. Вступ та зміни до методики 2011 року
2. Вимірювання станів миру
3. Методологія аналізу тенденцій двадцятиліття

Глобальний індекс миру (ГІМ) був заснований Стівом Кілеллі, австралійським міжнародним технологічним підприємцем і філантропом. Він є частиною Інституту економіки та миру, глобального мозкового центру, присвяченого дослідженню та освіті взаємозв'язку між економічним розвитком, бізнесом і миром. ГІМ зібрано та розраховано групою Economist Intelligence Unit, у співпраці з якою створено усі звіти.

ІЕМ досліджував можливість кореляції між ГІМ та іншими економічними та соціальними показниками, включаючи показники демократії та прозорості, освіти та матеріального добробуту. ГІМ надає миттєвий знімок відносного миру між націями, продовжуючи сприяти розумінню того, які фактори допомагають створювати або підтримувати більш мирні суспільства.

У 2011 році було опубліковано п'яте видання Глобального індексу миру (GPI). Його було розширено до 153 незалежних держав і оновлено останніми доступними цифрами та інформацією. Індекс складається з 23 якісних і кількісних показників із авторитетних джерел, які поєднують внутрішні та зовнішні фактори, починаючи від рівня військових витрат країни до її відносин із сусідніми країнами та рівня дотримання прав людини. Ці показники були обрані міжнародною групою науковців, бізнесменів, філантропів і членів миротворчих організацій.

Результати Глобального індексу миру (ГІМ) за 2011 рік свідчили про те, що за останній рік світ став трохи менш мирним. Погіршення було меншим, ніж те, що відбулося

між випусками ГІМ 2009 та 2010 років, коли деякі країни пережили загострення конфліктів і зростаючу нестабільність, пов'язану зі швидким зростанням цін на продовольство, паливо та сировинні товари та глобальним економічним спадом. ГІМ 2011 року, який вимірював поточні внутрішні та міжнародні конфлікти, безпеку та безпеку в суспільстві та мілітаризацію в 153 країнах, зафіксував загальне підвищення балів за кількома показниками, найбільшим з яких був потенціал для терористичних актів та ймовірність насильницьких демонстрацій. Індикатором, який продемонстрував найбільш суттєве зниження (поліпшення) показників у порівнянні з попереднім роком, були військові витрати у відсотках від ВВП, що відображає вплив світової фінансово-економічної кризи на оборонні бюджети. У той час як деякі країни відчули покращення рівня миролюбності, що, здається, пов'язане з їхнім економічним відновленням, інші, зокрема країни Північної Африки та Близького Сходу, які були охоплені політичними потрясіннями «арабської весни», зазнали різкого падіння їх миролюбності.

У Глобальному індексі миру 2011 Ісландія була визнана країною з найбільшим миром, замінивши Нову Зеландію. Ісландія очолила ГІМ у 2008 році, але опустилася на четверте місце в 2009 році на тлі безпрецедентного економічного колапсу країни та політичної кризи. Малі, стабільні та демократичні країни незмінно займають найвищі позиції; 14 із 20 найкращих країн були країнами Західної та Центральної Європи. Це, однак, було зниженням порівняно з 15 2010 року, і відображало як покращення результатів Малайзії, так і погіршення результатів Словаччини, завдяки чому ця країна Південно-Східної Азії вперше потрапила до топ-20. У 2011 році Катар піднявся на дві сходинки до 12-ї позиції та з деяким відривом залишався найвищою країною Близького Сходу (Кувейт займав наступне місце, 29-е місце). Хвилі повстань і революцій на Близькому Сході відобразилися в різкому погіршенні показників ГІМ в регіоні, зокрема в Бахреїні, Єгипті, Лівії та Тунісі, які раніше були у верхній половині ГІМ. Острівні країни загалом почувалися добре – більшість із них були у верхній половині ГІМ за винятком Шрі-Ланки, хоча її оцінка покращилася після поразки від Тамільських тигрів у травні 2009 року та піднялася на 11 позицій у індексі 2011 року. Мадагаскар і Ямайка посідали відносно низькі місця (105 і 106 відповідно), причому показник першої країни різко погіршувався другий рік поспіль на тлі політичної та економічної кризи.

ЗМІНИ ДО МЕТОДИКИ 2011 РОКУ

Міжнародна група експертів, яка стежить за складанням Глобального індексу миру, вирішила включити до видання 2011 року ще п'ять країн: Еритрею, Гвінею, Киргизьку Республіку, Нігер і Таджикистан. Наступні видання ГІМ включали інші країни, але не мікродержави: комісія вирішила, що країни в ГІМ повинні або мати населення понад 1 мільйон або площу понад 20 000 квадратних кілометрів, що означало, що Люксембург не є більше в рейтингу. Відтак, загальна кількість країн, охоплених GPI 2011 року, досягла 153, що охоплювало близько 99% населення світу та понад 87% суші планети.

Драматичні події, що розгорталися на Близькому Сході в 2010-11 роках, викликали дискусію про те, чи можна оцінити вісім якісних показників, оцінених аналітиками Economist Intelligence Unit, на дещо пізнішому етапі – у попередніх виданнях оцінка проводилася в січні, посиляючись на попереднього календарного року. Комісія вирішила, що оновити період аналізу було вигідно та практично, і відтепер він починатиметься та закінчуватиметься 15 березня. Таким чином, вісім якісних індикаторів для ГІМ 2011 стосуються періоду з 15 березня 2010 року по 15 березня 2011 року.

Визначення миру

Поняття миру, як відомо, важко визначити. Найпростіший спосіб підійти до цього – це з точки зору гармонії, досягнутої відсутністю війни чи конфлікту. Застосовуючи до націй, це означало б, що ті, хто не брав участі у насильницьких конфліктах із сусідніми державами чи не страждали від внутрішніх воєн, досягли б стану миру. Це те, що Йохан Галтунг визначив як «негативний мир» – відсутність насильства. Концепція негативного миру є інтуїтивно зрозумілою та піддається емпіричному вимірюванню, і її можна використовувати як відправну точку для розробки аналогічної концепції «позитивного миру». Встановивши, що означає відсутність насильства, чи можна визначити, які структури та інституції створюють і підтримують мир? Глобальний індекс миру (ГІМ) є першим кроком у цьому напрямку; вимірювання миру як «відсутності насильства», яке прагне визначити, які культурні атрибути та інституції асоціюються зі станами миру.

У 1999 році Генеральна Асамблея ООН започаткувала програму дій з побудови «культури миру» для дітей світу, яка передбачала роботу над позитивним миром справедливості, толерантності та достатку. ООН визначила культуру миру як цінності, ставлення та поведінку, які закликають до наступних кроків:

- Відмовляйтеся від насильства
- Намагайтеся запобігати конфліктам, усунувши першопричини
- Прагніть вирішувати проблеми шляхом діалогу та переговорів.

Вона запропонувала, щоб така культура миру сприяла діям, спрямованим на просування освіти для миру та сталого розвитку, яка, як вона припустила, базується на правах людини, гендерній рівності, демократичній участі, толерантній солідарності, відкритому спілкуванні та міжнародній безпеці. Однак ці зв'язки між поняттям миру та причинами миру радше припускалися, ніж систематично вимірювалися. Наприклад, у той час як Дойл та прихильники його ліберальної теорії миру стверджують, що демократичні держави рідко нападають одна на одну, війна в Іраку демонструвала, як деякі демократичні країни можуть бути войовничими або агресивними – виправданням війни часто є те, що мир в кінцевому рахунку забезпечується через насильство або погроза насильства.

ВИМІРЮВАННЯ СТАНІВ МИРУ

Труднощі у визначенні поняття миру можуть частково пояснити, чому було так мало спроб виміряти стан миру в різних країнах. Цей проект підійшов до завдання з двох сторін: перша мета — розробити модель оцінки та Глобальний індекс миру, який класифікує 153 країни за їхнім відносним станом миру за допомогою 23 показників. Індикатори було обрано як найкращі наявні набори даних, які відображають випадки або відсутність миру, і містять як кількісні дані, так і якісні оцінки з ряду надійних джерел. Друга мета полягає в тому, щоб використати базові дані та результати Глобального індексу миру для проведення досліджень відносної важливості ряду потенційних детермінант або «рушійних сил», які можуть впливати на створення та виховання мирних суспільств, як всередині, так і зовні.

Індикатори (показники)

Група обрала двадцять три індикатори існування чи відсутності миру, які розділені на три великі категорії:

- Поточний внутрішній і міжнародний конфлікт;
- Безпека та захист у суспільстві;
- Мілітаризація

Усі бали для кожного показника «розрізнені» за шкалою від 1 до 5 (для якісних показників) або від 1 до 10 (для кількісних даних, таких як військові витрати чи кількість ув'язнених), які потім конвертуються в 1-5 шкалу порівняльності при складанні підсумкового

індексу). Якісні показники в індексі були оцінені великою групою аналітиків країни Economist Intelligence Unit, а прогалини в кількісних даних були заповнені оцінками тієї ж команди.

Індикатори, що складаються з кількісних даних, таких як військові витрати чи кількість ув'язнених, були виміряні на основі розподілу значень у всіх країнах між максимальними та мінімальними значеннями (ми припускаємо, що 153 країни, виміряні за Глобальним індексом миру (ГІМ), є репрезентативна вибірка всіх країн). Починаючи з ГІМ 2008 року, дані для кожного індикатора були розділені на десять діапазонів на основі повного діапазону набору даних і відповідної оцінки країни в її позиції в рейтингу.

Мірила поточного внутрішнього та міжнародного конфлікту

Глобальний індекс миру призначений як огляд стану миру в країнах за попередній календарний рік, хоча деякі показники базуються на даних за попередні два роки (2009-10 у випадку GPI 2011). Консультативна група вирішила не включати дані, які відображають довгостроковий історичний досвід країни у внутрішніх і міжнародних конфліктах, на тій підставі, що GPI використовує авторитетну статистику поточних громадянських і транснаціональних воєн, зібрану Програмою даних конфліктів Упсали та Міжнародним інститутом дослідження проблем миру в Осло. Вони разом із двома показниками, оціненими аналітиками Economist Intelligence Unit, складають п'ять із 23 показників:

- Кількість зовнішніх і внутрішніх конфліктів за період: 2004-09
- Орієнтовна кількість смертей внаслідок організованого конфлікту (зовнішній)
- Кількість смертей внаслідок організованого конфлікту (внутрішнього)
- Рівень організованого конфлікту (внутрішній)
- Відносини з сусідніми країнами

Мірила соціальної безпеки та охорони

Десять індикаторів оцінюють рівень безпеки та охорони в суспільстві (країні), починаючи від сприйняття злочинності в суспільстві до рівня поваги до прав людини та рівня вбивств і насильницьких злочинів. Дані про злочини надані Управлінням ООН з наркотиків і злочинності. Команда аналітиків Economist Intelligence Unit оцінила п'ять із цих показників:

- Уявлення про злочинність у суспільстві
- Кількість біженців і переміщених осіб у відсотках від населення
- Політична нестабільність
- Масштаби політичного терору
- Можливість терористичних актів
- Кількість вбивств на 100 тис. осіб
- Рівень насильницької злочинності
- Імовірність насильницьких демонстрацій
- Кількість ув'язнених на 100 тис. осіб
- Кількість офіцерів внутрішньої безпеки та поліції на 100 000 осіб

Мірила мілітаризації

Вісім індикаторів пов'язані з нарощуванням військової сили країни, відображаючи твердження про те, що рівень мілітаризації та доступ до зброї безпосередньо пов'язані з тим, наскільки країна відчуває мир у міжнародному масштабі. Порівнянні дані можна легко отримати з таких джерел, як Міжнародний інститут стратегічних досліджень (IISS):

- Військові витрати у відсотках від ВВП
- Чисельність особового складу ЗС на 100 тис. осіб

- Обсяг передач (імпорту) основних видів звичайних озброєнь на 100 тис. осіб
- Обсяг передачі (експорту) основних видів звичайних озброєнь на 100 тис. осіб
- Бюджетна підтримка миротворчих місій ООН: відсоток непогашених платежів порівняно з річним внеском до бюджету поточних миротворчих місій
- Загальна кількість важкого озброєння на 100 тис. осіб
- Легкий доступ до стрілецької та легкої зброї
- Військовий потенціал/складність

Зваження (пріоритезація) показника (індекса)

Консультативна група розподілила бали на основі відносної важливості кожного з показників за шкалою від 1 до 5. Консенсус-оцінки для кожного показника наведено в таблиці 1.

Потім з групи показників ГІМ було розраховано два зважені індекси за субкомпонентами:

- 1) міра внутрішнього миру в країні;
- 2) міра зовнішнього миру в країні (мирний стан за її межами).

Потім було сформульовано загальну зведену оцінку та індекс шляхом застосування ваги 60% до показника внутрішнього миру та 40% для зовнішнього миру. Консультативна група погодила більшу вагу внутрішнього миру після серйозних дебатов. Рішення ґрунтувалося на новаторському уявленні про те, що вищий рівень внутрішнього миру, швидше за все, призведе до меншого зовнішнього конфлікту або, принаймні, буде корелювати з ним.

Індикатор	Вага(1 – 5)
Внутрішній мир	60%
Зовнішній мир	40%
Рівень сприйняття злочинності суспільством	4
Чисельність офіцерів внутрішньої безпеки та поліції на 100 тис. осіб	3
Кількість вбивств на 100 тис. осіб	4
Кількість ув'язнених на 100 тис. осіб	3
Легкість доступу до зброї малого ураження	3
Рівень організованого конфлікту (внутрішній)	5
Ймовірність насильницьких демонстрацій	3
Рівень насильницької злочинності	4
Політична нестабільність	4
Рівень неповаги до прав людини (шкала політичного терору)	4
Обсяг передач основних звичайних озброєнь, як одержувач (імпорт) на 100 тис. осіб	2
Можливість терористичних актів	1
Кількість смертей внаслідок організованого конфлікту (внутрішнього)	5
Військові витрати у відсотках від ВВП	2

Чисельність особового складу ЗС на 100 тис. осіб	2
Фінансування миротворчих місій ООН	2
Сумарна кількість важкого озброєння на 100 тис. чол	3
Обсяг передачі основних видів звичайних озброєнь як постачальник (експорт) на 100 тис. осіб	3
Військовий потенціал/досвідченість	2
Кількість переміщених осіб у відсотках до населення	4
Відносини з сусідніми державами	5
Кількість зовнішніх і внутрішніх конфліктів	5
Очікувана кількість смертей внаслідок організованого конфлікту (зовнішній)	5

Методичні примітки зважування індексу (2012)

Коли ГІМ було запущено в 2007 році, консультативна група незалежних експертів розподілила бали на основі відносної важливості кожного з показників за шкалою від 1 до 5. Потім з групи показників ГІМ було розраховано два зважені індекси за субкомпонентами:

1. Міра внутрішнього миру в країні;
2. Міра зовнішнього миру в країні (мирний стан за її межами).

Потім було сформульовано загальну зведену оцінку та індекс шляхом застосування ваги 60% до показника внутрішнього миру та 40% для зовнішнього миру. Консультативна група погодилася з більшою вагою внутрішнього миру після серйозних дебатів. Рішення ґрунтувалося на новаторському уявленні про те, що вищий рівень внутрішнього миру, швидше за все, призведе до меншого зовнішнього конфлікту або, принаймні, буде корелювати з ним. Консультативна група перевіряла ваги перед складанням кожного видання ГІМ.

Якісна оцінка: підхід economist intelligence unit

Індикатор	Вага (%)
Внутрішній мир	60%
Зовнішній мир	40%
ВНУТРІШНІЙ МИР	Вага (1 до 5)
Рівень сприйняття злочинності суспільством	3
Чисельність офіцерів внутрішньої безпеки та поліції на 100 тис. осіб	3
Кількість вбивств на 100 тис. осіб	4
Кількість ув'язнених на 100 тис. осіб	3
Легкість доступу до зброї малого ураження	3
Рівень організованого конфлікту (внутрішній)	5
Ймовірність насильницьких демонстрацій	3
Рівень насильницької злочинності	4
Політична нестабільність	4
Рівень неповаги до прав людини (шкала політичного терору)	4
Обсяг передач основних звичайних озброєнь, як одержувач (імпорт) на 100 тис. осіб	2

Можливість терористичних актів	2
Кількість смертей внаслідок організованого конфлікту (внутрішнього)	5
ЗОВНІШНІЙ МИР	Вага (1 до 5)
Військові витрати у відсотках від ВВП	2
Чисельність особового складу ЗС на 100 тис. осіб	2
Фінансування миротворчих місій ООН	2
Сумарна кількість важкого озброєння на 100 тис. чол	3
Обсяг передачі основних видів звичайних озброєнь як постачальник (експорт) на 100 тис. осіб	3
Військовий потенціал/досвідченість	2
Кількість переміщених осіб у відсотках до населення	4
Відносини з сусідніми державами	5

У підрозділі Economist Intelligence Unit працюють понад 100 постійних експертів і економістів у країнах, яких підтримують 650 співавторів із країни. Аналітики зазвичай зосереджуються на двох-трьох країнах і разом із місцевими учасниками розвивають глибокі знання про політичну ситуацію в країні, показники її економіки та суспільства загалом.

Вісім із 23 показників GPI якісно оцінюються аналітиками Economist Intelligence Unit. Оцінка здійснюється відповідно до суворого процесу для забезпечення надійності, послідовності та порівнянності:

1. Аналітики окремої країни оцінюють якісні показники.
2. Аналітики країни зустрічаються зі своїми відповідними регіональними групами, щоб колективно оцінити показники та забезпечити послідовність і порівнянність у регіоні.
3. Оцінки показників перевіряються групою спеціальних досліджень Economist Intelligence Unit (яка відповідає за GPI) для забезпечення глобальної порівнянності.
4. Якщо оцінка показника виявляється сумнівною, група спеціальних досліджень, відповідний регіональний директор і аналітик країни обговорюють і виносять оцінку.
5. Оцінки оцінюються зовнішньою консультативною групою перед остаточним визначенням GPI.
6. Якщо консультативна група визнає оцінку показника сумнівною, команда спеціального дослідження, відповідний регіональний директор і аналітик країни обговорюють і виносять остаточне рішення щодо оцінки.

Через великий обсяг ГІМ (GPI) інколи дані кількісних показників поширюються не на всі країни. У цьому випадку аналітиків країни просять запропонувати альтернативне джерело даних або надати оцінку, щоб заповнити прогалину. Ця оцінка перевіряється регіональним директором для забезпечення надійності та узгодженості в регіоні, а також групою Custom Research для забезпечення глобальної порівнянності. Знову ж таки, індикатори оцінюються зовнішньою консультативною групою перед завершенням.

МЕТОДОЛОГІЯ АНАЛІЗУ ТЕНДЕНЦІЙ ДВАДЦЯТИЛІТТЯ

Більшість показників у Глобальному індексі миру залишаються незмінними з моменту його створення в 2007 році. Однак деякі показники за цей час змінилися, а методи збору та агрегації (узагальнення) даних були скориговані, де це можливо, відповідно до змін у цих показниках.

У 2009 році два показники, пов'язані з розгортанням військ і миротворчих сил, були змінені на єдиний показник, що визначає фінансовий внесок до миротворчих місій ООН.

Індикатор «Біженці» також було змінено, щоб включити внутрішньо переміщених осіб, а також біженців.

У 2010 році показник важкого озброєння було скориговано для кращого врахування нерівномірного впливу різних видів важкого озброєння.

У 2012 році «Потенціал для терористичних актів» було змінено з якісної оцінки потенціалу майбутніх терористичних інцидентів на кількісний показник, заснований на попередньому впливі тероризму.

Там, де це було можливо, ці показники були повернуті та використані для розрахунку нових балів ГІМ за попередні роки, однак це було можливо не у всіх випадках. Враховуючи, що змінені показники складають відносно невеликий відсоток від загальної оцінки ГІМ, все ще можна розрахувати загальну оцінку тенденції з високим ступенем точності.

Після закінчення холодної війни спостерігалось помітне зниження глобальних збройних конфліктів, хоча ця тенденція дещо змінилася протягом останніх шести років з початком воєн в Іраку та Афганістані. Проте довгострокова тенденція очевидна, оскільки інші ширші заходи мілітаризації, які використовуються в ГІМ, покращуються протягом цього періоду. За 20 років як міждержавні, так і внутрішньодержавні війни суттєво впали. Однак, незважаючи на те, що ця тенденція зберігається з міждержавними війнами, за останні шість років насильство в державах зросло.

Щоб повністю зрозуміти тенденції миролюбності, необхідно вивчати набагато більше, ніж просто організований конфлікт. У той час як кількість збройних конфліктів зменшилася, багато інших показників миролюбності значно змінилися в період після холодної війни. Тероризм став серйозною загрозою на початку 21-го століття, коли кількість смертей від тероризму зросла в п'ять разів з 2003 по 2007 рік. Політичний терор також посилювався в одних регіонах, тоді як в інших відпав, а сприйняття злочинності зросло, навіть коли насильницька злочинність зменшилася.

Були також помітні зміни в деяких факторах, пов'язаних із збереженням миру в суспільствах. Поява нових демократій після падіння холодної війни сповільнилася до краплини, а в деяких областях навіть змінила курс. Демократичні рухи, що зароджуються на Близькому Сході, висять на волосині.

Вивчення рухів у ГІМ дає змогу набагато глибше та детальніше зрозуміти тенденції миролюбства. У той час як дані для ГІМ в цілому доступні лише до 2007 року, дані для деяких показників доступні відразу після закінчення холодної війни.

Вивчення цих двадцятирічних тенденцій для деяких ключових наборів даних допомагає визначити зміни, які перевищують дані ГІМ за шість років.

Макроекономічний вплив миру

КЛЮЧОВІ ВИСНОВКИ

- За останні 70 років зростання ВВП на душу населення було втричі вищим у дуже мирних країнах порівняно з тими, де рівень миру низький.
- За останнє десятиліття країни з найбільшим покращенням миру зафіксували зростання ВВП на душу населення в сім разів вище, ніж ті, де погіршився найбільше.
- Глобальна економіка була б на 13,87 трлн доларів США більшою, ніж її нинішній рівень, якби країни з низьким рівнем миру досягли зростання ВВП, еквівалентного зросту ВВП у дуже мирних країнах.
- Процентні ставки нижчі та стабільніші в країнах із вищим рівнем миру.
- Інфляція в середньому в три рази вища і в десять разів більш мінлива в країнах з низьким рівнем миру, ніж у країнах з високим рівнем миру.

- Припливи прямих іноземних інвестицій більш ніж у два рази вищі в країнах з вищим рівнем миру порівняно з менш мирними країнами.
- Якби найменш мирні країни зростали темпами, еквівалентними темпам найбільш мирних країн, до 2030 року ВВП на душу населення міг би зрости на 527 доларів США.

Лекція № 5. Індекс позитивного миру та глобальні витрати на боротьбу з насильством.

Література: основна [10], додаткова [2], інформаційні ресурси [7].

1. Методологія позитивного миру та її індикатори
2. Методологія розрахунку витрат на стримування насильства та її індикатори

ІНДЕКС ПОЗИТИВНОГО МИРУ

Країни з нижчими рейтингами в Індексі позитивного миру (ІПМ), як правило, мають низькі доходи з гібридними або авторитарними режимами. Гібридні режими в середньому трохи менш миролюбні, ніж авторитарні режими, хоча вони мають схожі показники за ІПМ. Цікаво, що середній позитивний показник миру є подібним у чотирьох регіонах світу, Центральній та Східній Європі, Азіатсько-Тихоокеанському регіоні, Латинській Америці, Близькому Сході та Північній Африці.

ГІМ являє собою одну з перших серйозних спроб виміряти відносні рівні миролюбності націй. Збираючи та генеруючи повний і надійний набір даних, який вимірює пряме насильство, ГІМ доповнює поточний запас узгоджених даних між країнами. З 2007 року він інформував політиків, науковців та організації громадянського суспільства про об'єктивний стан прямого насильства в країнах, які охоплюють понад 99% населення світу.

Досі ГІМ зосереджувався на вимірюванні того, що називається «негативним спокоєм», який Йохан Галтунг описав як «відсутність насильства» та «відсутність страху перед насильством».

Отже, ГІМ використовує 23 індикатори безпеки та безпеки в суспільстві, мілітаризації та поточних внутрішніх і міжнародних конфліктів, щоб визначити багатовимірну природу негативного миру в 158 країнах.

Це означає, що країни з високим рейтингом у ГІМ вважаються більш миролюбними, оскільки вони є відносно безпечнішими та надійнішими, ніж країни, які знаходяться нижче в рейтингу.

На відміну від негативного миру, Галтунг описав другий вимір, який називається позитивним миром. У широкому розумінні позитивний мир є похідним від превентивних рішень, які є оптимістичними та сприяють більш інтегрованому суспільству. Згідно з Галтунгом, це призводить до «співробітництва для взаємної вигоди, де люди та суспільство знаходяться в гармонії». Виходячи з цієї концептуальної основи, ІЕР визначає позитивний мир як «сукупність установок, інститутів і структур, які, будучи зміцненими, призводять до більш мирного суспільства».

ІЕР емпірично вивів ключові показники та вагові коефіцієнти позитивного миру за допомогою статистичного аналізу даних ГІМ за шість років. Індикатори, які використовуються в ІПМ, намагаються всебічно охопити багатовимірні фактори, пов'язані з позитивним миром. Понад 300 наборів даних по різних країнах було зібрано та статистично протестовано в ГІМ, щоб визначити міцність їх зв'язку. Виявлені ключові фактори називаються «Стовпами миру» і складають вісім окремих областей ІПМ.

Ці домени:

- Добре функціонуючий уряд

- Здорове бізнес-середовище
- Справедливий розподіл ресурсів
- Прийняття прав інших
- Хороші відносини з сусідами
- Вільний потік інформації
- Високий рівень освіти
- Низький рівень корупції

Вісім складових (доменів) у ІПМ послідовно пов'язані з мирним середовищем і можуть розглядатися як взаємозалежні та позитивно підсилюють один одного. Це означає, що міцність будь-якої однієї «стовпи» може позитивно чи негативно впливати на мир. Через взаємозалежність в рамках ІПМ послаблення або зміцнення будь-якої однієї «основи» також послабить або посилить присутність інших «стовпів». Це аналогічно цегляній стіні, вийміть одну цеглину, і міцність усієї стіни істотно вплине.

Виходячи з цього, ІЕР розробив ІПМ. Загалом у ІПМ використовується 21 індикатор, кожен з цих показників має свої вагові коефіцієнти, визначені емпіричним шляхом залежно від сили кореляції або статистичної асоціації з ГІМ. Індикатори ІПМ – це всі загальнодоступні набори даних від великих міжурядових організацій, дослідницьких інститутів та організацій громадянського суспільства.

Індекс позитивного миру (ІПМ) є показником міцності настанов, інституцій та структур 108 країн, що дозволяє визначити їхню здатність створювати та підтримувати мирне суспільство. ІПМ базується на статистичній структурі, яка групує ці атрибути у вісім ключових категорій, відомих як «Стовпи миру». Було визначено, що ці стовпи описують те, що лежить в основі мирного суспільства. Цей підхід відрізняється від обширної кількісної літератури про конфлікти, яка переважно зосереджена на розумінні причин спалаху війни чи громадянських заворушень.

ІПМ відрізняється від ГІМ, оскільки він використовує визначення «відсутність насильства або страх насильства» для вимірювання миру. Хоча розуміння відносних рівнів і типів насильства, наявних у світі, є корисним, це саме по собі не дозволить визначити економічні, політичні та культурні фактори, які формують мирне суспільство. На відміну від негативного миру, позитивний мир — це відповідне ставлення, інституції та структури, які, якщо їх зміцнити, призводять до більш мирного суспільства. Необхідність поглиблення розуміння того, як створити мир, була підкреслена нещодавнім досвідом державотворення, наприклад в Іраку та Афганістані. Обидві ці нації все ще перебувають у нижній частині ГІМ.

Одне з найбільш помітних спостережень полягає в тому, що ті самі атрибути, пов'язані з миром, також пов'язані з багатьма іншими позитивними соціальними та економічними результатами, такими як високий рівень освіти, вищий ВВП на душу населення, низький рівень корупції та висока соціальна згуртованість. Розглянуті в цьому світлі, «Стовпи миру» забезпечують основу для роздумів про те, як створити оптимальне середовище для добробуту людини та потенціалу для процвітання.

Цей аналіз дозволяє порівняти ГІМ з ІПМ, щоб визначити, чи мають країни позитивний профіцит або дефіцит миру. Цей розрив є різницею в рейтингу між двома індексами та дає базову оцінку потенціалу нації щодо покращення чи занепаду миру. Якщо рейтинг нижчий за ГІМ, ніж ІПМ, тоді є можливість покращити мир, оскільки суспільство має ставлення, інститути та структури, які пов'язані з вищим рівнем миру. Подібним чином, зворотний сценарій припускає, що падіння миролюбності може статися з більшою ймовірністю. Це називається позитивним дефіцитом миру, коли рейтинг ІПМ є значно

нижчим за рейтинг ГІМ, підкреслюючи слабкість необхідних опор для підтримки миру в суспільстві.

Ключові спостереження дослідження:

- П'ять найкращих країн за ПІМ – це скандинавські країни, які мають високі результати в ГІМ.
- У топ-30 є лише дві країни з невисоким доходом. Це Чилі та Литва; обидві країни з доходом вище середнього.
- У нижній десятці домінують сім країн Африки на південь від Сахари. Інші троє з Азіатсько-Тихоокеанського регіону.
- Північна Америка та Західна Європа є найбільш позитивно мирними регіонами. Африка на південь від Сахари є найменш мирним регіоном.
- Сінгапур — єдиний гібридний режим у топ-20, а Франція — єдина демократія з недоліками в топ-20.
- Найнижчі десятки країн за ПІМ найбільше відстають у справедливому розподілі ресурсів і рівнях освіти порівняно із середнім світовим показником.
- Десять найкращих країн мають дуже хороші показники щодо нижчого рівня корупції та добре функціонуючого уряду.
- Приклад показує, що рівень насильства в деяких країнах з найбільшим дефіцитом ПІМ зменшується через посилення політичної дестабілізації. Деякі приклади – Сирія, Єгипет і Мадагаскар. У 2007 році Мадагаскар мав би найвищий позитивний дефіцит миру в світі.
- Повноцінна демократія має найвищий середній рівень миру як за ГІМІ, так і за ПІМ.
- Порушені демократії мають найбільший позитивний профіцит миру з точки зору рангу, що вказує на те, що насильство має тенденцію до високого рівня порівняно з вимірними інститутами та структурами, які мають порівняно кращі оцінки.

Особливості регіону:

- Латинська Америка та Африка на південь від Сахари мають однаково низькі оцінки за показниками добре функціонуючого уряду.
- Африка на південь від Сахари має найгірші результати за всіма трьома показниками справедливого розподілу ресурсів
- Центральна та Східна Європа оцінюється гірше, ніж Азіатсько-Тихоокеанський регіон, Близький Схід і Північна Африка за показниками здорового ділового середовища.
- Близький Схід і Північна Африка в середньому мають найнижчі оцінки за показниками Прийняття прав інших.
- Хороші стосунки з сусідами є єдиним позитивним показником миру, за яким Північна Америка не має найвищого балу.
- Країни Близького Сходу, Північної Африки та Африки на південь від Сахари мають найгірші результати щодо вільного потоку інформації.
- Африка на південь від Сахари відстає за середніми роками навчання та показниками охоплення середньою школою. Латинська Америка, Близький Схід, Північна Африка та Азіатсько-Тихоокеанський регіон мають однакові показники за ключовими освітніми мірами, пов'язаними з миром.
- Латинська Америка займає друге місце за рівнем корупції після Африки на південь від Сахари.

Позитивний мир має наступні характеристики:

- **Системність і складність:** вона комплексна; прогрес відбувається нелінійним шляхом і його можна краще зрозуміти через його взаємозв'язки та комунікаційні потоки, а не через події.

- **Доброчесний або порочний:** це працює як процес, за допомогою якого можуть створюватися та підтримуватися петлі негативного зворотного зв'язку («порочні» цикли насильства) або петлі позитивного зворотного зв'язку («доброчесні» цикли насильства).
- **Профілактика:** хоча загальні рівні позитивного миру, як правило, повільно змінюються з часом, нарощування сили у відповідних Стовпах може запобігти насильству та насильницьким конфліктам.
- **Підтримує стійкість і ненасильство:** позитивний мир створює здатність до стійкості та стимулює ненасильницькі засоби вирішення конфліктів. Він забезпечує емпіричну основу для вимірювання інакше аморфної концепції стійкості.
- **Неформальний і формальний:** включає як формальні, так і неформальні суспільні фактори. Це означає, що суспільні фактори та чинники ставлення є такими ж важливими, як і державні інституції.
- **Підтримує цілі розвитку:** позитивний мир забезпечує середовище, в якому цілі розвитку, швидше за все, будуть досягнуті.

Позитивний та негативний мир Основні висновки

Позитивний і негативний мир тісно пов'язані між собою, причому рейтинги більшості країн в Індексі позитивного миру загалом відповідають їхньому рейтингу ГІМ.

Країни з високим рівнем як позитивного, так і негативного миру досягли стійкого миру і навряд чи впадуть у конфлікт. І навпаки, країни з низьким рівнем як позитивного, так і негативного миру мають більше шансів потрапити в пастку насильства.

Більшість країн знаходяться між цими двома позиціями, із середнім рівнем як позитивного, так і негативного миру.

Деякі країни мають вищий рівень негативного миру, ніж позитивного миру. Це відоме як «позитивний дефіцит миру», і ці країни, швидше за все, матимуть підвищений рівень насильства в майбутньому.

Позитивний спокій найбільш тісно пов'язаний із сферою безпеки та захисту ГІМ. Він також має сильну кореляцію з доменом поточного конфлікту, але має дуже слабку кореляцію з доменом мілітаризації.

Зв'язок між позитивним і негативним миром системний. Враховуючи зворотний зв'язок між ними, можна досягти значного підвищення миролюбності, коли буде досягнуто порогового рівня позитивного спокою.

Існують переломні моменти, коли невелике підвищення позитивного спокою може викликати значні зміни в рівнях негативного спокою. Переломні моменти виникають для безпеки та безпеки, здорового ділового середовища, низького рівня корупції та справедливого розподілу ресурсів.

Зв'язок між позитивним і негативним миром

Негативний мир визначається як відсутність насильства або страху перед ним. Однак проста відсутність насильства чи страху не обов'язково призводить до стабільних, гармонійних і процвітаючих суспільств. Негативний мир не враховує тенденції суспільства до стабільності та гармонії, які можна виміряти через концепцію позитивного миру.

Позитивний мир визначається як настанови, інститути та структури, які створюють і підтримують мирні суспільства. Позитивний мир також можна використовувати для оцінки

стійкості суспільства або його здатності поглинати потрясіння, не впадаючи в конфлікт і не впадаючи в нього знову.

Позитивний і негативний світ взаємопов'язані. Цей зв'язок, однак, не детермінований, а радше системний. Існування Позитивного миру підвищує ймовірність того, що конфлікти закінчатимуться швидко й без насильства. Вирішення конфлікту звільняє ресурси для проведення політики, спрямованої на зростання та розвиток, що, у свою чергу, призводить до вищого рівня позитивного миру, добродісного циклу мирного розвитку.

Зв'язок між позитивним і негативним миром є найсильнішим у довгостроковій перспективі. У короткостроковій перспективі країни можуть мати незбалансовані рівні позитивного та негативного миру.

Стійкий мир: стабільний стан, коли високі рівні позитивного миру призводять до високих рівнів негативного миру, причому обидва систематично підсилюють один одного. Низький рівень насильства та страху насильства підтримуються та, у свою чергу, підкріплюються сильними інституціями та ставленням до миру.

Надлишок позитивного миру: стан, при якому рівень позитивного миру помітно вищий, ніж рівень негативного миру. Це свідчить про те, що країна має потужний потенціал для покращення миролюбності. Країни з позитивним профіцитом миру в середньому покращують миролюбність. Винятком є країни з високим рівнем мілітаризації, які зберігають високий позитивний мир, але залишаються відносно низькими в рейтингу ГІМ, наприклад США та Ізраїль.

Дефіцит позитивного миру: стан країни, де позитивний мир помітно нижчий, ніж негативний мир. Це вказує на те, що вони більш вразливі до потрясінь і піддаються більшому ризику підвищення рівня насильства. Країни, які мають позитивний дефіцит миру, мають більшу ймовірність погіршення миру, оскільки попередні дослідження показали, що приблизно 60 відсотків країн із великим дефіцитом зазнали значних падінь миру протягом семи років.

Пастка насильства: коли низькі рівні позитивного спокою в основному відповідають низьким рівням негативного спокою. У цьому стані конфлікт і страх роз'їдають соціальні інститути та погляди, виснаження яких, у свою чергу, спонукатиме більше людей вирішувати свої скарги за допомогою насильства.

ВІСІМ СТОВПІВ ПОЗИТИВНОГО МИРУ

Уряд, який добре функціонує

Добре функціонуючий уряд надає високоякісні державні послуги, створює довіру та участь громадськості, демонструє політичну стабільність і підтримує верховенство права.

Міцне бізнес-середовище

Потужність економічних умов, а також формальних інститутів, які підтримують функціонування приватного сектору та визначають міцність бізнес-середовища. Конкурентоспроможність бізнесу та економічна продуктивність асоціюються з найбільш мирними країнами, як і наявність систем регулювання, які сприяють діловим операціям.

Рівноправний розподіл ресурсів

Справедливість у доступі до таких ресурсів, як освіта та охорона здоров'я, а також, хоча й у меншій мірі, справедливість у розподілі доходу.

Визнання прав інших

Офіційні закони гарантують основні права та свободи людини, а неформальні соціальні та культурні норми, що стосуються поведінки громадян, служать показниками рівня

толерантності між різними етнічними, мовними, релігійними та соціально-економічними групами в країні. Подібним чином гендерна рівність і права працівників є важливими компонентами суспільств, які підтримують визнання прав інших.

Добрі відносини з сусідами

Мирні відносини з іншими країнами такі ж важливі, як і хороші відносини між групами всередині країни. Країни з позитивними зовнішніми відносинами більш миролюбні та, як правило, більш політично стабільні, мають краще функціонуючі уряди, регіонально інтегровані та мають нижчий рівень організованих внутрішніх конфліктів. Цей фактор також є корисним для бізнесу та підтримує прямі іноземні інвестиції, туризм та приплив людського капіталу.

Вільний потік інформації

Вільні та незалежні медіа поширюють інформацію у спосіб, який сприяє більшій відкритості та допомагає окремим особам і громадянському суспільству працювати разом. Це відображається в тому, наскільки громадяни можуть отримати доступ до інформації, чи є засоби масової інформації вільними та незалежними, і наскільки добре поінформовані громадяни. Це веде до кращого прийняття рішень і більш раціональних реакцій під час кризи.

Високий рівень людського капіталу

База кваліфікованого людського капіталу відображає ступінь, до якого суспільства піклуються про молодь, навчають громадян і сприяють розвитку знань, тим самим покращуючи економічну продуктивність, сприяючи участі в політичному житті та збільшуючи соціальний капітал. Освіта є основним будівельним блоком, за допомогою якого суспільства можуть будувати стійкість і розвивати механізми для навчання та адаптації.

Низький рівень корупції

У суспільствах з високим рівнем корупції ресурси розподіляються неефективно, що часто призводить до браку фінансування основних послуг. Виникаюча несправедливість може призвести до громадянських заворушень, а в екстремальних ситуаціях може стати каталізатором більш серйозного насильства. Низький рівень корупції може підвищити довіру до інституцій.

Індекс позитивного миру вимірює настанови, інститути та структури, які підтримують мирні суспільства.

Стовп	Показник	Джерела
Уряд, який функціонує добре	Ефективність Уряду	World Governance Indicators, World Bank
	Верховенство права	World Governance Indicators, World Bank
	Політична культура	Sub-Index, Democracy Index, Economist Intelligence Unit (EIU)

Міцне бізнес-середовище	Легкість ведення бізнесу	Ease of Doing Business Index, World Bank
	Економічна свобода	Heritage Foundation
	ВВП на душу населення	World Bank
Рівноправний розподіл ресурсів	Падіння індексу очікуваної тривалості життя	Human Development Report, UNDP
	Коефіцієнт Джині	EIU
	Населення, яке живе менше ніж на 2 долари США на день	World Bank, IEP
Визнання прав інших	Ворожість до іноземців	Economist Intelligence Unit
	Індекс розширення можливостей	Cignarelli-Richards Human Rights Dataset
	Гендерна нерівність	Human Development Report, UNDP
Добрі відносини з сусідами	Задоволення спільнотою	Human Development Report, UNDP
	Регіональна інтеграція	Economist Intelligence Unit
	Міжгрупова згуртованість	Indices for Social Development, International Institute for Social Studies
Вільний потік інформації	Індекс свободи преси	Freedom House
	Світовий індекс свободи преси	Reporters without Borders
	Мобільні телефони кільк. на 1000 осіб	International Telecommunications Union
Високий рівень людського капіталу	Індекс розвитку молоді	Commonwealth Secretariat
	Індекс людського розвитку без доходу	Human Development Report, UNDP
	Кількість наукових публікацій	World Bank and UNDP
Низький рівень корупції	Контроль корупції	World Governance Indicators, World Bank
	Фракціонізовані еліти	Fund for Peace
	Сприйняття корупції	Transparency International

ВИМІРЮВАННЯ ЗАГАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВИТРАТ НА СТРИМУВАННЯ НАСИЛЬСТВА. МЕТОДОЛОГІЯ ТА ЇЇ ІНДИКАТОРИ

Якби світ скоротив свої витрати на боротьбу з насильством приблизно на 50 відсотків, він міг би погасити борг країн, що розвиваються (4076 мільярдів доларів), забезпечити достатньо грошей для європейського механізму стабільності (900 мільярдів доларів) і фінансувати додаткову суму, необхідну для досягнення щорічного цілей розвитку тисячоліття. (ІЕМ)

Порахувати ціну насильства для світової економіки, як відомо, важко. У минулому ІЕМ прийняв методологію, розроблену Брауером і Теппером-Марліном (метод ВТМ), яка переглядала існуючу літературу про вартість насильства, конфліктів і війни, а потім оцінив додаткові економічні наслідки, якщо ці витрати не виникнуть. Щоб доповнити цей підхід, ІЕМ запровадив новаційний та новий метод оцінки вартості насильства для світової економіки шляхом розрахунку глобальних витрат на стримування насильства. ІЕМ визначає витрати на стримування насильства як економічну діяльність, яка пов'язана з наслідками або запобіганням насильству, якщо насильство спрямоване проти людей або власності.

У цьому підході використовуються десять показників з ГІМ та три додаткові ключові сфери витрат, щоб оцінити економічну цінність цих тринадцяти різних вимірів. Цей процес було розроблено для того, щоб окрім оцінки глобального впливу, методологію можна було використовувати для створення оцінок на основі країни. Щоб уможливити відносне порівняння між країнами з різними рівнями економічного розвитку, ВВП на душу населення використовувався для визначення масштабу витрат на стримування насильства для кожної країни. Як у США, так і у Великій Британії було проведено низку серйозних аналізів вартості різних видів насильства та злочинності, які були використані як основа для визначення шкали.

Це дослідження є дуже консервативним, оскільки містить багато елементів | які не були підраховані просто тому, що не вдалося отримати точні дані. Подальші дослідження спробують охопити ці елементи; тому очікується, що майбутні оцінки будуть набагато вищими.

За цією методологією оцінено, що економічний вплив стримування насильства на світову економіку у 2012 році становив 9,46 трильйона доларів США або 11 відсотків валового світового продукту (GWP). Ця цифра складалася з 4,73 трильйона доларів прямих витрат і додаткових 4,73 трильйона доларів додаткової економічної діяльності, яка випливала з реінвестування цих витрат у більш плідну економічну діяльність. Якби світ скоротив свої витрати на боротьбу з насильством приблизно вдвічі, цього було б достатньо, щоб погасити борг країн, що розвиваються, забезпечити необхідні гроші для Європейського фонду стабільності та фінансувати щорічні витрати на досягнення Цілей розвитку тисячоліття.

Одна з найлегших для підрахунку статей — це військові витрати; тому він майже повністю включений у дослідження. На армію припадає 51 відсоток витрат цього дослідження на стримування насильства. Однак цей підхід виключає багато інших форм насильства через брак доступних даних. Враховуючи це, якщо інші форми насильства включити до загальної оцінки, очікується, що військові витрати порівняно із загальними

витратами значно зменшаться. Для порівняння, світові прямі витрати на армію більш ніж у дванадцять разів перевищують суму витрат на допомогу, виміряну Офіційною допомогою розвитку (ODA). Економічні наслідки вбивств є наступними за значущістю втратами в 1,43 трильйона доларів США або 15 відсотків від загального наслідку. Третім за величиною внеском у витрати є співробітники внутрішньої безпеки та поліція, на які припадає близько 14 відсотків від загальної суми, або 1,3 трильйона доларів США економічного впливу.

Використана в довгостроковому дослідницькому проекті ІЕМ методологія є консервативною через той факт, що може враховувати лише те, що можна вивести з поточного запасу даних і досліджень. Як наслідок, багато статей, які стосуються витрат на стримування насильства, не були включені до неї. Деякі приклади елементів, які були виключені:

- Значні витрати, пов'язані з майновими злочинами, такими як викрадення транспортних засобів, підпали, квартирні крадіжки та крадіжки/крадіжки, а також зґвалтування/сексуальні напади;
- Багато великих профілактичних заходів, таких як страхові премії або витрати підприємства на обладнання для спостереження та втрачений час на управління;
- Прямі витрати домашнього насильства у вигляді втрати заробітної плати, емоційних витрат і витрат на відновлення; і
- Непрямі витрати, такі як втрата заробітної плати, втрата домашньої роботи та зниження продуктивності внаслідок злочинності.

Хоча витрати на стримування та подолання наслідків насильства є важливими та необхідним суспільним благом, чим менше нація витрачає на функції, пов'язані з насильством, тим більше ресурсів можна виділити на інші, більш продуктивні сфери економічної діяльності. Простіше кажучи, економічні витрати на стримування насильства є економічно ефективними, коли вони ефективно запобігають насильству за найменших витрат. Однак гроші, які спрямовуються на стримування надмірного насильства, або гроші, які витрачаються на неефективні програми, можуть стримувати економічне зростання країни. Це просто тому, що значна частина цього типу витрат є фундаментально непродуктивною, і якщо її перенаправити на продуктивні заняття, це покращить державні баланси, прибутки компаній і, зрештою, продуктивність і добробут суспільства.

Слід зазначити, що в деяких суспільствах рівень насильства та злочинності нижчий, а також рівень захисту від насильства нижчий. Ці суспільства отримують дивіденди миру. Необхідно зрозуміти погляди, інститути та структури, які формують ці суспільства, щоб їх можна було відтворити деінде.

Те, що було враховано в кожній категорії, описано більш детально нижче:

- Військові витрати – ця категорія включає загальний рівень військових витрат.
- Внутрішня безпека – включає загальну вартість державних витрат на персонал внутрішньої безпеки, наприклад поліцію.
- Приватна охорона - ця категорія включає оцінку суми витрат на охоронний персонал, найнятий приватними організаціями, наприклад охоронців, найнятих бізнесом.
- Смерті в результаті внутрішнього конфлікту - включає витрати на смертельні випадки, пов'язані з битвою, які сталися внаслідок внутрішнього конфлікту.
- Смертні випадки в результаті зовнішнього конфлікту - ця категорія включає витрати на смертельні випадки, пов'язані з битвою, які сталися внаслідок зовнішнього конфлікту.
- Страх – позначає середньорічний економічний збиток людей, які бояться насильства.
- Втрати ВВП від конфлікту – включає загальний вплив конфлікту як наслідок скорочення ВВП у країнах, які зараз перебувають у стані конфлікту.

- ВПО та біженці – підраховує бюджетні витрати на біженців та внутрішньо переміщених осіб (ВПО) для Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН). Витрати, які несуть країни, не включені, тому цифра є дуже консервативною.

- Ув'язнення – позначає витрати, пов'язані з ув'язненням населенням світу.

- Тероризм – включає економічні наслідки смертей, поранень, пошкодження активів і виплати викупу, які виникають як наслідок тероризму.

- Миротворча діяльність ООН – підраховує загальну вартість миротворчих місій ООН по всьому світу.

- Насильницькі злочини – це оцінка вартості серйозних фізичних нападів на осіб. Виключення непристойного/сексуального насильства; погрози та ляпаси/кулаки.

Методологічний підхід до обліку глобального стримування насильства

Встановлено, що насильство має помітний негативний вплив на економічну діяльність і соціальний розвиток. Чимало досліджень продемонстрували прямі та непрямі економічні наслідки кримінального насильства, організованих конфліктів і відвертої війни, а також витрати, пов'язані з реакцією держави на насильство у формі охорони, ув'язнення та підтримки справедливості та верховенства права. Однак, незважаючи на безліч методологічних підходів до підрахунку вартості злочинів і насильства, не існує загальновизнаного методу цілісного агрегування поточних і майбутніх фінансових наслідків конфлікту. Щоб доповнити доступну літературу, ІЕМ запровадив новий та новий метод оцінки вартості насильства для світової економіки шляхом розрахунку витрат на стримування глобального насильства. ІЕМ визначає витрати на стримування насильства як економічну діяльність, яка пов'язана з наслідками або запобіганням насильству, якщо насильство спрямоване проти людей або власності.

У цьому підході використовуються десять показників з Глобального індексу миру (ГІМ) та три додаткові ключові сфери витрат, щоб оцінити економічну цінність цих тринадцяти різних вимірів. Цей процес розроблено таким чином, щоб можна було також оцінити витрати як у країні, так і в усьому світі. Щоб уможливити відносно порівняння між країнами з різним рівнем економічного розвитку, ВВП на душу населення, скоригований на відносні ціни (ПКС), використовувався для масштабування витрат на стримування насильства для кожної країни. Як у США, так і у Великій Британії було проведено низку серйозних аналізів вартості різних видів насильства та злочинності. Якщо дані для країни були недоступні, ці дослідження масштабувалися відповідно до ВВП країни на душу населення.

Витрати, пов'язані з попередженням та послабленням насильства, можуть відволікати ресурси від інших, більш корисних причин, таких як охорона здоров'я, освіта чи громадська інфраструктура. Тобто, витрати, які покладаються на широке суспільство через необхідність реагувати на більший рівень насильницької злочинності, вбивств або тероризму, потенційно можуть бути вкладені в програми, які активно сприяють більш мирному та процвітаючому суспільству. Насильство також може мати низку менш відчутних наслідків, таких як підвищення захворюваності, смертності та емоційних розладів для жертв та їхніх соціальних мереж (Buvinic, Morrison, & Shifter, 1999). Тому, щоб справді оцінити економічні наслідки насильства, використовувався коефіцієнт множення (мультиплікативний показник) для оцінки захопленої економічної діяльності, яка буде вивільнена за рахунок зменшення насильства.

Багато існуючих підходів до підрахунку витрат, пов'язаних зі злочинністю та конфліктом, як правило, фіксуються на конкретних категоріях насильства, таких як вартість тероризму, збройних конфліктів, насильницьких злочинів або вбивств. На відміну від цих

підходів, ІЕМ розробив методологію, спрямовану на комплексний підрахунок як прямих витрат насильства з точки зору витрат на попередження та захист, так і його наслідків. Визначивши різні виміри витрат на стримування насильства, можна скласти більш повну картину частки глобальної економічної діяльності, охопленої діями щодо запобігання наслідкам конфлікту. Агрегуючи (посднуючи) ці загальні витрати, можна проілюструвати потенційні економічні переваги більш мирної глобальної економіки.

Існує принаймні два види економічної вигоди, пов'язаної зі збільшенням миру:

1 Прямі вигоди, пов'язані з відсутністю насильства та втратами через знищення активів, які можуть статися під час війни, організованого конфлікту чи збройного насильства. Важливо, що прямі вигоди також накопичуються у вигляді зниження витрат на запобігання насильству та зниження ризику, необхідного для пом'якшення насильства через ув'язнення, витрати на правосуддя, поліцію та армію. Відчутні приклади прямих витрат у поточному році включають: витрати на медичне обслуговування внаслідок насильства, втрачена заробітна плата через втрату працездатності або смерть, пов'язану з насильством, страхові премії, сплачені бізнесом для захисту від наслідків знищення активів, і приватні охоронці – це лише деякі з них.

2 Непрямі вигоди, отримані від додаткової економічної діяльності, отриманої в результаті більш продуктивного використання витрат, а також ефект перетікання від економічної діяльності, яка потрапила в пастку насильства, наприклад, заробітної плати поранених людей. Дуже значні непрямі вигоди можуть бути отримані, якщо взяти до уваги втрату заробітної плати протягом усього життя через вбивство та втрату людського капіталу з економіки, коли робоча сила та капітал витісняються або коли працівники менш продуктивні через травму чи не можуть працювати через травму.

Категорії, які використовуються для підрахунку щорічної вартості стримування насильства

Під час розрахунку загального глобального розміру витрат на стримування насильства ГІМ використовувався як початкова точка відліку для визначення показників, які найбільш точно відображають рівень насильства в країні. Фінансові витрати були визначені шляхом попереднього вимірювання рівня конкретних видів насильства та множення їх на оцінку ймовірної вартості. Типи насильства, які були включені в аналіз, включали:

- Кількість смертей від внутрішнього конфлікту;
- Кількість смертей від зовнішнього конфлікту;
- рівень насильницької злочинності;
- Рівень видатків на армію;
- кількість біженців, осіб без громадянства та внутрішньо переміщених осіб;
- Кількість вбивств;
- кількість офіцерів внутрішньої безпеки та поліції;
- Кількість ув'язнених;
- приватні охоронні сили;
- Витрати тероризму;
- Економічна ціна конфлікту для економіки;
- витрати, пов'язані зі страхом насильства; і
- Вартість фінансування миротворчих місій ООН.

Оцінювання вартості стримування насильства

Оскільки ГІМ включає низку як кількісних, так і якісних показників, які масштабуються та зважуються під час створення індексу, аналіз базувався на початкових

базових даних або «необроблених оцінках», де це було можливо. Тобто використовувалися дані, що лежать в основі індексу, наприклад, кількість вбивств, які сталися в країні. Індивідуальні необроблені бали потім помножили на «вартість одиниці» певного типу насильства, щоб отримати загальну вартість для кожного типу насильства. Наприклад, загальна вартість вбивства була оцінена шляхом множення кількості вбивств на оцінку вартості вбивства. Там, де використовувалися якісні показники, такі як вартість страху перед насильством, використовувалися інші набори даних. У випадку страху насильства базова вартість була взята з авторитетних досліджень.

Таким чином, остаточне значення є показником річної вартості насильства для країни. Там, де витрати на одиницю продукції були недоступні, оцінки з літератури були «масштабовані», щоб забезпечити розумне наближення внутрішніх витрат на випадок насильства для кожної категорії. Зазвичай це проводилося з використанням співвідношення ВВП на душу населення між оцінюваною країною та досліджуваною країною.

У таких країнах, як Сомалі та Таїланд, де ВВП на душу населення становить 1 відсоток, і 18 відсотків Сполучених Штатів, вартість насильства відповідно збільшена. Наприклад, на основі відносних доходів і купівельної спроможності припускається, що вартість насильства в Сомалі становить 1,4 відсотка від вартості в Сполучених Штатах або 1703 долари США (ПКС США).

Незважаючи на те, що ІЕМ розглядав низку методів, цьому методу було надано перевагу, оскільки він є простим методом для надання проксі для усереднення відмінностей у рівнях життя та прямих і непрямих витрат на стримування насильства між країнами. Для коригування різних рівнів цін у різних країнах використовувалися оцінки «паритету купівельної спроможності», якщо не зазначено інше. Оскільки оцінки для поточного року часто були недоступні, попередні оцінки були завищені до доларів 2012 року відповідно до відповідних змін у споживчих цінах, отриманих від Бюро статистики праці США, де вартість одиниці продукції базувалася на дослідженні в США.

Коли якісні показники, використані в ГІМ, були визначені як вирішальні для визначення масштабів і, отже, вартості насильства, використовувалися альтернативні дані. Наприклад, дані UNODC щодо насильницьких злочинів були замінені на якісний індекс «масштабів насильницьких злочинів». Якщо не зазначено інше, рівні насильства не були оцінені для країни, якщо наявні дані не вважалися достатніми. Результатом цього є те, що ми очікуємо, що наші розрахунки недооцінюють світову ціну насильства.

Нижче наведено більш детальний огляд методології, що використовується для окремих компонентів.

Оцінювання вартості внутрішньої безпеки

Щоб отримати оцінку ймовірних витрат на персонал безпеки, було проведено огляд літератури, щоб отримати достовірну оцінку вартості офіцера внутрішньої безпеки. Якщо прямі оцінки для країни були недоступні, доступні оцінки були «масштабовані» за ВВП на душу населення (ПКС). Зокрема, дані про кількість офіцерів були отримані з Дослідження тенденцій злочинності та функціонування систем кримінального правосуддя ООН (UN-CTS) і розвідувального підрозділу Economist. Важливо відзначити, що, оскільки вони зазначаються як кількість персоналу на сто тисяч, вихідні оцінки були помножені на відповідну статистику населення, щоб отримати абсолютну кількість персоналу внутрішньої безпеки для кожної країни.

Оцінювання глобальної вартості насильства та втрати життя

Оцінки витрат, пов'язаних зі смертями та насильством, ґрунтувалися на дослідженнях МакКолліста (2010), який використовував низку методів для оцінки як матеріальних, так і нематеріальних витрат, пов'язаних із насильством і вбивствами. Зокрема, їхній аналіз використовував «вартість хвороби» та розмір «компенсації присяжним» для оцінки вартості злочинів у Сполучених Штатах. Оскільки метод компенсації присяжним за своєю природою намагається всебічно врахувати як пряму вартість насильства, так і пов'язані з ним біль і страждання, він вважається більш комплексним заходом. Цей метод не включає штрафні збитки, які можуть бути присуджені судами США в цивільних справах.

Таким чином, ці оцінки були використані як базове припущення для вартості вбивства, насильницького нападу, смерті в результаті зовнішнього конфлікту та смерті або поранення, пов'язаного з тероризмом. Зокрема, передбачалося, що вбивство коштуватиме 8 888 692 долари, тоді як кожне насильницьке напади і травма, пов'язана з тероризмом, – 120 622 долари. Оскільки передбачалося, що багато витрат, пов'язаних зі смертями в результаті конфлікту, будуть враховані у військових видатках, були включені лише прямі витрати, тобто вартість була прийнята на рівні 1 370 449 доларів США (McCollister, French, & Fang, 2010).

Важливо зазначити, що ці оцінки вважаються відносно консервативними, оскільки вони знаходяться в середині оцінок подібних досліджень (Aos, Phipps, Barnoski, & Lieb, 2001; Cohen, Rust, Steen, & Tidd, 2004; Cohen, 1988; Міллер, Коен і Россман, 1993; Міллер, Коен і Вірсема, 1996; Раджжумар і Френч, 1997).

Оцінювання вартості вбивств

Загальні витрати на вбивства були визначені шляхом множення вищезазначених витрат на вбивство на кількість вбивств, які сталися за останній рік. Дані були отримані з Огляду тенденцій злочинності та функціонування систем кримінального правосуддя ООН за 2013 рік. Набір даних надає дані про навмисні вбивства для 198 країн і територій і був розроблений UNODC на основі низки джерел, включаючи дані, надані в Crime Trends. Опитування та інші національні та міжнародні джерела кримінального правосуддя та охорони здоров'я. Для країн, де оцінки витрат на вбивства не існували, використовувалися наявні оцінки та «масштабували» відповідно до їх ВВП на душу населення (ПКС) відносно джерела оцінки.

Оцінювання вартості тероризму

Витрати від тероризму були оцінені з використанням даних із Глобальної бази даних про тероризм (GTD), яку збирає Національний консорціум з вивчення тероризму та боротьби з тероризмом (START). База даних на даний момент є найповнішою несекретною базою даних про терористичні події у світі та була розроблена з низки джерел, включаючи телевізійні служби, урядові звіти та основні міжнародні газети. База даних, яка включає окремі терористичні атаки, починаючи з 1970 року, надає низку змінних, таких як оцінка збитку інфраструктури, сплачений викуп, тип атаки та кількість поранених і смертельних випадків за атаку.

Оскільки не всі терористичні атаки в терористичній базі даних включають оцінку масштабу майнової шкоди та витрат на здирицтво, була розроблена методологія, яка ґрунтувалася на базових даних, щоб забезпечити оцінку кожної атаки в базі даних. Використаний підхід включав три ключові кроки:

- 1 Там, де було зареєстровано, середній майновий збиток і викуп, сплачений за терористичну атаку, розраховувалися за типом атаки (наприклад, викрадення, збройний напад, атака на інфраструктуру);

2 Потім це було розділено діапазоном оцінки ймовірного масштабу матеріальної шкоди для кожного нападу. Тобто, навіть якщо пряма оцінка була недоступною, у базі даних було надано ймовірний діапазон (наприклад, <1 мільйон доларів, >1 мільйон доларів, але <1 мільярд тощо). Потім це дозволило обчислити середнє значення для кожного оціненого діапазону шкоди за типом атаки.

3 Нарешті, це було додатково поділено на рівень доходу класифікація країни, в якій сталася атака (наприклад, з низьким рівнем доходу, з доходом вище середнього, з високим доходом тощо). Таким чином можна визначити середню або «вартість одиниці» терористичної атаки за рівнем доходу, типом атаки та оцінкою діапазону збитків.

Оцінки середнього рівня шкоди інфраструктурі та виплати викупу за типом атаки були потім помножені на кількість кожного типу атаки, яку зазнала країна у 2011 році (останній рік, доступний у GTD). Крім того, вартість смертей і поранень в результаті тероризму потім була оцінена шляхом множення кількості смертей на вартість вбивств або поранень, а потім розрахована на ВВП окремої країни на душу населення (ВВП ПКС) відносно джерела оцінки.

Оцінювання вартості ув'язнення

Кількість ув'язнених у кожній країні було отримано зі списку World Prison Population, який базувався на цифрах національних пенітенціарних адміністрацій кожної країни. Потім це було помножено на приблизну вартість ув'язнення на одну особу. Витрати на ув'язнених базувалися на середній вартості на одного ув'язненого за даними Бюро юстиції Сполучених Штатів Америки (BJS), щоб указати витрати для кожної країни. Потім ця оцінка була масштабована відповідно до відносного ВВП на душу населення (ПКС), щоб врахувати різний рівень цін у різних країнах.

Оцінювання вартості насильницької злочинності

Оскільки рівень насильницької злочинності є якісним показником, оцінки насильницької злочинності ґрунтувалися на статистиці UNODC щодо насильницьких нападів. Оцінки включають зафіксовані поліцією фізичні напади на іншу особу, що призвели до серйозних тілесних ушкоджень, але виключають непристойне/сексуальне насильство; погрози та ляпаси/кулаки та напад, які призвели до смерті. Як обговорювалося раніше, вартість кожного насильницького злочину базувалася на оцінках, наданих McCollister (2010).

Оскільки рівень насильницької злочинності є більш вичерпним, ніж це передбачено даними, і, ймовірно, існує певний рівень заниження інформації, очікується, що оцінки, засновані на цих даних, не відображатимуть справжню вартість насильства.

Розрахунок військових витрат

Дані, надані Economist Intelligence Unit і Міжнародним інститутом стратегічних досліджень (IISS) Military Balance 2013, а також Стокгольмським інститутом дослідження проблем миру (SIPRI), були використані для прямої оцінки рівня військових витрат для кожної країни. Щоб врахувати різницю в рівнях цін у країнах, було застосовано ВВП, який враховує відносну купівельну спроможність (ПКС). Попередні дослідження ІЕМ показали, що рівень військових витрат США значно занижений. Відповідно до звіту «Витрати на стримування насильства в Сполучених Штатах» (IEP, 2012) його було переглянуто до 1203 мільярдів доларів США.

Розрахунок вартості миротворчості ООН

Щоб врахувати витрати на підтримку миру за допомогою миротворчих місій, дані про миротворчі місії Організації Об'єднаних Націй були зібрані від Комітету ООН із внесків. Оскільки фінансові витрати на миротворчі місії відображають вимоги щодо стримування насильства в конкретній країні, витрати на місії були віднесені до країни, у якій вони мають базу операцій. ІЕР використовував необроблені цифри, отримані з показника GPI щодо фінансування миротворчих місій ООН. Важливо те, що оскільки ці кошти надає міжнародне співтовариство, очікується, що вони матимуть такий же рівень купівельної спроможності, як і долари США. Тому вони не були скориговані на відносні рівні цін у країнах.

Оцінювання вартості смерті від внутрішніх та зовнішніх конфліктів

Вартість смертей у результаті зовнішнього та внутрішнього конфлікту була визначена для кожної країни шляхом множення останньої кількості смертей на полі бою в результаті конфлікту на оціночну вартість вбивств.

Дані про смертельні випадки в результаті зовнішнього конфлікту були отримані з Програми даних конфліктів Упсали. Смерті в результаті зовнішнього конфлікту визначалися як ті, що сталися під час спірної несумісності, яка стосується уряду та/або території, де використовується збройна сила між двома сторонами, принаймні однією з яких є уряд держави, що призвело щонайменше до 25 смертей у боях за рік.

Інформація про загиблих унаслідок внутрішнього конфлікту була отримана з бази даних збройних конфліктів Міжнародного інституту стратегічних досліджень. Смертні випадки внаслідок конфлікту визначалися як смерті, які сталися внаслідок спірної несумісності, що стосується уряду та/або території, де використовується збройна сила між двома сторонами, принаймні одна з яких є урядом держави, а конфлікт призводить до принаймні 25 смертей, пов'язаних з боями, на рік.

Хоча ймовірно, що вартість смертей у результаті конфлікту різна, оцінки вбивств вважаються найбільш репрезентативною оцінкою як нематеріальних, так і матеріальних витрат на смерть. Для окремих країн ці оцінки потім масштабувалися відповідно до відносного ВВП на душу населення (ПКС).

Розрахунок вартості страху насильства

Щоб оцінити нематеріальну ціну страху, були використані дані Gallup World Poll для оцінки кількості людей, які бояться злочинів. Зокрема, використовуване запитання для опитування звучало так: «Чи почуваєшся ти безпечно, гуляючи самотнім вночі містом або районом, де ти живеш?» Коли людина відповідала «Ні», вважалося, що вона боїться насильства. Частку тих, хто відповів «Ні», потім помножили на чисельність населення країни, щоб визначити кількість людей, які можуть вважатися такими, що бояться злочинності.

Огляд літератури показав, що у Великій Британії середня річна вартість страху злочинності становить приблизно £19,50 на людину (Dolan & Peasgood, 2007). Таким чином, ціна страху насильства була оцінена шляхом множення кількості людей, які бояться злочину, на річну вартість страху. За необхідності оцінки вартості страху масштабувалися відповідно до відносного ВВП країни на душу населення (ПКС).

Оцінювання вартості переміщення та біженців

Витрати на біженців, внутрішньо переміщених осіб та осіб без громадянства були визначені з використанням останніх бюджетних асигнувань Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ) для окремих країн. Оскільки УВКБ ООН є агенцією ООН, уповноваженою підтримувати та захищати переміщених осіб, очікується, що їхні бюджетні

асигнування відповідають рівню фінансової підтримки, необхідної для реагування на переміщення. Важливо, що оскільки ці розподіли навряд чи охоплять усі витрати, пов'язані з біженцями, такі як внески держави, очікується, що вони будуть відносно консервативними.

Оцінювання втрат виробництва від конфлікту

Для тих країн, які зараз переживають конфлікт, вартість у вигляді втрати виробництва була оцінена шляхом застосування оцінок впливу війни на ВВП країн, які зараз перебувають у конфлікті. Огляд літератури свідчить про те, що безпосередній вплив конфлікту становить від двох до восьми відсотків ВВП (Collier & Hoeffler, 1998; Hess, 2003). Також розглядалося питання «подвійного рахунку».

Зокрема, оскільки в багатьох дослідженнях скорочення використовується низхідний підхід до оцінки впливу конфлікту на ВВП, існує ймовірність того, що в їхніх оцінках також враховуватимуться витрати, які ми оцінили окремо, наприклад витрати на насильство чи страх. Хоча ризик цього вважався низьким через те, що методологія, використана у вибраному дослідженні, була достатньо детальною для врахування цього, консервативна оцінка втрат від конфлікту була використана для зменшення впливу будь-якого подвійного підрахунку.

Зокрема, було вирішено використовувати 2 відсотки, оскільки це було найбільш консервативним припущенням і вважалося, що мінімізує ймовірність переоцінки вартості конфлікту. Цей вибір, здається, також підтверджується нещодавніми дослідженнями країн «арабської весни», де скорочення ВВП становило в середньому 2 відсотки (Middlebrook, Hajaj, Miller, Stellman, Stewart, Bennamour, Ahmed, 2011).

Держави, які постраждали від конфлікту, були визначені за допомогою програми Uppsala Conflict Data Program, яка визначила 22 країни, які перебувають у конфлікті станом на 2012 рік. Загалом ВВП цих країн (ПКС) становить 4 трильйони доларів. Таким чином, загальна вартість конфлікту для цих країн оцінюється в 82 мільярди доларів. Таким чином, індивідуальні оцінки конфлікту були визначені шляхом множення ВВП (ПКС) країни, яка зараз перебуває в конфлікті, на 2 відсотки.

Оцінювання вартості приватної охорони

Поточна кількість офіцерів внутрішньої безпеки була оцінена з використанням узагальнених оцінок із видання Small Arms Survey (GIDS, 2011) за 2011 рік. Дані були доступні для 68 країн. Оскільки оцінки часто не були поточними, їх було завищено шляхом множення зростання чисельності персоналу внутрішньої безпеки з моменту початкової оцінки на співвідношення приватної охорони до внутрішньої безпеки на момент оцінки. По суті, це припускає, що частка персоналу приватної безпеки зростатиме з тією ж швидкістю, що й внутрішня охорона.

Щоб визначити загальні фінансові витрати на приватну охорону, кількість офіцерів помножили на 49 500 доларів США, що відповідає високій оцінці початкової зарплати офіцерів внутрішньої безпеки в США, згідно з даними Бюро юстиційної статистики США. Верхня початкова зарплата використовувалася для обліку інших витрат, не відображених у стартовій зарплаті (наприклад, накладні витрати). Це також вважається відносно консервативним припущенням, враховуючи, що це становить трохи менше 40 відсотків передбачуваної вартості державного службовця внутрішньої безпеки. Там, де це було необхідно, ці одиничні витрати потім масштабувалися відповідно до відносного ВВП на душу населення (ПКС) для визначення відмінностей у рівнях життя та цінах в окремих країнах.

Там, де оцінки рівня приватної безпеки були недоступні, жодні витрати не були віднесені до цієї країни. Знову ж таки, у поєднанні з консервативною одиничною вартістю офіцера безпеки це свідчить про те, що ми, ймовірно, недооцінюємо справжні витрати на приватну охорону для ряду країн.

МОДЕЛЬ РИЗИКУ ІЕМ

Концептуальний зв'язок між миром та інститутами

...Причини насильства можуть бути різними, але основною причиною неспроможності суспільства протистояти стресам є те, що їхні інституції надто слабкі, щоб врегулювати їх мирним шляхом. Таким чином, довгострокові рішення проти насильства вимагають більше, ніж усунення кожного окремого стресу, вони вимагають заходів для усунення глибинних недоліків інституційної легітимності.

Модель ризику ІЕМ визначає в середньому сім із десяти найбільших погіршень миру протягом кожного дворічного періоду з 2006 року.

Хоча існує багато строгих методів вимірювання державного ризику, існує лише кілька стандартних або загальновживаних методів оцінки ризику країни, особливо коли це стосується насильства, конфліктів і нестабільності. Це стосується як приватних, так і державних організацій, у тому числі розпорядників фондів і міжурядових організацій. У той час як суверенний ризик зосереджується на ризику дефолту за державними облігаціями та інших факторах, пов'язаних із законодавством і політичною стабільністю, ризик країни пов'язаний з додатковими факторами, які можуть вплинути на інвестиційний клімат або соціальну стабільність країни.

Аналіз, проведений ІЕМ, визначив, що міри миру є надійним показником ризику для країни. Зміни в рівнях миру фактично відображаються в зміні економічних обставин, політичних і соціальних умов, і навпаки. Це було підтверджено успішним статистичним аналізом низки моделей ризику та ймовірності, розроблених ІЕМ, які додатково пояснюються в цьому розділі.

Аналізуючи взаємозв'язок між насильством і суспільною динамікою, можна створити моделі ризику країни, які підвищують точність методів, які зараз використовуються. Поєднуючи теорію ризику з великими наборами даних і кількісним аналізом, ІЕМ запровадив рамки для операційної серії моделей ризику. Розроблена методологія, якщо її застосувати ретроспективно, виявилася надійною у визначенні країн, що перебувають у зоні ризику, у яких згодом був мир.

Цей підхід приділяє значну увагу розумінню траєкторії та розвитку довгострокових інститутів, які підтримують мир, і спостереженню за тим, як конкретні комбінації суспільної сили або «позитивного миру» взаємодіють із насильством і конфліктом.

Однією з сильних сторін моделей ризику країни ІЕМ є здатність висвітлити ризик невеликих, а також великих змін у рівнях насильства. Ця робота є відправною точкою; Очікується, що майбутній аналіз і краща доступність даних підвищать точність прогнозів і дозволять зрозуміти більш широкий набір програм.

Зосереджуючись на довгостроковій траєкторії суспільних факторів і тому, як вони підтримують мир і створюють стійкість, можна також краще зрозуміти, які країни надають найкращі можливості для покращення своєї економіки та суспільства.

Структура ризиків ІЕМ має практичне застосування для ряду зацікавлених сторін:

- Бізнес та інвестори: забезпечуючи послідовні засоби оцінки та ціноутворення в сферах можливостей і ризиків.
- Практики міжнародного розвитку: шляхом визначення та визначення пріоритетів відповідних країн для розподілу ресурсів, спрямованих на програми розбудови миру та розвитку.
- Уряд: шляхом надання довгострокових показників для планування політики, спрямованої на економічний і соціальний розвиток і, зокрема, на запобігання насильству.
- Громадянське суспільство та дослідники: шляхом надання даних для захисту нових політичних підходів; нових пріоритетів і кращого інформування громадян про прогрес їхніх громад і націй на шляху до довгострокового миру.

Результати оцінювання ризику ІЕМ

ІЕМ розробив нові методології, засновані на доказах, які пов'язують суспільні структури та насильство разом для розробки низки моделей ризику. Ці моделі є великим кроком вперед в оцінці ймовірності того, що в країні загостриться мир або конфлікт. Таким чином, вони забезпечують важливу основу для політиків, практиків та інвесторів, щоб зрозуміти довгострокову ймовірність того, що країни стануть більш-менш мирними.

Ця структура поєднує теорію ризику з кількісним аналізом даних, щоб уможливити детальну оцінку ризиків і можливостей країни. Структура має негайне практичне застосування, оскільки дозволяє політикам та інвесторам:

■ Краще оцінити ймовірність і вплив довгострокового ризику або можливості щодо змін у мирі. Оцініть вплив, якщо реалізація ризику чи можливості відбувається за допомогою глобальної методології стримування насильства ІЕМ.

Встановіть ціну або оцініть вартість/вигоду втручання або інвестицій, щоб уможливити встановлення ціни потенційних контрфактичних даних.

Результати системи ризиків можна інтерпретувати двома способами:

А Країни, які мають найвищу ймовірність погіршення миру протягом наступних двох років. Це базується на показнику ризику країни ІЕР у поєднанні з позитивним показником дефіциту миру.

В Країни, які мають найбільший потенційний фінансовий вплив, якщо їхній ризик погіршення усвідомлюється. Вплив представлено або в доларах на душу населення, або у відсотках від ВВП.

Використовуючи базу даних із 4700 наборів даних, ІЕМ розробив низку моделей ризику, щоб дослідити взаємозв'язки між позитивним і негативним спокоєм, розробляючи більше моделей. У цьому розділі представлено дві моделі, які виявилися ефективними:

Модель позитивного дефіциту миру: використовується для висвітлення країн, які мають найвищу схильність до погіршення або покращення мирного стану.

Модель схожої країни: використовується для виділення країн, які є розташованими осторонь з огляду на їхній історичний рівень миру, а також розташованими осторонь порівняно з підмножиною націй із подібними рівнями позитивного миру.

Модель позитивного дефіциту миру висвітлює країни, які виділяються з точки зору своїх рангів як у Індексі позитивного миру (PPI) ІЕР, так і в Індексі глобального миру (GPI). У цій моделі визначаються країни, які мають високий рівень миру, але їм не вистачає ставлення, установ і структур, які зазвичай необхідні для підтримки такого миру. Перевірена ретроспективно, ця модель визначає багато країн, які зазнали значного погіршення миру з 2008 року.

Модель схожої країни порівнює країни за рівнями позитивного миру, а також за історичними рівнями насильства. Поточний рівень насильства порівнюється з історичними даними країни, а також низки подібних країн. Це визначає країни, які на даний момент виходять за межі порівняно з відомими історичними позиціями та рухами набору подібних країн. Було встановлено, що результати цієї моделі мають достатній рівень точності прогнозування в короткостроковій та середньостроковій перспективі. Поєднання моделей «Позитивного дефіциту миру» та «Схожої країни» дозволяє ідентифікувати країни, які мають як потенціал, так і історичні докази погіршення миру.

Моделі IEM пропонують основу для розгляду можливостей у країні, а також ризиків. Важливо зазначити, що можливість – це не просто відсутність ризику. Майбутні дослідження IEP будуть спрямовані на вивчення рушійних факторів можливостей за допомогою аналогічних методів, застосованих до ризику.

Основна увага цих моделей полягала в тому, щоб визначити країни, які знаходяться під загрозою погіршення миру, і відрізняється від інструментів, спрямованих на визначення поточних рівнів нестабільності. Щоб підкреслити актуальність цього дослідження для ширших проблем розвитку, з якими стикається суспільство, корисно порівняти ефективність моделі ризику IEP порівняно з іншими відомими показниками нестабільності. Оскільки показники нестабільності забезпечують миттєвий знімок у часі та вимірюють реалізований ризик, вони не мають значної прогностичної сили. Таблиця 3.1 показує, що загальноприйняті заходи для оцінки крихкості не змогли визначити країни, у яких з 2008 року найбільше погіршився стан миру.

Мир і стійкість не можна пояснити одним лише фактором. так само ризик насильства та конфлікту залежить від багатьох змінних.

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ОЦІНКИ РИЗИКУ КРАЇНИ IEP

Показник ризику країни IEM є мірою, яка відображає чутливість до малих і середніх погіршень. Протести щодо відносного потенціалу змін у поточному стані країни в Ісландії в результаті боргової кризи в євро є прикладом рівня миру в порівнянні з іншими подібними країнами. в точку. Вивчення цих типів змін дає змогу тлумачити це як ймовірність того, що країна має більш деталізовану оцінку ризику, який неможливо погіршити в умовах миру за наявності тригера, якщо розглядати лише масштабні події, такі як цивільний фактор, що відбуваються всередині країни. або на міжнародному рівні. Вищі війни чи геноцид і, отже, більш корисні для ширшої вірогідності, представляють більшу крихкість країни через різноманітність застосувань.

Високий бал IEM Country Risk вказує на те, що країни зазнали змін такого масштабу або інституції країни недостатньо сильні, щоб підвищити показник ГІМ. Зміна такого масштабу гарантує його поточний рівень спокою. Це не означає, що він буде приблизно еквівалентним одному з того, що він погіршиться в майбутньому, лише те, що він має потенціал. Таким країнам може бути важко підтримувати вищий рівень миру в довгостроковій перспективі через:

- Значне зростання страху перед насильством усередині без покращення їхніх заходів позитивного миру. суспільства. Імовірність відносно невеликих і середніх змін

- Серйозне погіршення дипломатичних відносин під час миру досліджується в представлений тут моделі.

Метою дослідження невеликих і середніх змін у мирі є отримання детальніших та глобально порівнянних результатів. Наприклад, історія показує, що повна демократія навряд

чи матиме великі повстання чи конфлікти такого масштабу, як повстання Арабської весни. Однак у таких країнах все ще є насильство.

РЕЄСТР ЕКОЛОГІЧНИХ ЗАГРОЗ

У 2020 році ІЕМ розробив реєстр екологічних загроз (РЕЗ), який об'єднує набір екологічних ризиків зі спроможністю позитивного миру та економіки, щоб краще розуміти, де можуть виникнути потенційні ризики та крихкість. Тенденції будуть оцінюватися до 2050 року. Ця робота буде першим випуском у серії, яка буде розвиватися та покращуватися протягом найближчих років.

РЕЗ має на меті показати як рівень ризику, так і здатність країн справлятися з цими екологічними ризиками. Заходи та показники, розроблені тут, надають нові інструменти для оцінки мирно-екологічно-кліматичних ризиків і відповідних можливостей для втручання.

Зв'язок між екологічними ризиками, такими як відсутність продовольчої безпеки та дефіцит води, і миролюбністю є складним. Воно не завжди має однакову форму, але дослідження ясно показують, що зміни в природному середовищі створюють стрес для людських суспільств. Виникаючі екологічні загрози слугуватимуть мультиплікатором ризиків для постійної політичної та соціально-економічної напруги. Здатність націй пом'якшувати наслідки та адаптуватися до нових екологічних загроз буде мати вирішальне значення для забезпечення виживання існуючих політичних інститутів та уникнення майбутніх соціальних хвилювань і насильства. Ключем до майбутнього успіху буде рівень стійкості, який розвинули країни. У найбільшому ризику будуть країни з низьким рівнем миролюбності або його занепадом.

Збільшення кількості екологічних загроз ілюструє загальну кількість стихійних лих з 1980 по 2019 рік. За останні чотири десятиліття це число зросло втричі, а вартість значно перевищила їхній природний інфляційний вплив, зрісши з 50 мільярдів доларів США у 1980-х роках до 200 мільярдів доларів США на рік протягом останнього десятиліття. Гідрологічні явища, які призводять до «різких і шкідливих змін якості води на Землі або її розподілу» у водоносних горизонтах, річках, циклонах або повенях, зазнали найбільшого зростання з 1980 року.

Гідрологічні явища, які призводять до «різких і шкідливих змін якості води на Землі або її розподілу» у водоносних горизонтах, річках, циклонах або повенях, спостерігали найбільше зростання з 1980 року.

Існує тісний зв'язок між екстремальними погодними явищами та переміщенням населення. Наприклад, в Ефіопії посухи в середині 1970-х і 1980-х років і подальший голод призвели до хвиль добровільного та примусового урядового переміщення з районів, які страждають від посухи. У цьому випадку як кліматичні, так і політичні фактори вплинули на переміщення та міжнародну міграцію. Наслідки такого масового переміщення населення не обмежилися Ефіопією, а вплинули на інші країни регіону, спричинивши зростання нестабільності, насильства та незахищеності в сусідніх країнах.

Глобальні дані про переміщення населення показують, що майже 19 мільйонів людей були переміщені через стихійні лиха у 2017 році. Переміщення через стихійні лиха значно більше, ніж через конфлікт.

РЕЗ позитивно корелює з Позитивним миром. Це вказує на те, що країни з вищим ризиком не розвинули потенціал для подолання цих ризиків. Ці ж країни, як правило, також мають нижчий рівень миру. Екологічні ризики, включені в це оцінювання, включають

нестачу води, відсутність продовольчої безпеки, посухи, повені, підвищення рівня моря та зростання населення.

Короткий огляд методології Реєстру екологічних загроз

Реєстр екологічних загроз (РЕЗ) є кількісним показником екологічних ризиків у поєднанні з економічними можливостями подолання, зростанням населення та позитивним миром. Екологічні ризики включають нестачу води, відсутність продовольчої безпеки, посухи, повені та підвищення рівня моря. РЕЗ підраховує загальну кількість ризиків у країні, які перевищують певний поріг.

Ризики спочатку нормалізуються до оцінки від одного до п'яти, де одиниця є найнижчим ризиком. Кожній включеній країні призначається кількість усіх ризиків, які перевищують три. Потім країни ранжуються на основі їхнього впливу на загальну кількість ризиків і слабких місць у показниках спроможності подолання та високого рівня ризику, середнього рівня миру з високим рівнем ризику та високого рівня миру з низьким рівнем ризику.

До першої групи країн із низьким рівнем миру та високим рівнем уразливості належать такі країни, як Афганістан, Сирія, Судан, Ємен та Малі, усі з яких страждають від триваючих збройних конфліктів. Приклади другої групи – середнього рівня миру та високої незахищеності – включають Індію, Мозамбік, Танзанію, Кенію та Буркіна-Фасо. До групи високого рівня миру та низького ризику входять такі країни, як Ісландія, Уругвай, Нова Зеландія, Панама та Швеція.

Ця класифікація спрямована на визначення країн, у яких значний дефіцит миролюбства та спротиву суспільства збігається з високим рівнем екологічних загроз, спричинених зміною клімату. Він оцінює ключові закономірності та специфічні для країни ризики, щоб оцінити, як динаміка екологічних ризиків, пов'язаних зі зміною клімату, може об'єднатися для сприяння нестабільності, навантаження на спроможність держави та підризу безпеки людини. Слід зазначити, що незалежно від того, наскільки стійким чи високим може бути Позитивний мир, якщо шок буде достатньо сильним, суспільна система зазнає краху.

Стовпи позитивного миру підкреслюють соціальну, інституційну та економічну спроможність суспільства. Коли низький рівень позитивного миру поєднується з екологічними ризиками, це вказує на більший рівень вразливості до невдач управління.

ВИДИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ЗАГРОЗИ

Продовольча безпека

Тенденції у сфері продовольчої безпеки почали погіршуватися у 2017 році після десятиліть покращення. У 2017 році в усьому світі 873 мільйони людей відчували голод і нестачу продовольства. Це число збільшується до двох мільярдів людей, якщо врахувати помірні рівні продовольчої безпеки.

Продовольча безпека вимагає наявності, доступу та використання достатньої кількості їжі для задоволення харчових потреб для продуктивного та здорового життя. Продовольча безпека залежить від багатьох факторів, таких як зміна клімату, виснаження ґрунтових вод, економічний розвиток, технології, соціальна та політична стабільність і загальна стійкість суспільства перед обличчям потрясінь. Багато країн можуть бути не в змозі забезпечити продовольчу безпеку через невідповідні сільськогосподарські технології чи практику, брак природних ресурсів чи продуктивних земель або надзвичайні ситуації, такі як стихійні лиха.

Продовольча безпека тісно пов'язана з позитивним миром, підкреслюючи, що менш мирні країни відчують більший рівень голоду та недоїдання. Відсутність миролюбності та

продовольчої безпеки створює порочне коло, у якому політична нестабільність і соціальні заворушення призводять до негативного впливу на продовольчу безпеку, що, у свою чергу, сприяє підвищенню політичної нестабільності. Стовпи миру забезпечують основу для аналізу причин і аспектів продовольчої безпеки.

Наприклад, країни, які мають сприятливе бізнес-середовище, яке включає показники сильної економічної стабільності та ефективності, краще справлятимуться з потрясіннями у постачанні продовольства. Справедливий розподіл ресурсів надає вказівки щодо здатності суспільства подолати нерівність у доступі до їжі.

Понад 750 мільйонів людей у 80 найменш мирних країнах світу відчують відсутність продовольчої безпеки, порівняно з трохи більше ніж 100 мільйонами в країнах із високим рівнем миру. Останні прогнози продовольчої безпеки, зроблені Продовольчими та сільськогосподарськими організаціями ООН (ФАО), показують, що майже всі сценарії вказують на збільшення кількості людей, які зіткнуться з голодом і недоїданням у найближчі десятиліття до 2050 року.

Пандемія COVID-19 і пов'язані з нею економічні наслідки прискорять негативний вплив на продовольчу безпеку. Це буде видно через розрив ланцюгів постачання, скорочення та перерозподіл допомоги та збої у внутрішньому сільськогосподарському виробництві. Крім того, коли економічна діяльність припиняється через карантини та заходи соціального дистанціювання, бідніші домогосподарства, які залежать від щоденної зарплати, втратять дохід для покупки їжі. Для багатьох людей зарплата, яку вони заробляють того дня, використовується, щоб прогодувати себе та їхні сім'ї цієї ночі. Панічна купівля також сприяє зростанню цін через зростання попиту.

У відповідь на COVID-19 деякі країни-експортери продовольства запровадили протекціоністську політику, щоб забезпечити власне постачання продовольства. Це може створити дефіцит у країнах, які сильно залежать від імпорту. Наприклад, Казахстан і В'єтнам тимчасово призупинили експорт пшеничного борошна та рису, обидва з яких відповідно є одними з найбільших експортерів у світі.

Це особливо хвилює країни, де значна частина населення вже відчуває голод і недоїдання. На відміну від спалаху лихоманки Ебола в 2016 році, багатостороннім домовленостям, таким як іноземна допомога, глобальна торгівля та міжнародні організації, буде важко вжити ефективних заходів у відповідь у час екстремальних обмежень на подорожі.

Недавній аналіз, проведений Care International, показує, що ризик соціально-економічної вразливості буде в дев'ять разів вищий, а ризик серйозної продовольчої безпеки буде в чотири рази вищий серед країн, які вже є нестабільними, порівняно з країнами з низьким початковим ризиком. Care International визначила Сирію, Ірак, Ємен, Афганістан, Сомалі, Судан, Південний Судан, Демократичну Республіку Конго, Ефіопію, Нігерію, Уганду, Центральнафриканську Республіку, Чад, Нігер і Гаїті як такі, що мають дуже високий ризик нестачі продовольства через COVID-19 пандемія. Ці 15 країн є одними з найменш миролюбних за Глобальним індексом миру та мають низький рівень позитивного миру.

Водна безпека

Значний вплив зміни клімату на глобальну продовольчу систему відбувається через збільшення дефіциту води. Протягом останніх чотирьох десятиліть, починаючи з 1980 року, споживання або попит на воду збільшувався на один відсоток на рік. Цей зростаючий попит обумовлений зростанням населення, підвищенням економічної активності та зміною моделей

споживання. Попит на воду зріс у всіх типах використання, включаючи побутове, промислове та сільське господарство.

Прогнози Всесвітнього інституту ресурсів показують, що протягом найближчих десятиліть до 2040 року дефіцит води в деяких регіонах і країнах зросте більше, ніж в інших.

Крім того, зміни клімату можуть різко змінити водопостачання через зміну режиму опадів, що призведе до посух і повеней. Підземні ґрунтові води також демонструють ознаки виснаження, особливо в напівзасушливих і посушливих середовищах, зокрема в регіонах Китаю, Індії та США, а також у вологих середовищах, таких як Бразилія та Бангладеш. Прогнози рівня ґрунтових вод у деяких регіонах вказують на подальше виснаження підземних водних ресурсів у найближчі десятиліття.

Крім того, нові дамби також обмежують водні потоки в районах, які традиційно були основними виробниками їжі. Перегородження річки Меконг у Китаї призвело до обмеження обсягів води під час посухи та до кінця сухого сезону в країнах, розташованих нижче за течією.

У звіті Організації Об'єднаних Націй про розвиток водних ресурсів у світі за 2019 рік наголошується, що понад два мільярди людей живуть у країнах, які вже відчувають високу нестачу води, а близько чотирьох мільярдів людей відчувають серйозну нестачу води протягом принаймні одного місяця на рік. Природний приріст попиту на воду, збільшення населення та наслідки зміни клімату прискорять навантаження на водопостачання в найближчі десятиліття.

У більшості країн сільське господарство споживає найбільшу частку води, за нею йде промислове, а потім побутове споживання.

Регіон Близького Сходу і Північної Африки на даний момент є найбільш дефіцитним регіоном із високим ризиком підвищеного стресу. MENA має найвищий відсоток водозбірних басейнів середнього та надзвичайно високого ризику – 92 відсотки від загальної кількості водозбірних басейнів. Далі йдуть Південна Азія та Африка на південь від Сахари, де 83 та 54 відсотки їхніх водозбірних басейнів класифікуються як середній до надзвичайно високого ризику.

У майбутньому на африканському континенті ймовірно більш екстремальні зміни в режимі опадів. Потепління африканського континенту зросло на 0,5 градуса Цельсія або більше за останнє століття, і очікується, що середньорічна температура підвищиться на 2 градуси Цельсія до кінця 21 століття.

Програма ООН з охорони навколишнього середовища передбачає, що до 2025 року майже всі країни Африки на південь від Сахари відчуватимуть дефіцит води.

Вода спричиняє конфлікти та суперечки всередині країн та між народами. Зі збільшенням попиту на воду та тиском зміни клімату, прискоренням економічної діяльності та зростанням населення конкуренція за воду посилиться. Конкуренція за водні ресурси перевірить стійкість суспільства всередині країни, а також спроможність глобальної багатосторонньої системи в посередництві у військових діях і управлінні потоком наслідків, таких як масове переміщення населення.

Зміна клімату

Зміна клімату призвела до нагрівання атмосфери та океану, зменшення кількості снігу та льоду та підвищення рівня моря. Наслідки цих тенденцій становлять серйозну проблему для миролюбності в найближчі десятиліття через посилення дефіциту ресурсів і впливів, які це матиме на засоби існування.

Вплив різних небезпек зміни клімату на продовольчу безпеку та дефіцит води вже з'явився в багатьох регіонах і країнах. Всесвітній економічний форум вважає, що до 2050 року екологічні ризики, спричинені зміною клімату, матимуть більший негативний вплив, ніж будь-які інші економічні, геополітичні, суспільні чи технологічні зміни. Країни, які не зможуть адаптуватися, зіткнуться з найбільшими ризиками.

Серйозність і наслідки екологічних ризиків відрізняються в різних географічних регіонах. Деякі регіони стикаються з кількома екологічними загрозами. Однак інші території можуть зіткнутися з єдиною небезпекою, пов'язаною з кліматом, яка може просто перевищити можливості держави та суспільства щодо пом'якшення та усунення її впливу.

П'ятий звіт Міжурядової групи експертів зі зміни клімату (МГЕЗК) з високою впевненістю оцінює, що в період між 2030 і 2052 роками температура поверхні Землі підвищиться ще на 1,5 градуса за Цельсієм. Подальше погіршення клімату загрожує серйозними, повсюдними та незворотними наслідками такі потенційні ефекти:

- підвищення температури суші та моря в більшості країн світу
- надзвичайно високі температури в більшості місць, де живуть люди, з екстремально низькими температурами вночі
- екстремальні опади з раптовими повенями в одних місцях і посухами в інших
- постійне підвищення рівня моря та берегова ерозія.

За останні 30 років температура зросла. Національне управління США з аеронавтики та дослідження космічного простору (NASA) і Національне управління океанічних і атмосферних досліджень США (NOAA) підтвердили, що глобальні температури за останні п'ять років є найгарячішими за всю історію спостережень, що відображає триваючу тенденцію до потепління. За останніми оцінками, 2018 рік буде приблизно на один градус за Цельсієм теплішим, ніж середній показник доіндустріального періоду 1850-1900 рр., а концентрація парникових газів, таких як вуглекислий газ, метан і оксид азоту, досягне рекордних значень у 146, 257 і 122 відсотки доіндустріального рівня. відповідно. У 2018 році середній рівень світового моря піднявся на 3,7 міліметра порівняно з попереднім роком.

За останніми оцінками Climate Central, незалежної організації з дослідження клімату, прогнозується підвищення рівня моря до 2,1 метра до 2100 року, що потенційно може назавжди затопити землю, на якій зараз проживає 200 мільйонів людей по всьому світу. Протягом наступних трьох десятиліть затоплення узбережжя внаслідок підвищення рівня моря вплине на життя 300 мільйонів людей, які живуть у низинних прибережних районах Китаю, Бангладеш, Індії, В'єтнаму, Індонезії та Таїланду.

КАТАСТРОФІЧНІ ЕКОЛОГІЧНІ ЗАГРОЗИ

Серйозність екологічних загроз залежить від географічного регіону та часу. У деяких випадках наслідки руйнування навколишнього середовища виходять далеко за межі можливостей країни.

Катастрофічні ризики є особливо важливими з точки зору соціальної стабільності та стійкості. Прикладом є землетрус 2010 року на Гаїті. Це катастрофічне стихійне лихо спричинило масштабні руйнування, що призвело до соціального хаосу та порушення закону та порядку. І навпаки, Японія почувалася набагато краще після цунамі 2011 року, яке призвело до аварії атомної електростанції, що призвело до загибелі та руйнувань. Проте цей інцидент не спричинив жодної соціальної чи політичної нестабільності, і уряд Японії зміг усунути руйнування, спричинені цунамі, та стримати збитки від аварії на атомній електростанції. Японія має високі оцінки в позитивному мирі.

Водний стрес порівнює доступну воду з кількістю, що забирається для сільського господарства, побутових і промислових потреб. Показник, який використовується в дослідженні ЕЗ, порівнює пропозицію з попитом і класифікує країни за їх здатністю збалансувати ці два. Коли країна отримує три бали за цим показником у дослідженні ЕЗ, це вважається катастрофічним рівнем дефіциту води. Водний стрес вимірює дефіцит водопостачання для задоволення попиту в конкретній країні. Після застосування цього критерію 44 із 164 країн мають високий ризик нестачі води. Ці країни розташовані на Близькому Сході та в Північній Африці, на південь від Сахари та в регіонах Центральної Азії. До п'ятірки країн із найбільшою нестачею води належать Катар, Ізраїль, Ліван, Іран та Йорданія.

Відсутність продовольчої безпеки вважається катастрофічною, якщо поширеність систематичного голоду та недоїдання перевищує 25 відсотків населення. Сьєрра-Леоне, Ліберія та Нігер були одними з найбільш постраждалих: у 2017 році понад 80 відсотків населення зазнали гострої нестачі їжі. Останні оцінки Глобального індексу голоду свідчать, що Центральноафриканська Республіка, Ємен і Чад є країнами, які наразі знаходяться під найбільшим ризиком голоду та відсутності продовольчої безпеки.

Подібним чином населення, якому загрожує підвищення рівня моря, вважається катастрофічним, якщо протягом наступних десятиліть воно вражає більше десяти відсотків населення країни. Оцінки за цим критерієм ставлять 19 із 91 країни, для яких були доступні дані, на катастрофічному рівні цього ризику. Це включає в себе багато менших країн, таких як Сурінам, а також міст з великим населенням, таких як Александрія в Єгипті, Гаага в Нідерландах і Осака в Японії.

ТАБЛИЦЯ Катастрофічні екологічні ризики водні ризики, продовольча безпека та підвищення рівня моря загрожують катастрофічними рівнями впливу в 44, 30 та 19 країнах, для кожного з ризиків відповідно.

Показник	Критерії для визнання катастрофічним	Країни
Водний стрес	Оцінка 3 за шкалою від 1 до 5. Це показник серйозності незадоволеного попиту на воду.	У 2016 році: 44 із 164 (27 відсотків)
Відсутність продовольчої безпеки	$\geq 25\%$ дефіциту продовольства для населення	У 2017 році: 30 із 137 (21 відсоток)
Населення під загрозою через підвищення рівня моря	$>10\%$ населення піддається ризику підвищення рівня моря	Прогноз на 2100 рік: 19 із 91 (20 відсотків)

Джерело: ІЕМ

Здатність до подолання

Сила суспільства – його стійкість, здатність до адаптації та управління – матиме вирішальне значення для боротьби з екологічними загрозами та зміною клімату. Суспільства, які є сильними в усіх восьми Стовпах миру, матимуть змогу краще протистояти наслідкам.

Дослідження ІЕМ показує, що більша кількість країн із низьким рівнем позитивного миру страждає як від дефіциту бюджету, так і від дефіциту поточного рахунку. Це обмежує

здатність цих урядів долати економічні та кліматичні потрясіння. Крім того, співвідношення вказує на те, що країни з вищим рівнем позитивного миру мають кращу цінову стабільність, таким чином зменшуючи невизначеність і неефективність на ринку, що, у свою чергу, сприяє більшому інвестуванню бізнесу.

Зв'язок між позитивним миром і міцними економічними фундаментальними показниками показує, що менш миролюбні країни частіше страждають від макроекономічної слабкості. Менш мирні країни частіше відчувають цикли підйому та падіння, що призводить до більшої волатильності (мінливості) та нижчих темпів економічного зростання. У середньому економічне зростання майже в три рази вище в країнах із дуже високим рівнем позитивного миру порівняно з найменш мирними. Економічне зростання на душу населення є одним з провідних факторів, що визначають продовольчу безпеку, зайнятість і зниження рівня бідності та вразливості.

Лекція № 7. Мир як ціль сталого розвитку

Література: основна [2], додаткова [6], інформаційні ресурси [7].

1. Ціль 16 стратегії сталого розвитку
2. Наявні дані для цілі 16

Ціль 16 стратегії сталого розвитку – МИР, СПРАВЕДЛИВІСТЬ ТА СИЛЬНІ ІНСТИТУТИ

Порядок денний сталого розвитку на період до 2030 року був узгоджений державами-членами ООН у вересні 2015 року як основа для спрямування глобального розвитку на наступні 15 років. 17 цілей і 169 завдань Цілей сталого розвитку (ЦСР) є результатом багаторічних консультацій і зворотного зв'язку в системі ООН і з державами-членами. ЦСР прийшли на зміну Цілям розвитку тисячоліття (ЦРТ) і представляють більш амбітний набір цілей і завдань для вирішення проблем глобального розвитку.

Чотири основні висновки містяться нижче:

- Ціль 16 наразі можна виміряти з достатньою точністю для визначення прогресу, хоча з багатьма обмеженнями, пов'язаними з доступністю даних, надійністю, своєчасністю та об'єктивністю.
- П'ятнадцять із 23 індикаторів Цілі 16 можна виміряти за допомогою існуючих джерел. Решта вісім показників можуть бути виміряні допоміжними індикаторами.
- Багато національних статистичних служб (НСС) потребуватимуть значного часу та інвестицій, щоб розвинути необхідну статистичну спроможність для вимірювання Цілі 16. Це підкреслює потребу в ініціативах третіх сторін, щоб заповнити прогалини в даних і діяти як джерело незалежної верифікації, поки НСС будують свої можливості.
- Завдання в Цілі 16 мають відношення до багатьох чинників Позитивного миру Інституту економіки та миру (IEM).

Однак ціль 16 створює низку потенційних проблем вимірювання та методологічних проблем. У дусі ЦСР, якими керує країна, планується, що багато вимірювань будуть розроблені НСС. Однак для досягнення 12 цільових показників Цілі 16 багато статистичних відомств стикаються з проблемами через низький рівень статистичної спроможності та, в деяких випадках, потенційного конфлікту інтересів. Це підкреслює необхідність інвестицій у статистичну спроможність. Крім того, деякі показники не повністю відповідають цілям. Наразі існує низка сторонніх організацій, які вимірюють багато показників для Цілі 16, які можна використовувати для незалежної перевірки. Серед них – Small Arms Survey, який вимірює незаконну торгівлю стрілецькою та легкою зброєю, World Justice Project, який вимірює верховенство права, Transparency International, який вимірює корупцію та

хабарництво, Інститут дослідження миру в Осло (ІДМО) та Упсальський університет, які проводять вимірювання смертей у конфліктах.

За результатами аудиту ІЕМ рекомендує, щоб незалежні сторонні організації надали додаткову підтримку НСС та запропонували корисний орієнтир для порівняння результатів. Одним із таких заходів є Ініціатива щодо даних ЦСР16, яка є групою незалежних дослідницьких організацій і мереж, які вимірюватимуть і оприлюднюватимуть Ціль 16, використовуючи доступні дані. Зараз до групи входять Global Forum for Media Development (Всесвітній форум розвитку медіа), Saferworld, IEM, International Institute for Democracy and Electoral Assistance, Namati, Open Society Foundations, PRIO, Results for Development Institute, Small Arms Survey, Sustainable Development Solutions Network, Transparency International, Мережа прозорості, підзвітності та участі та Всесвітній проект справедливості. Ініціатива щодо даних ЦСР16 – це колективний проект зі збору та обробки існуючих глобальних даних для відстеження Цілі 16.

Цілі розвитку ґрунтуються на основі Цілей розвитку тисячоліття (ЦРТ) і закликають до дій усіх країн на всіх етапах розвитку для сприяння процвітанню, одночасно захищаючи планету. Вони приділяють підвищену увагу основним причинам бідності та розвитку, визнаючи, що інтегрований підхід має вирішальне значення для прогресу в досягненні багатьох цілей. Цілі розвитку відображають, що конфлікти та нестабільність є значними перешкодами для розвитку.

Ціль 16 присвячена сприянню мирним і інклюзивним суспільствам для сталого розвитку, забезпеченню доступу до правосуддя для всіх і розбудові ефективних, підзвітних інституцій на всіх рівнях. Ціль є результатом визнання міжнародним співтовариством того, що мир є фундаментальним для розвитку. Щорічно вимірюючи рівень миру в 163 країнах і територіях світу за допомогою Глобального індексу миру, ІЕМ показав, що мир – це не абстрактне поняття, а те, що можна відслідковувати та діяти. Визнання міжнародним співтовариством того, що мир можна і потрібно вимірювати за результатами розвитку, справді є дуже позитивним переходом.

12 цілей Цілі 16 переважно спрямовані на вимірювання прямого насильства, причин насильства, управління та правосуддя. Такий підхід дуже сумісний з дослідженнями ІЕМ, які стосуються як негативного, так і позитивного миру. Ціль 16 є показником ключових аспектів негативного миру, який визначається як «відсутність насильства та страху насильства», а також позитивного миру, який визначається як «настанови, інститути та структури, які підтримують і підтримують мирні суспільства».

Цілі розвитку в кінцевому підсумку будуть вимірюватися НСС, однак багатьом країнам наразі бракує внутрішнього потенціалу для вимірювання цілей. Збільшення обсягу даних є особливо важливим для Цілі 16, оскільки найменш мирні країни мають найнижчий статистичний потенціал.

Індикатор статистичної спроможності Світового банку вимірює спроможність національної статистичної системи країни за допомогою 25 окремих індикаторів. Існує помірна кореляція -0,37 між статистичним потенціалом та Глобальним індексом миру (ГІМ).

Кореляція між статистичним потенціалом і миром, ймовірно, буде ще сильнішою, за винятком того, що Світовий банк не надає оцінки для багатьох країн, які мають високий статистичний потенціал. Ці країни загалом наймиролюбніші: 18 із 20 наймиролюбніших країн не мають оцінки.

Враховуючи досвід ЦРТ, коли дані ще не були зібрані для всіх країн для кожної цілі навіть до 2015 року – часу, коли цілі завершилися, більші зусилля щодо нарощування статистичних можливостей країн повинні бути важливим компонентом ЦСР. Для вимірювання Цілі 16 необхідно буде інвестувати значні ресурси, особливо в менш мирні країни, які мають менший статистичний потенціал.

НАЯВНІ ДАНІ ДЛЯ ЦІЛІ 16

Результати аудиту доступних даних для вимірювання Цілі 16 показують, що є доступні дані з певним покриттям цілей. У цьому аудиті використовується рейтингова система, яка вимірює охоплення, дезагрегування та придатність наявних даних для відповідності меті

індикаторів. Він вважає, що для всіх показників існують відповідні заходи. Тим не менш, лише два показники наразі можуть бути виміряні в повному обсязі та потребують дезагрегування.

З 23 індикаторів, обраних для вимірювання Цілі 16:

- Два показники можна виміряти негайно та повністю дезагрегувати (поділити на частини). Це показники незалежності національних інституцій з прав людини та представництва країн, що розвиваються, у міжнародних організаціях.
- Додаткові 13 показників можна виміряти негайно, але вони не мають дезагрегації (поділу на частини) чи повного охоплення.
- Близький або подібний показник доступний для семи індикаторів.
- Існують заходи для вимірювання прогресу за всіма показниками.
- Один індикатор містить лише дані, отримані за рахунок допоміжних заходів.

ЗАВДАННЯ 16.1. Зменшення всіх форм насильства

Перше завдання Цілі 16 є найбільш вимірюваним та безпосередньо розглядається Глобальним індексом миру (ГІМ). Мета полягає в тому, щоб суттєво зменшити всі форми насильства та пов'язану з ними смертність повсюди, і її можна виміряти за допомогою чотирьох показників. За останнє десятиліття світ став менш мирним. Найбільші зміни в мирі викликані посиленням впливу тероризму, рівнями політичного терору та загостренням конфліктів. Однак цей занепад миру не був розподілений рівномірно, при цьому Близький Схід і Північна Африка відчують основний тягар погіршення.

16.1.1 Кількість жертв умисних вбивств на 100 тис. населення за статтю та віком.

Навмисне вбивство широко вимірюється на національному та міжнародному рівнях і є одним із найбільш прямих показників насильства. Таким чином, він включений як показник до ГІМ як міра внутрішнього насильства. У всьому світі вбивства знищують набагато більше людей, ніж інші форми насильства. Наприклад, у всьому світі від вбивств гине в 13 разів більше людей, ніж від терактів. Щонайменше 437 000 людей стали жертвами вбивств у 2015 році. Рівень вбивств майже вдвічі вищий у країнах, що розвиваються, ніж у розвинених, що ще більше підкреслює взаємозв'язок між насильством і розвитком.

Більшість країн уже мають внутрішні можливості для реєстрації вбивств, оскільки це є складовою систем кримінального правосуддя. Країни повідомляють свою статистику вбивств до Управління ООН з наркотиків і злочинності (UNODC), яке потім робить дані доступними в одному наборі даних. UNODC показує дані з розбивкою за статтю для всіх, крім чотирьох із 193 держав-членів ООН. Менша кількість країн має дезагрегацію за віковими групами, що вимагатиме подальшого ведення записів.

Можуть виникнути певні ускладнення, пов'язані з конкретним правовим контекстом щодо того, що вважається міжнародним вбивством. Наприклад, Міжнародна класифікація злочинів для статистичних цілей включає у своє визначення умисне вбивство, спричинене застосуванням надмірної сили з боку правоохоронних органів. Не всі країни реєструють випадки смерті через правоохоронні органи. Існують також проблеми з підтримкою даних в актуальному стані, 61 відсоток країн, де навмисні вбивства повідомили до UNODC, мають 2010 рік як останній рік даних.

16.1.2 Смертність, пов'язана з конфліктом, на 100 000 населення, за статтю, віком і причиною.

Існує кілька показників смертей у боях і конфліктах. У ГІМ джерела даних включають Програму даних про конфлікти в Уппсалі (UCDP) і Базу даних про збройні конфлікти (ACD) Міжнародного інституту стратегічних досліджень (IISS), обидва є зовнішніми джерелами, які надають оцінки смертності внаслідок збройних конфліктів. Немає поточного джерела даних, яке б описувало смертність у конфлікті з розбивкою за віковою групою та статтю.

За визначенням, смертельні випадки, пов'язані з конфліктом, трапляються в країнах, у межах яких є або збройний конфлікт, або війна. Конфлікт, як правило, зменшує можливості уряду та вимагає спрямування ресурсів на запобігання конфліктам. Таким чином, країни, які

перебувають у постконфліктному періоді, також мають менший статистичний потенціал. Усі 31 держава-член ООН, які вважаються нестабільними або постраждалими від конфлікту, мають одні з найнижчих показників статистичної спроможності у світі.

Існують також обмеження на те, наскільки точними можуть бути дані, отримані під час конфлікту. Як приклад цього, оцінки кількості смертей під час громадянської війни в Сирії включають 200 000 за даними Центру документації порушень, 250 000 за даними ООН та 320 000 за даними Сирійської обсерваторії з прав людини.

16.1.3 Відсоток населення, яке зазнало фізичного, психологічного чи сексуального насильства за попередні 12 місяців.

Офіційні цифри зареєстрованих злочинів часто потрібно коригувати на заниження, а фактичні показники набагато вищі. У багатьох випадках офіційні дані занижуються, як, наприклад, у Мексиці, де повідомляється лише про десять відсотків вимагань.

У більшості країн фізичне, психологічне та сексуальне насильство було б кримінальним або цивільним злочином. Однак цей показник є показником частки населення, яке стало жертвою цих видів насильства за останні 12 місяців, а не кількістю засуджених за кримінальними чи цивільними позовами. Відповідно, кращим способом точного вимірювання цього показника є опитування віктимізації. Міжрегіональний науково-дослідний інститут ООН у сфері злочинності та правосуддя (UNICRI) допомагає проводити Міжнародне опитування жертв злочинів, яке можна розширити з 18 європейських країн, які вимірюються в Європейському дослідженні злочинності та безпеки, щоб охопити всі країни.

На даний момент існує одна дуже обмежена релевантна точка даних з Програми демографічних досліджень і медичних досліджень (DHS): відсоток жінок, які зазнали сексуального насильства за останні 12 місяців. Цей показник обмежується сексуальним насильством щодо жінок і запитується лише в 34 країнах. Більшість цих даних також не є своєчасними, оскільки майже три чверті країн мають дані не раніше ніж за 2012 рік. Країни, які мають показники сексуального насильства щодо жінок за останні 12 місяців, зафіксовані DHS, також мають погані результати в ГІМ. Приблизно дві третини країн, які мають певний рівень сексуального насильства щодо жінок, входять до нижньої половини ГІМ. Цей показник вимагатиме розширеного опитування віктимізації, перш ніж його можна буде повністю виміряти.

16.1.4 Частка людей, які відчують себе в безпеці, гуляючи поодинокі територією, де вони живуть.

Всесвітнє опитування Gallup у 164 країнах ставить запитання: «Чи відчуваєтеся ви безпечно, гуляючи самотні вночі містом або районом, де ви живете?» Цей показник є прямим показником страху насильства. Сприйняття безпеки є запорукою миру в суспільстві загалом. Це видно на малюнку 6, який показує взаємозв'язок між людьми, які відчуваються в безпеці, гуляючи наодинці, та рівнем внутрішнього миру в країні.

Оскільки цей показник базується на опитуванні, його можна дезагрегувати за віком і статтю. Важливо розділити сприйняття страху, оскільки можуть бути сегменти країни, які відчувають страх непропорційно. У 2015 році в усьому світі жінки та молодь відчували страх більше, ніж у середньому по світу. Було 39 відсотків жінок, які боялися ходити самі, що подібно до 37 відсотків жінок у віці 15-29 років. Навпаки, 28 відсотків чоловіків відчували страх від прогулянок поодинокі. Це свідчить про те, що чоловіки відчуваються непропорційно безпечніше. Дезагрегація необхідна для інформування про політику, оскільки вона демонструє, які верстви населення є більш уразливими.

Вимірювання завдання 16.1

Два з чотирьох індикаторів у завданні 16.1 можна виміряти в їхньому поточному стані, однак є деякі прогалини, і дезагрегування можна покращити. Єдиним дезагрегованим показником є сприйняття безпечної прогулянки поодинокі вночі, яке базується на опитуванні, але охоплює лише 156 із 193 держав-членів ООН. Тим не менш, три з чотирьох індикаторів у

їх поточному стані близькі до вимірювання того, що потрібно. Єдиним винятком є показник 16.1.3, який вимірює фізичне, психологічне чи сексуальне насильство за останні 12 місяців. Використовуючи наявні дані, можна розробити простий індекс вимірювання продуктивності для Завдання 16.1.

ЗАВДАННЯ 16.2: ПОКІНЧИТИ З ЖОРСТОКІСТЮ ТА НАСИЛЬСТВОМ СТОСОВНО ДІТЕЙ

Друге завдання Цілі 16 – покласти край жорстокому поводженню, експлуатації, торгівлі та всім формам насильства та тортур щодо дітей. Це особливо важко повністю виміряти на основі наявних даних. Усі форми торгівлі, експлуатації та злочинів проти дітей знижуються з низки причин.

16.2.1 Відсоток дітей віком від 1 до 17 років, які за останній місяць зазнали будь-яких фізичних покарань та/або психологічної агресії з боку опікунів.

ЮНІСЕФ має дані щодо насильницького покарання дітей віком від 2 до 14 років. Ці дані дезаггеговано за фізичними покараннями та психологічною агресією, а також за статтю, незалежно від того, чи живуть жертви в міському чи сільському середовищі, і квінтилію достатку домогосподарства. Дані доступні для 60 із 193 держав-членів ООН і базуються на демографічних і медичних дослідженнях (DHS), кластерних дослідженнях за багатьма показниками (MICS) та інших репрезентативних на національному рівні опитуваннях. Ці дані ґрунтуються на відповідях первинних опікунів або будь-якого дорослого члена домогосподарства. Можуть виникнути проблеми з точністю даних, оскільки опитування вимагають від опікунів самостійно повідомляти про випадки насильства, що означає, що ймовірно буде дуже високий рівень недоповідань. Щоб перевірити дані, їх можна порівняти зі звітами UNODC про тотальні сексуальні злочини проти дітей. Це показник кількості правопорушень, зареєстрованих поліцією на національному рівні. Існують також глобальні цифри насильства щодо дітей, зібрані ЮНІСЕФ із 190 країн. Хоча існує потреба в поточних заходах для включення дітей віком від одного року до 15-17 років, а також у збільшенні охоплення для включення всіх країн, наразі існують дані для вимірювання цього показника або проксі-індикаторів.

16.2.2 Кількість жертв торгівлі людьми на 100 тис. населення за статтю, віковою групою та формою експлуатації.

Як і у випадку насильства над дітьми з боку опікунів, дуже важко мати точні цифри щодо жертв торгівлі людьми, однак є деякі заходи, які можна використовувати. UNODC збирає інформацію про кількість виявлених жертв торгівлі людьми та має досвід вимірювання прихованих груп населення. Державний департамент США також випускає Звіт про торгівлю людьми, в якому фіксуються урядові ініціативи по боротьбі з торгівлею людьми. Індекс рабства, розроблений Walk Free Foundation, надає оцінки жертвами торгівлі людьми по всьому світу, і його було обрано під час цього аудиту виключно через широке охоплення. Консолідовані зусилля щодо отримання точних і дезаггегованих даних, які виходять за рамки «оцінок схожих країн» для всіх країн щодо кількості жертв торгівлі людьми, вимагатимуть значних ресурсів. Це не єдиний показник рабства в ЦСР. Завдання 5.2 і 8.7 включають викоринення торгівлі людьми.

16.2.3 Частка молодих жінок і чоловіків віком 18-29 років, які зазнали сексуального насильства до 18 років.

За даними Економічної та соціальної ради ООН, наявні дані показують, що частка молодих жінок, які зазнали сексуального насильства до 18 років, коливається від 0 до 16 відсотків. Дані менше доступні стосовно молодих чоловіків. Наразі дослідження демографії та охорони здоров'я включають запитання щодо сексуального насильства щодо жінок віком до 18 років. Однак охоплення обмежене лише 34 країнами, а записи трохи застарілі, лише два включення з 2014 року. Крім того, воно не охоплює чоловіки. Однак більшість країн, охоплених цим питанням, мають відносно низький рівень миру та менший статистичний

потенціал. Це свідчить про те, що подібне дослідження можна було б провести та розширити для вимірювання цього показника.

ЗАВДАННЯ 16.3: СПРИЯННЯ ВЕРХОВЕНСТВУ ПРАВА

Третє завдання полягає у сприянні верховенству права на національному та міжнародному рівнях і забезпеченні рівного доступу до правосуддя для всіх. Ця ціль найбільше пов'язана з показником позитивного миру «Добре функціонуючий уряд» і меншою мірою «Прийняття прав інших». Добре функціонуючий уряд надає високоякісні державні та державні послуги, створює довіру та участь, демонструє політичну стабільність і підтримує верховенство права.

Є два індикатори для вимірювання сприяння верховенству права для Цілі 16. Перший – це рівень повідомлень про злочини. Якщо існує велика кількість злочинів, про які не повідомляється органам влади, це може свідчити або про відсутність довіри до системи, або про незначну стурбованість цим конкретним злочином.

16.3.1 Частка жертв насильства за попередні 12 місяців, які повідомили про свою віктимізацію компетентним органам чи іншим офіційно визнаним механізмам вирішення конфліктів.

Цей показник має на меті виміряти частку жертв насильства, які повідомили, що стали жертвами. Поточні оцінки свідчать, що від чверті до половини всіх злочинів не повідомляється поліції, але в багатьох країнах показники, ймовірно, набагато вищі. Цей показник має на меті охопити частку звітності через взаємодію з поліцією та судовою системою, а також іншими установами вирішення спорів, визнаними державою, такими як традиційні або громадські системи правосуддя. Ці дані взято з опитувань віктимізації, які, згідно з оглядом UNODC, проводилися щонайменше в 72 країнах з 2009 року. Більшість опитувань віктимізації проводилися національними статистичними службами. ІЕМ намагався зібрати ці різні опитування, щоб визначити міжнародні тарифи. Це включає в себе L' Institut National des Hautes Études de la Sécurité et de la Justice (INHESJ), Ministerio de Justicia y Derechos Humanos (MJDH) та інші національні офіси.

Існують труднощі з порівнянням показників зниження звітності в різних країнах. Різні показники можуть відображати культурні відмінності, а також брак довіри до влади. Це включає в себе інше розуміння того, яка поведінка є злочином, або чи існує культура неповідомлення про скарги. Наприклад, у багатьох країнах ляпас старшої жінки своєму дорослому синові не вважатиметься підставою для нападу. Ще один приклад – тілесні покарання. Хоча стаття 19.1 Конвенції про права дитини забороняє тілесні покарання, у деяких країнах це не вважається злочином. Якщо запитати, жертва тілесного покарання може не вважати, що вона стала жертвою насильства, а скоріше розглядати це як нормальний і прийнятний засіб дисципліни.

Існують також потенційні занепокоєння щодо звітування, якщо жертви піддаються насильству з боку держави: може не бути точного звітування, якщо державна установа проводить опитування. З метою кращого спрямування політики існує також вимога щодо дезагрегації результатів опитувань віктимізації за статтю, віком, типом злочину та, можливо, за етнічною приналежністю та громадянством жертви.

16.3.2 Незасуджені ув'язнені як відсоток від загальної кількості ув'язнених.

Вимірювання частки незасуджених затриманих свідчить про ефективність системи правосуддя. Країни з нижчим ВВП на душу населення та меншими державними бюджетами, як правило, мають менше людей ув'язнених або в попередньому ув'язненні. Тим не менш, країни з високим рівнем незасуджених ув'язнених зволікають із здійсненням правосуддя. Існують певні обставини, за яких попереднє ув'язнення є доцільним, включаючи ризик втечі або запобігання подальшим злочинам. Але коли досудове ув'язнення використовується непропорційно, це свідчить про слабкість судової системи.

Управління ООН з наркотиків і злочинності (UNODC) має заходи тримання під вартою без вироку в 114 країнах. Ці дані дезагредовані для підрахунку затриманих за статтю,

незалежно від того, чи є вони дорослими та неповнолітніми, а також громадянами та іноземними громадянами. The World Prison Brief Інституту досліджень кримінальної політики також фіксує досудове ув'язнення у 184 країнах. Ці дані не дезагREGOVANІ. Порівняно з багатьма показниками для ЦСР, цей показник відносно добре охоплений. З країн, охоплених UNODC, 96 відсотків мають дані більш ніж за один рік, що дає змогу аналізувати прогрес за цим показником.

ЗАВДАННЯ 16.4: ЗМЕНШЕННЯ НЕЗАКОННИХ ПОТОКІВ ФІНАНСІВ ТА ЗБРОЇ

Четверте завдання полягає в тому, щоб до 2030 року суттєво скоротити незаконні фінансові потоки та потоки зброї, посилити відновлення та повернення викрадених активів і боротися з усіма формами організованої злочинності.

За визначенням, ті, хто бере участь у незаконних фінансових потоках або потоках зброї, не бажають, щоб про їх діяльність стало відомо. Таким чином, виникнуть великі труднощі у створенні міри, яка є прямою та значущою для цієї мети.

16.4.1 Загальна вартість вхідних і вихідних незаконних фінансових потоків (у поточних доларах США).

Незаконні фінансові потоки зменшують потенційні доходи для країни та підривають управління. Також може мати місце вплив на економічне зростання, оскільки кошти спрямовуються за межі країни. Крім того, можуть виникнути проблеми з безпекою, оскільки кошти можуть бути використані для розширення незаконних підприємств, таких як наркотики, повстання або озброєнні картелі.

На даний момент немає ефективних вимірювань вхідних і вихідних потоків з готівковими операціями, особливо охопленими поточними методологіями. Аддис-Абебська програма дій показує, що міжнародне співтовариство прагне отримати більше даних про незаконні фінансові потоки. Також можливо, що з публікацією так званих Панамських документів, в яких задокументовано подробиці офшорних компаній, які в деяких випадках шукали стратегії мінімізації податків, стане поштовх до більшого вимірювання фінансових потоків.

Мірою, яка потенційно може бути використана на проміжному етапі, є вимірювання незаконних фінансових потоків Global Financial Integrity (GFI) для 145 відповідних країн. Хоча цей показник є оціночним і не може показати деталізацію, яку вимагає індикатор, він дозволяє визначити пріоритетність зусиль.

16.4.2 Частка конфіскованої та стрілецької зброї та легкого озброєння, які зареєстровані та відстежені відповідно до міжнародних стандартів і правових документів.

Немає поточного вимірювання цього показника. Виникатимуть невід'ємні труднощі з визначенням відсотка вилученої стрілецької зброї та легкого озброєння, які реєструються та відстежуються відповідно до міжнародних стандартів і законів. Показником імовірності відповідності міжнародним стандартам є показник Договору про торгівлю зброєю.

Є 62 країни, які не є учасниками Договору про торгівлю зброєю. З цих країн 80 відсотків оцінюються в трьох нижніх групах за показником легкості доступу до стрілецької зброї та легкого озброєння в ГІМ. Це свідчить про те, що вони мають помірний або дуже легкий доступ до стрілецької зброї. Цілком ймовірно, що в країнах із легким доступом до стрілецької зброї буде більша частка вилученої зброї, яка не реєструється та не відстежується відповідно до міжнародних стандартів. Це навіть більш імовірно в країнах, які навіть не є сторонами цих міжнародних стандартів. Проект базової оцінки Договору про торгівлю зброєю (ATT-BAR), ініціатива, яка містить вказівки щодо зобов'язань держав згідно з Договором про торгівлю зброєю, може стати важливою основою для вимірювання цього показника. Управління ООН з питань роззброєння (UNODA) наразі сприяє зусиллям у сфері роззброєння та фіксує відносини між державами та Договором про торгівлю зброєю.

Країни з високим рівнем незаконних фінансових потоків і легким доступом до стрілецької зброї та легкого озброєння мають бути пріоритетними навіть за відсутності надійних даних.

ЗАВДАННЯ 16.5: ЗМЕНШЕННЯ КОРУПЦІЇ ТА ХАБАРНИЦТВА

П'яте завдання Цілі 16 – суттєво зменшити корупцію та хабарництво в усіх їх формах. ІЕМ раніше виявив, що між миром і корупцією існує зв'язок. Було виявлено, що існує певний рівень корупції, який корелює зі значним зниженням миру. Якщо в країні низький рівень корупції, то зростання корупції мало вплине на мир. Однак, коли досягнуто певного порогу, невелике зростання корупції може призвести до значного зниження миру.

16.5.1 Частка осіб, які мали принаймні один контакт із державним службовцем і які дали хабар державному службовцю, або у них вимагали хабара ці державні службовці протягом попередніх 12 місяців.

Є кілька показників корупції, які спираються на дані опитувань. Глобальний барометр корупції за 2013 рік, проведений Transparency International, запитав людей у 91 країні, чи давали вони хабарі одній із восьми перелічених служб за останні 12 місяців. Це включало освіту, судочинство, медицину та охорону здоров'я, поліцію, реєстраційні та дозвільні служби, комунальні послуги, податкові та/або митні та земельні служби. На основі цих даних ІЕМ розрахував відсоток населення, яке за останні 12 місяців дало хабар державній службі. Він корелює на статистично значущому рівні з внутрішнім миром.

16.5.2 Частка підприємств, які мали принаймні один контакт із державним службовцем і які дали хабар державному службовцю, або у них вимагали хабара ці державні службовці протягом попередніх 12 місяців.

Хабарництво стосується не лише приватних громадян і державних службовців. Підприємства несуть додаткові витрати, якщо від них також вимагають платити хабарі. За оцінками Світового банку, щороку у вигляді хабарів виплачується понад 1 трильйон доларів США. Як і щодо всіх форм корупції, існують неповні дані, оскільки багато корупції приховано. Необхідно буде провести опитування відповідних підприємств, щоб визначити поширеність і рівень хабарництва між підприємствами та державними службовцями в певному році. Опитування підприємств Світового банку опитує понад 130 000 виробничих і наданих фірм у 135 країнах, чи потрібні неофіційні платежі або подарунки для ведення бізнесу. Це включає вимірювання відсотка фірм, які мали принаймні один запит на хабар. Хабарництво в бізнесі суттєво корелює з хабарництвом фізичними особами зі значенням $r = 0,6$.

ЗАВДАННЯ 16.6: РОЗВИТОК ПРОЗОРИХ ІНСТИТУЦІЙ

Шосте завдання полягає у розвитку ефективних, підзвітних і прозорих інституцій на всіх рівнях. Два показники, призначені для вимірювання цієї мети, зосереджені на фінансовій звітності, а також звітності про задоволеність державними послугами.

16.6.1 Основні державні видатки у відсотках від первісно затвердженого бюджету, дезаггредовані за секторами (або бюджетними кодами чи подібним чином).

Це вимірює спроможність держави складати бюджет і може служити мірилом прозорості. Програма державних витрат і фінансової звітності містить вимірювання сукупних витрат у порівнянні з первісно затвердженим бюджетом. Ця програма є партнерством між Світовим банком, Європейською комісією та різними іншими національними органами чи урядами. Країни, які отримали найгірші результати за цим показником, також мають історію конфліктів. З десяти країн, які отримали найгіршу оцінку за цим показником, сім країн є конфліктними або постконфліктними. Це Центральнаафриканська Республіка, Ліберія, Мадагаскар, Південний Судан, Ємен, Тимор та Зімбабве. Це свідчить про те, що уряди, які були в конфлікті, зменшили спроможність створювати ефективні та прозорі інститути. Крім того, це показує, що постконфліктним країнам необхідно віддати пріоритет у ЦСР.

16.6.2 Частка населення, задоволеного останнім досвідом надання державних послуг.

Існують різні опитування щодо задоволеності національними урядами, включаючи опитування Barometer, Gallup та World Values Survey. Подальша дезагрегація запитань дозволить зрозуміти рівень задоволеності конкретними послугами в різних частинах країни. Найповнішим єдиним джерелом даних, яке наразі існує для вимірювання цього показника, є Всесвітнє опитування Gallup. У опитуванні Gallup World Poll опитали людей у 138 країнах, чи довіряють вони національному уряду.

ЗАВДАННЯ 16.7: ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИЙНЯТТЯ СПІЛЬНИХ РІШЕНЬ ЗА УЧАСТЮ УСІХ СТЕЙКХОЛДЕРІВ

Завдання сьоме полягає в тому, щоб забезпечити чутливе, інклюзивне, репрезентативне прийняття рішень на всіх рівнях. Основним компонентом розвитку є участь у прийнятті рішень, які впливають на життя та добробут окремої людини чи груп. Участь також лежить в основі кількох факторів позитивного миру. Частково необхідністю вільного потоку інформації є наявність вільних засобів масової інформації та доступу до інформації, щоб забезпечити участь у політичному процесі. Для забезпечення визнання прав інших також необхідні інклюзивні урядові та громадські служби, що використовуються за участю.

16.7.1 Співвідношення посад (за віковою групою, статтю, особами з обмеженими можливостями та групами населення) у державних установах (національних і місцевих законодавчих органах, державній службі та судовій системі) порівняно з національними розподілами.

Цей показник є показником представленості демографічної когорти в державних установах. Це допомагає для участі на основі припущення, що якщо різноманітність у державних установах відображає національне розподіл різноманітності, то групи меншин будуть представлені краще. Хоча це неповний показник, оскільки країни, які мають найвище представництво жінок у парламенті, не обов'язково є більш мирними чи вільними, це пов'язано з легітимністю. Світовий банк разом з ООН-Жінки та Міжпарламентським союзом вимірюють частку жінок у парламенті. Існує також інформація про розподіл робочої сили Міжнародною організацією праці, але вона потребує більш детального дезагрегування, щоб задовольнити мету.

16.7.2 Частка населення, яке вважає, що процес прийняття рішень є інклюзивним і чуйним, за статтю, віком, інвалідністю та групами населення.

Цей показник базується на сприйнятті, що вимагає віри в інклюзивне та чуйне прийняття рішень серед населення. Опитування на основі цінностей будуть найбільш відповідним способом вимірювання. Доступний допоміжний індикатор для цього показника міститься в опитуванні World Values Survey, яке запитує, чи пропонують громадянам справжній вибір на виборах. Про це запитали в 39 країнах. Між демократією та вірою в те, що на виборах пропонується справжній вибір, існує взаємозв'язок, причому індекс демократії EIU корелює на 0,47 з вимірюванням Всесвітнього дослідження цінностей.

ЗАВДАННЯ 16.8: РОЗШИРЕННЯ УЧАСТІ У ГЛОБАЛЬНОМУ УПРАВЛІННІ

Восьме завдання – розширити та зміцнити участь країн, що розвиваються, в інститутах глобального управління. Хоча ЦСР призначено для всіх країн, ця ціль прямо стосується країн, що розвиваються. Участь і представництво країн, що розвиваються, часто не відповідає розміру їхньої економіки чи населення. Цей показник можна було б негайно зафіксувати, оскільки все, що для нього потрібно, це розрахунок рівня та важливості участі країн, що розвиваються, в інститутах. Це включає регіональні органи та торгові угоди, а також міжнародні інституції та міжнародні структури управління.

16.8.1 Відсоток членів і право голосу країн, що розвиваються, у міжнародних організаціях.

Цей показник наразі не вимірюється, але після прийняття рішення про те, які установи включити, його можна буде виміряти негайно. Це не потребує жодного внеску від НСС, оскільки країна є членом багатосторонніх організацій. Цей показник, коли він буде розроблений, можна буде додатково проаналізувати за чисельністю населення або часткою світового ВВП. Наприклад, частка країн, що розвиваються, становить приблизно 84 відсотки населення, але на них припадає 35 відсотків голосів у Міжнародному валютному фонді.

ЗАВДАННЯ 16.9: ЮРИДИЧНА ІДЕНТИЧНІСТЬ ДЛЯ ВСІХ

Дев'яте завдання – до 2030 року надати всім юридичну особу, включно з реєстрацією народження.

16.9.1 Відсоток дітей до 5 років, народження яких було зареєстровано в державних органах, за віком.

Реєстрація народження є довірою для законного представництва. Реєстрація дітей є першим кроком до визнання їх прав за законом. Крім того, реєстрація допомагає гарантувати, що діти обліковуються та мають доступ до послуг держави. Для державного планування освіти, охорони здоров'я та соціальних послуг важливо мати точну демографічну інформацію, щоб впоратися з поточними та майбутніми потребами в послугах.

ЮНІСЕФ підтримує глобальні бази даних для низки показників захисту дітей, а також деякі регіональні бази даних, такі як TransMONEE. Основні джерела даних включають національно репрезентативні обстеження домогосподарств, такі як кластерні обстеження за багатьма показниками (MICS), демографічні обстеження та дослідження здоров'я (DHS), обстеження репродуктивного здоров'я (RHS) та обстеження показників СНІДу (AIS), а також системи реєстрації актів цивільного стану. Вимірюється відсоток дітей віком до п'яти років, народження яких зареєстровано. Він розподілений за статтю, місцем проживання та квінтилем добробуту домогосподарства.

Існує помірно статистично значущий зв'язок між країнами, які мають низький статистичний потенціал і нижчий пропорційний рівень реєстрації народження. Це свідчить про те, що країни, які мають високий статистичний потенціал, також мають установи для забезпечення реєстрації. Наслідком цього є те, що необхідно буде посилити статистичну спроможність у країнах, які не реєструють усіх народжень. Реєстрацію народження також можна розглядати як проміжний показник статистичної спроможності. Наприклад, в країнах Африки на південь від Сахари 54 відсотки дітей не були зареєстровані до свого п'ятого дня народження, тоді як 98 відсотків дітей у Центральній і Східній Європі та Співдружності Незалежних Держав і майже 100 відсотків дітей у Європі зареєстровані. Це відображає статистичну спроможність, причому країни Африки на південь від Сахари мають нижчий потенціал, ніж інші регіони.

ЗАВДАННЯ 16.10: ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПУ ГРОМАДСЬКОСТІ ДО ІНФОРМАЦІЇ

Десята мета – забезпечення доступу громадськості до інформації та захист фундаментальних свобод відповідно до національного законодавства та міжнародних угод. Ця мета дуже схожа на заходи Позитивного миру щодо вільного потоку інформації та визнання прав інших. Однак, на відміну від програми «Вільний потік інформації», яка включає заходи щодо доступу до інформації через Інтернет і доступ до мобільного телефону, захід для цієї мети зосереджується на доступі громадськості до інформації, а також на ЗМІ, профспілкових діячів і правозахисників.

16.10.1 Кількість підтверджених випадків вбивства, викрадення, насильницького зникнення, свавільного затримання та катування журналістів, асоційованого персоналу ЗМІ, профспілкових діячів і правозахисників за попередні 12 місяців.

Захід, обраний для досягнення десятого завдання спрямований на утиски та покарання журналістів, а також громадських захисників. Це проксі свободи ЗМІ, яка сама по собі є проксі свободи слова та інформації. Оскільки показник включає не лише журналістів, а й працівників ЗМІ, профспілкових діячів та правозахисників.

Комітет захисту журналістів фіксує випадки загибелі журналістів по всьому світу. Незважаючи на те, що це неповний захід, який не включає викрадення, зникнення, свавільне затримання чи катування, він є хорошим доповненням до них. Тенденція смертей журналістів повторює схему конфліктів, які мали місце. У середині 1990-х було багато конфліктів, а також загибелі журналістів. І конфлікти, і кількість смертей знову почали зростати приблизно в 2007 році.

Цивільні працівники, такі як профспілкові активісти та правозахисники, можуть бути виміряні Міжнародною конфедерацією профспілок, яка публікує Глобальний індекс прав. Індикатори, що використовуються для створення цього Індексу, включають кількість профспілкових діячів, яких заарештовано, затримано, ув'язнено, звинувачено або оштрафовано навколо світу, а також порушення прав членства та зборів.

Майже половина всіх смертей журналістів у 2015 році сталася в конфліктних країнах. Країни, де було найбільше смертей, які не перебували в конфлікті, мають високий рівень організованої злочинності. Це включає Бразилію та Мексику. Крім того, існує кореляція між смертями журналістів і смертями в боях для 193 країн на рівні 0,67, що є статистично значущим.

Існує Всесвітній індекс свободи преси від «Репортерів без кордонів», який помірно корелює зі смертями в боях. Цей показник також корелює з внутрішнім миром, підкреслюючи, що країни з низьким рівнем миру є більш небезпечними, а також більш небезпечними для журналістів.

16.10.2 Кількість країн, які приймають і впроваджують конституційні, законодавчі та/або політичні гарантії доступу громадськості до інформації.

Цілком імовірно, що ЮНЕСКО продовжить збирати дані, що стосуються цього показника, через Індикатори розвитку ЗМІ, які охоплюють 195 країн. Це включає в себе заходи правової та політичної бази, регулятивні системи для мовлення та закони про дифамацію та цензуру в країні. Під час розробки статистичних можливостей можна використовувати інші заходи третьої сторони. Одним із таких прикладів є Всесвітній індекс свободи преси, розроблений Репортерами без кордонів, який включає показники законодавчої бази, що регулює новини та інформаційну діяльність. Інститут статистики ЮНЕСКО має дані щодо судових процесів, пов'язаних із доступом до інформації, якою володіє держава, для 56 країн. Організація Freedom Info також фіксує, чи є в країнах законодавство про свободу інформації. Здається, існує взаємозв'язок між миром і доступом громадськості до інформації: 19 із 20 найбільш мирних країн мають законодавство про свободу інформації порівняно з лише вісьмома з 20 найменш мирних країн.

ЗАВДАННЯ 16.А: ЗМІЦНЮВАТИ ІНСТИТУТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ НАСИЛЬСТВУ

Цільова задача 16.а спрямована на зміцнення відповідних національних інституцій, у тому числі через міжнародне співробітництво, для створення потенціалу на всіх рівнях, зокрема в країнах, що розвиваються, для запобігання насильству та боротьби з тероризмом і злочинністю.

16.а.1 Існування незалежних національних інституцій з прав людини відповідно до Паризьких принципів.

Паризькі принципи були прийняті ООН у 1993 році та встановлюють норми функціонування національних інституцій з прав людини, які сприяють і захищають права людини в різних країнах. Цей показник фіксує, чи є в країні національні інституції з прав людини, які дотримуються цих принципів, включаючи незалежність у моніторингу та звітності про проблеми уряду. Це не показник статусу прав людини в країні, а скоріше правовий статус і правила управління національним правозахисним установам.

Як найбільш, так і найменш миролюбні країни в ГІМ 2016 року не отримали акредитації для своїх національних правозахисних установ. Подібним чином Швейцарія, яка вважається однією з найбільш миролюбних країн світу в ГІМ, вважається невідповідною, тоді як Афганістан, який займає 160 місце, повністю відповідає. Відповідність Паризьким

принципам визначається підкомітетом Міжнародного координаційного комітету (ICC) для національних інституцій з прав людини та складається Управлінням Верховного комісара ООН з прав людини (УВКПЛ). У той час як більшість національних установ з прав людини, які були акредитовані, були визнані такими, що відповідають вимогам, 45 відсотків держав-членів ООН не були акредитовані. Таким чином, 63 відсотки держав-членів ООН або не дотримуються Паризьких принципів, або не отримали акредитації.

ЗАВДАННЯ 16.В: СПРИЯННЯ НЕДИСКРИМІНАЦІЙНИМ ЗАКОНАМ

Завдання 16.b полягає в просуванні та забезпеченні виконання недискримінаційних законів і політики для сталого розвитку.

16.b.1 Відсоток населення, яке повідомило, що особисто відчувало дискримінацію або переслідування протягом попередніх 12 місяців на підставі дискримінації, забороненої міжнародним правом прав людини.

Індикатор можна виміряти в короткостроковій перспективі за допомогою допоміжних вимірів. Доступний допоміжний показник включає Всесвітнє дослідження цінностей, яке запитує, чи схвалюють люди правозахисний рух.

Література.

1. Human Security Unit Office for the Coordination of Humanitarian Affairs. Human security in theory and practice. United Nations, 2009 [Internet]. Available from: <https://www.unocha.org/sites/dms/HSU/Publications%20and%20Products/Human%20Security%20Tools/Human%20Security%20in%20Theory%20and%20Practice%20English.pdf>
2. Філософське вчення про розвиток. Діалектика та її альтернативи Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого URL: <http://ftplec.nlu.edu.ua/Лекційні%20матеріали/Кафедра%20філософії/Філософія%20Тема%209.%20Філософське%20вчення%20про%20розвиток.pdf>
3. Ситник Г.П., Філософія війни та миру: курс лекцій. К: ТОВ "САК Лтд.", 2023. 118 с.
4. Міямото Мусасі Книга П'яти Кілець [Електронний ресурс]. URL: http://taras-savchuk.blogspot.com/p/blog-page_18.html
5. Сунь-цзи. Мистецтво війни /; переклад Григорія Латника. К.: Арій, 2014. 128 с.
6. Мак'явеллі, Нікколо. Флорентійські хроніки; Державець / Пер. з іт. А. Перепаді Харків:Фоліо, 2007. 511 с.
7. Інститут економіки та миру (The Institute for Economics and Peace). Офіційний сайт. URL: <https://www.economicsandpea>

ДОДАТОК ДО ЛЕКЦІЇ 4

У наведеній нижче інформації детально описано джерела, визначення та критерії оцінки 23 показників, які формували Глобальний індекс миру 2016. Усі бали для кожного показника групуються або нормалізуються за шкалою від 1 до 5, за якої якісні показники групуються у п'ять груп, а кількісні – або десять груп, або округлюються до першого десяткового знака. Розвідувальний підрозділ журналу Economist надав приписні оцінки в рідкісних випадках, коли в кількісних даних є прогалини.

ПОКАЗНИКИ ВНУТРІШНЬОГО МИРУ

Рівень сприйняття злочинності суспільством

Тип показника	Кількісний
Вага показника	3
Вага показника (% від загалу)	3,8
Джерела даних	Розвідувальний підрозділ журналу Economist (Economist Intelligence Unit)
Період вимірювання	16.03.2015 – 16.03.2016

Визначення: Оцінка рівня сприйнятої злочинності в суспільстві за балами від 1 до 5 (від дуже низького до дуже високого) групою аналізу країни EIU. Аналітики оцінюють цей показник щорічно, за період з березня по березень.

Критерії оцінки:

1 = Дуже низький: більшості інших громадян можна довіряти; дуже низький рівень внутрішньої незахищеності.

2 = Низький: загальний позитивний клімат довіри з іншими громадянами.

3 = Помірний: Розумний ступінь довіри до інших громадян.

4 = Високий: високий рівень недовіри до інших громадян; високий рівень внутрішньої безпеки.

5 = Дуже високий: Дуже високий рівень недовіри до інших громадян; люди надзвичайно обережні у відносинах з іншими; велика кількість закритих комплексів, велика кількість охоронців.

Чисельність офіцерів внутрішньої безпеки та поліції на 100 тис. осіб

Тип показника	Кількісний
Вага показника	3
Indicator weight (% від загалу)	3,8
Джерела даних	UNODC Survey of Crime Trends and Operations of Criminal Justice Systems, 2014
Період вимірювання	2013

Альтернативне джерело: EIU. Якщо дані не надані, аналітики EIU заповнюють їх на основі ймовірних балів із встановлених діапазонів фактичних даних.

Визначення: цей показник взято з дослідження тенденцій злочинності та функціонування систем кримінального правосуддя, проведеного United Nations Office On Drugs and Crime (UNODC), і стосується цивільної поліції. Поліція означає персонал державних установ, основними функціями яких є запобігання, виявлення та розслідування

злочинів і затримання ймовірних правопорушників. На відміну від нацгвардії чи місцевої міліції.

Інтервали оцінювання

1/5	2/5	3/5	4/5	5/5
0 – 199,8	199,9 – 399,8	399,9 – 599,8	599,9 – 799,8	> 799,9

Кількість вбивств на 100 тис. осіб

Тип показника	Кількісний
Вага показника	4
Вага показника (% від загалу)	5%
Джерела даних	UNODC Survey of Crime Trends and Operations of Criminal Justice Systems, 2014
Період вимірювання	2013

Альтернативне джерело: EIU. Якщо дані не надані, аналітики EIU заповнюють їх на основі ймовірних балів із встановлених діапазонів фактичних даних.

Визначення: цей показник отримано з огляду тенденцій злочинності та функціонування систем кримінального правосуддя, проведеного UNODC. Умисне вбивство означає смерть, навмисно заподіяну людині іншою особою, включаючи дітовбивство. Цифри стосуються загальної кількості правопорушень кримінального кодексу або їх еквівалентів, але не враховують дрібні порушення правил дорожнього руху та інші дрібні правопорушення, про які стало відомо поліції чи іншим правоохоронним органам і які були зафіксовані одним із цих органів.

Інтервали оцінювання

1/5	2/5	3/5	4/5	5/5
0 – 1,99	2 – 5,99	6 – 9,99	10 – 19,99	> 20

Кількість ув'язнених на 100 тис. осіб

Тип показника	Кількісний
Вага показника	3
Вага показника (% від загалу)	3,8%
Джерела даних	International Centre for Prison Studies, University of Essex, World Prison Brief
Період вимірювання	2014

Визначення: Цифри взяті з Міжнародного центру пенітенціарних досліджень і зібрані з різних джерел. Майже у всіх випадках першоджерелом є національна в'язнична адміністрація відповідної країни або міністерство, відповідальне за в'язничну адміністрацію. Показники населення в'язниць на 100 000 осіб базуються на оцінках населення країни. Для порівняння кількості ув'язнених та оцінки кількості осіб, які утримуються у в'язницях у

країнах, інформація про які недоступна, Міжнародний центр досліджень пенітенціарних установ використовував середні показники, щоб мінімізувати вплив країн із такими показниками. нетипово високий або низький. Дійсно, порівнянність може бути порушена різною практикою в різних країнах, наприклад, щодо осіб, ув'язнених до суду, і неповнолітніх, а також психіатрично хворих правопорушників і правопорушників, які перебувають під вартою для лікування від алкоголізму та наркоманії.

Інтервали оцінювання

1/5	2/5	3/5	4/5	5/5
0 – 126,405	126,406 – 252,811	252,812 – 379,217	379,218 – 505,624	>505,625

Додаткові примітки: дані, надані World Prison Briefs, не є середніми за рік, а вказують на кількість ув'язнених на 100 000 жителів у певний місяць протягом року. Рік і місяць можуть відрізнятися залежно від країни.

Легкість доступу до зброї малого ураження

Тип показника	Кількісний
Вага показника	3
Вага показника (% від загалу)	3,8%
Джерела даних	EIU
Період вимірювання	16.03.2015 – 15.03.2016

Визначення: Оцінка доступності стрілецької зброї та легкого озброєння (SALW), оцінена від 1 до 5 (дуже обмежений доступ до дуже легкого доступу), проведена групою аналізу країни EIU. Аналітики країни просять оцінювати цей показник щорічно, за період з березня по березень.

Критерії оцінювання:

1 = Дуже обмежений доступ:	Країна розробила політичні інструменти та передові практики, такі як ліцензії на вогнепальну зброю, посилення експортного контролю, кодекси поведінки, маркування вогнепальної зброї та боєприпасів.
2 = Обмежений доступ:	Положення передбачає, що отримати вогнепальну зброю важко, довго і дорого; внутрішнє регулювання вогнепальної зброї також зменшує легкість, з якою легальна зброя потрапляє на незаконні ринки.
3 = Помірний доступ:	Існують нормативні акти та зобов'язання щодо забезпечення контролю за володінням вогнепальною зброєю серед цивільних осіб, хоча недостатнього контролю недостатньо, щоб зупинити потік нелегальної зброї.
4 = Легкий доступ:	Існують основні правила, але вони не виконуються ефективно; отримати вогнепальну зброю просто.
5 = Дуже легкий доступ:	Відсутнє регулювання володіння, володіння, зберігання, носіння та використання вогнепальної зброї цивільними особами.

Рівень організованого внутрішнього конфлікту

Тип показника	Кількісний
Вага показника	5
Вага показника (% від загалу)	6,3%
Джерела даних	EIU
Період вимірювання	16.03.2015 – 15.03.2016

Визначення: Оцінка інтенсивності конфліктів у країні за балами від 1 до 5 (від відсутності конфлікту до серйозної кризи) групою аналізу країни EIU. Аналітики країни просять оцінювати цей показник щорічно, за період з березня по березень.

Критерії оцінювання:

1 = Жодного конфлікту.	
2 = Прихований конфлікт:	Позиційні відмінності щодо визначених цінностей національного значення.
3 = Явний конфлікт:	Відверті погрози насильства; запровадження економічних санкцій іншими країнами.
4 = Криза:	Напружена ситуація на більшій частині країни; принаймні одна група застосовує насильство в спорадичних інцидентах.
5 = Важка криза:	Громадянська війна; насильницька сила використовується з певною безперервністю організовано та систематично по всій країні.

Ймовірність насильницьких демонстрацій

Тип показника	Кількісний
Вага показника	3
Вага показника (% від загалу)	3,8%
Джерела даних	EIU
Період вимірювання	16.03.2015 – 15.03.2016

Визначення: Оцінка ймовірності насильницьких демонстрацій за рейтингом від 1-5 (дуже низька до дуже високої) групою аналізу країни EIU на основі запитання: «Чи насильницькі демонстрації чи насильницькі громадські/трудові заворушення можуть становити загрозу власності чи ведення бізнесу протягом наступних двох років?» Аналітики країни щоквартально оцінюють це питання. Оцінка, надана за березень 2015 р. – березень 2016 р., є середнім значенням балів, наданих за кожну чверть.

Критерії оцінювання: *«Чи можуть насильницькі демонстрації чи насильницькі громадські/трудові заворушення становити загрозу власності чи веденню бізнесу протягом наступних двох років?»*

1/5	2/5	3/5	4/5	5/5
Категорично ні	Ні	Певною мірою проблема	Так	Категорично так

Рівень насильницької злочинності

Тип показника	Кількісний
Вага показника	4
Вага показника (% від загалу)	5%
Джерела даних	EIU
Період вимірювання	16.03.2015 – 15.03.2016

Визначення: Оцінка ймовірності насильницьких злочинів за балами від 1 до 5 (від дуже низького до дуже високого) групою аналізу країни EIU на основі запитання: «Чи насильницькі злочини можуть становити значну проблему для уряду та/або бізнесу в країні. наступні два роки?» Аналітики країни щоквартально оцінюють це питання. Оцінка, надана за березень 2015 р. – березень 2016 р., є середнім значенням балів, наданих за кожну чверть.

Критерії оцінювання: *«Чи може насильницька злочинність становити серйозну проблему для уряду та/або бізнесу протягом наступних двох років?»*

1/5	2/5	3/5	4/5	5/5
Категорично ні	Ні	Певною мірою проблема	Так	Категорично так

Політична нестабільність

Тип показника	Кількісний
Вага показника	4
Вага показника (% від загалу)	5%
Джерела даних	EIU
Період вимірювання	16.03.15 – 16.03.16

Визначення: Оцінка політичної нестабільності від 0 до 100 (від дуже низької до дуже високої нестабільності) групою аналізу країни EIU на основі п'яти запитань. Цей показник об'єднує п'ять інших запитань щодо соціальних заворушень, упорядкованих трансфертів, позиції опозиції, надмірних повноважень виконавчої влади та субіндексу міжнародної напруженості. Аналітики країни щоквартально оцінюють це питання. Оцінка, надана за березень 2015 р. – березень 2016 р., є середнім значенням балів, наданих за кожен квартал.

Додаткові запитання:

- Який ризик значних соціальних хвилювань протягом наступних двох років?
- Наскільки чіткими, усталеними та загальноприйнятими є конституційні механізми впорядкованої передачі влади від одного уряду до іншого?
- Наскільки ймовірно, що опозиційна партія чи група прийде до влади та призведе до значного погіршення умов ведення бізнесу?
- Чи є надмірна влада зосереджена або ймовірно буде зосереджена у виконавчій владі, так що виконавча влада не має підзвітності та має надмірну свободу дій?
- Чи існує ризик того, що міжнародні суперечки/напруженість негативно вплинуть на економіку та/або державний устрій?

Інтервали оцінювання

1/5	2/5	3/5	4/5	5/5
0-20,4	20,5-40,4	40,5-60,4	60,5-80,4	80,5-100

Рівень неповаги до прав людини (шкала політичного терору)

Тип показника	Кількісний
Вага показника	4
Вага показника (% від загалу)	5%
Джерела даних	Gibney, M., Cornett, L. & Wood, R. (2011): Political Terror Scale 1976-2014
Період вимірювання	2014

Визначення: Шкала політичного терору (PTS) вимірює рівень політичного насильства та терору, які зазнає країна протягом певного року, на основі 5-рівневої «шкали терору», спочатку розробленої Freedom House. Дані, використані для складання цього індексу, надходять із двох різних джерел: щорічних звітів Amnesty International по країнах і звітів Державного департаменту США про дотримання прав людини. Береться середнє значення двох балів.

Критерії оцінювання:

- 1 = Країни з безпечним верховенством права, людей не ув'язнюють за їхні погляди, а катування є рідкістю чи винятком. Політичні вбивства трапляються надзвичайно рідко.
- 2 = За ненасильницьку політичну діяльність передбачено обмежений термін ув'язнення. Проте постраждало небагато людей, катування та побиття є винятковими. Політичне вбивство трапляється рідко.
- 3 = Існує багато політичних ув'язнень або недавня історія такого ув'язнення. Страти чи інші політичні вбивства та жорстокість можуть бути звичайним явищем. Допускається необмежений термін тримання під вартою, з судом або без нього, за політичні погляди.
- 4 = Порушення громадянських і політичних прав поширилися на велику кількість населення. Вбивства, знущання та тортури – звичайна частина життя. Незважаючи на свою загальність, на цьому рівні терор впливає на тих, хто цікавиться політикою чи ідеями.
- 5 = Терор поширився на все населення. Лідери цих суспільств не обмежують засоби чи ретельність, з якою вони переслідують особисті чи ідеологічні цілі.

Обсяг передач основних звичайних озброєнь, як одержувач (імпорт) на 100 тис. осіб

Тип показника	Кількісний
Вага показника	2
Вага показника (% від загалу)	2,5%
Джерела даних	SIPRI Arms Transfers Database; EIU
Період вимірювання	2010-2014

Визначення: вимірює загальний обсяг основної звичайної зброї, імпортованої країною між 2010 і 2014 роками, поділений на середню чисельність населення за цей період на рівні 100 000 осіб (дані про чисельність населення надано EIU). База даних SIPRI Arms Transfers охоплює всі міжнародні продажі та подарунки основних видів звичайної зброї та технологій, необхідних для їх виробництва. Обладнання або технологія передаються з однієї країни, повстанських сил чи міжнародної організації в іншу країну, повстанські сили чи міжнародні організації. Основні види звичайної зброї включають: літаки, бронетехніку, артилерію, радіолокаційні системи, ракети, кораблі, двигуни.

Інтервали оцінювання

1/5	2/5	3/5	4/5	5/5
0-7,233	7,234 – 14,468	14,469 – 21,702	21,703 – 28,936	> 28,937

ВПЛИВ ТЕРОРИЗМУ (Можливість терористичних актів)

Тип показника	Кількісний
Вага показника	2
Вага показника (% від загалу)	2,5%
Джерела даних	IEP Global Terrorism Index (GTI)
Період вимірювання	1.01.2004 – 31.03.2016

Визначення: Терористичні інциденти визначаються як «навмисні акти насильства або погрози насильства з боку недержавного актора». Це означає, що інцидент має відповідати трьом критеріям, щоб вважати його терористичним актом:

А Інцидент повинен бути навмисним - результатом свідомого розрахунку з боку кривдника.
В Інцидент має передбачати певний рівень насильства або загрози насильства, включаючи насильство над власністю, а також насильство проти людей.
С Винуватцями інцидентів повинні бути субнаціональні актори. Ця база не містить актів державного тероризму.

Для всіх перерахованих інцидентів мають бути присутні принаймні два з наступних трьох критеріїв:

1. Діяння має бути спрямоване на досягнення політичної, економічної, релігійної чи соціальної мети.
2. Повинні бути докази наміру примусити, залякати або передати якимсь іншим повідомленням більшій аудиторії (або аудиторії), ніж безпосередні жертви.
3. Дія має бути поза контекстом законної військової діяльності.

Методологія: Використовуючи всеохоплюючу, засновану на подіях, глобальну базу даних про тероризм ГТІ поєднує чотири змінні, щоб розробити зведену оцінку: кількість терористичних інцидентів за певний рік, загальну кількість смертельних випадків за певний рік, загальну кількість спричинених травм. у певному році та приблизний рівень матеріальних збитків у певному році. Зведена оцінка фіксує прямі наслідки насильства, пов'язаного з тероризмом, з точки зору його фізичних наслідків, але також намагається відобразити залишкові наслідки тероризму з точки зору емоційних ран і страху, приписуючи середньозважене значення шкоді, завданій у попередні роки. Станом на дату публікації Глобальна база даних тероризму реєструє події лише до 31 грудня 2013 року. Щоб оцінити

вплив тероризму між цією датою і 15 березня 2015 року, ГІМ використовує дані із загальнодоступних сторонніх джерел, щоб приписати терористичну діяльність у той період.

Інтервали оцінювання

1/5	2/5	3/5	4/5	5/5
0-13,479	13,48181,699	181,72449,309	2449,3133015,949	>33015,95

Кількість смертей внаслідок організованого конфлікту (внутрішнього)

Тип показника	Кількісний
Вага показника	5
Вага показника (% від загалу)	6,3%
Джерела даних	International Institute for Strategic Studies (IISS) Armed Conflict Database (ACD)
Період вимірювання	2014–2015

Альтернативне джерело: EIU. Коли IISS ACD не надав жодних даних, аналітики EIU оцінили доступні цифри за 2014 та 2015 роки відповідно до встановлених діапазонів фактичних даних.

Визначення: цей показник використовує визначення конфлікту UCDP. Програма даних в Уппсалі про конфлікти (UCDP) визначає конфлікт як: «спірну несумісність, яка стосується уряду та/або території, де використання збройної сили між двома сторонами, з яких принаймні одна є урядом штату, призводить до принаймні 25 пов'язаних з битвами смертей за рік». Статистичні дані зібрано з останнього видання IISS ACD, яке містить таке визначення смертельних випадків, пов'язаних із збройним конфліктом: «Статистичні дані про смертельні випадки стосуються втрат військових і цивільних осіб як прямий результат збройного конфлікту».

Інтервали оцінювання

1/5	2/5	3/5	4/5	5/5
0-23 смертей	24-998 смертей	999-4998 смертей	4999-9998 смертей	> 9999 смертей

Кількість і тривалість внутрішніх конфліктів

Тип показника	Кількісний
Вага показника	2,56
Вага показника (% від загалу)	3,2%
Джерела даних	IEP; UCDP Battle-Related Deaths Dataset, Non-State Conflict Dataset and One-sided Violence Dataset
Період вимірювання	2010-2014

Визначення: цей показник вимірює кількість і тривалість конфліктів, які відбуваються в межах правових кордонів певної країни. Інформація для цього показника отримана з трьох наборів даних Програми даних в Уппсалі про конфлікти (UCDP): набір

даних про смертельні випадки, пов'язані з бойовими діями, набір даних про недержавні конфлікти та набір даних про одностороннє насильство. Оцінка для країни визначається шляхом додавання балів для всіх окремих конфліктів, які мали місце в межах юридичних кордонів цієї країни за останні п'ять років.

Кожна окрема оцінка конфлікту базується на таких факторах:

Кількість:

- Кількість міждержавних збройних конфліктів, внутрішніх збройних конфліктів (громадянських конфліктів), інтернаціоналізованих внутрішніх збройних конфліктів, односторонніх конфліктів і недержавних конфліктів, що знаходяться в межах правових кордонів країни.

- Якщо конфлікт є війною (1000+ смертей, пов'язаних із битвою), він отримує один бал; якщо це збройний конфлікт (25-999 смертей, пов'язаних з битвами), він отримує оцінку 0,25.

Тривалість:

- Оцінка призначається на основі кількості років з останніх п'яти, коли стався конфлікт. Наприклад, якщо востаннє конфлікт стався п'ять років тому, цей конфлікт отримає один бал із п'яти.

Сукупні бали конфліктів потім додаються та об'єднуються, щоб визначити бал країни. Цей показник відстає на два роки через час публікації даних UCDP.

Інтервали оцінювання

1/5	2/5	3/5	4/5	5/5
Жодного внутрішнього конфлікту	Загальний бал конфлікту до 4,75	Загальний бал конфлікту до 9,5	Загальний бал конфлікту до 14,25	Загальний бал конфлікту 19 або вище. Це свідчить про дуже високий рівень внутрішнього конфлікту.

Індикатори зовнішнього миру

Військові витрати у відсотках від ВВП

Тип показника	Кількісний
Вага показника	2
Вага показника (% від загалу)	2,8%
Джерела даних	International Institute for Strategic Studies, The Military Balance 2016
Період вимірювання	2014-2015

Альтернативне джерело: якщо даних не було надано, було використано кілька альтернативних джерел: національні рахунки державних витрат, інформація SIPRI та Military Balance 2015. Альтернативні дані для 2016 року було наведено з 2007 по 2015 рік, залежно від наявності даних.

Визначення: грошові витрати центрального чи федерального уряду на покриття витрат національних збройних сил, включаючи стратегічні, сухопутні, військово-морські, повітряні, командні, адміністративні та допоміжні сили, а також воєнізовані формування,

митні сили та прикордонну службу, якщо вони навчені та оснащені як військова сила. Опубліковані дані ЕІУ щодо номінального ВВП (або дані Світового банку, якщо вони недоступні) були використані для визначення вартості військових витрат у відсотках від ВВП.

Критерії оцінювання: цей показник оцінюється за допомогою мінімально-максимальної нормалізації. Застосовуючи цей метод, оцінка країни базується на відстані її військових витрат як частки ВВП від контрольних показників 0% (для оцінки 1) і 12,97% або вище (для оцінки 5). Смуги, будучи лінійними, приблизно відповідають наступному:

1/5	2/5	3/5	4/5	5/5
0-2,092	2,0934,184	4,185-6,277	6,278-8,37	>8,371

Чисельність особового складу ЗС на 100 тис. осіб

Тип показника	Кількісний
Вага показника	2
Вага показника (% від загалу)	2,8%
Джерела даних	International Institute for Strategic Studies, The Military Balance 2016
Період вимірювання	2016

Альтернативне джерело: дані Світового банку про населення, якщо вони недоступні з ЕІУ.

Визначення: діючий особовий склад збройних сил включає всіх військовослужбовців, чоловіків і жінок, які перебувають на постійній службі в армії, флоті, авіації та об'єднаних силах (включаючи військовозобов'язаних і довгострокових відряджень із резерву). Дані про населення надані ЕІУ.

Інтервали вимірювання

1/5	2/5	3/5	4/5	5/5
0 – 657,744	657,745 – 1315,489	1315,49 – 1973,234	1973,235 – 2630,98	> 2630,981

Додаткові примітки: ізраїльські резервні сили використовуються для розрахунку кількості збройних сил Ізраїлю.

Фінансування миротворчих місій ООН

Тип показника	Кількісний
Вага показника	2
Вага показника (% від загалу)	2,8%
Джерела даних	IEP; United Nations Committee on Contributions
Період вимірювання	2011-2014

Методологія: Індикатор UNFU визначає, чи виконують країни-члени ООН свої зобов'язання ООН щодо фінансування миротворчої діяльності. Незважаючи на те, що країни можуть фінансувати інші програми з розвитку чи розбудови миру, записи щодо миротворчої діяльності легко отримати та зрозуміти, і вони є повчальним показником відданості країни миру. Показник розраховує відсоток «невиплачених платежів» країн у порівнянні з їхнім річним внеском до бюджету поточних миротворчих місій» у середньому за три роки. Це співвідношення отримано на основі даних, наданих Комітетом ООН із звітів про стан внесків.

Індикатор складається наступним чином:

1. Отримано статус внесків держав-членів ООН.
2. Для відповідних миротворчих місій реєструються оцінки (лише за цей рік) та збори (лише за цей рік). Звідси розраховується непогашена сума за цей рік.
3. Розраховується відношення непогашених платежів до оцінок. Таким чином ви отримуєте оцінку від 0 до 1. Нуль означає відсутність заборгованості; країна виконала свої зобов'язання щодо фінансування. Оцінка 1 означає, що країна не сплатила жодного зі своїх нарахованих внесків. Враховуючи, що оцінки вже знаходяться в межах від 0 до 1, їх легко об'єднати в оцінку від 1 до 5.

Остаточна інтервальна оцінка є зваженою сумою поточного року та попередніх двох років. Вагові коефіцієнти становлять 0,5 для поточного року, 0,3 для попереднього року та 0,2 для двох попередніх років. Отже, це трирічне середньозважене значення. Невиплачені платежі за попередні роки та кредити не включені. Оцінка проводиться лінійно з точністю до одного знака після коми.

Критерії оцінювання

- 1/5 0-25% заявлених внесків
- 2/5 26-50% заявлених внесків
- 3/5 51-75% заявлених внесків
- 4/5 75-99% заявлених внесків
- 5/5 100% заявлених внесків
(жодних внесків за останні три роки)

Додаткові примітки: Усі держави-члени Організації Об'єднаних Націй розподіляють витрати на миротворчі операції ООН. Генеральна Асамблея розподіляє ці витрати на основі спеціальної шкали внесків, що застосовується до миротворчої діяльності. Ця шкала враховує відносне економічне багатство держав-членів, причому постійні члени Ради Безпеки повинні платити більшу частку через їх особливу відповідальність за підтримку міжнародного миру та безпеки. Через затримки з оприлюдненням нових даних оцінки показників за 2016 рік враховують середньозважену величину за 2011–2014 роки.

Потенційні можливості ядерної та важкої зброї

Тип показника	Кількісний
Вага показника	3
Вага показника (% від загалу)	4,2%
Джерела даних	IEP; SIPRI; IISS The Military Balance; United Nations Register of Conventional Arms
Період вимірювання	2014

Методологія: цей показник базується на категоризованій системі оцінки руйнівної здатності наявних у країні важких озброєнь. Авуари належать урядовим військам і не включають авуари озброєних опозиційних груп. Кількість важкого озброєння було визначено за допомогою комбінації даних Міжнародного інституту стратегічних досліджень, The Military Balance та Реєстру звичайних озброєнь ООН.

Є п'ять категорій зброї, кожна з яких отримує певну кількість балів. П'ять категорій зброї зважені таким чином:

1. Бронемашина та артилерія = 1 бал
2. Танк = 5 балів
3. Бойовий літак і бойовий вертоліт = 20 балів
4. Військовий корабель = 100 балів
5. Авіаносець і атомний підводний човен = 1000 балів

Країни з ядерним потенціалом автоматично отримують максимальну п'ять балів. Інші оцінки виражаються з точністю до другої десяткової коми з використанням мінімально-максимальної нормалізації, яка встановлює максимум на два стандартних відхилення вище середнього необробленого балу. Держави, оснащені ядерною зброєю, визначаються розділом SIPRI World Nuclear Forces у щорічнику SIPRI таким чином:

1/5 0-18185

2/5 18185-36368

3/5 36368-54553

4/5 54553-72737

5/5 Держави з ядерним потенціалом отримують 5, або держави з потужністю важкого озброєння 72738 або в 2% найкращих важких озброєнь отримують 5.

Обсяг передачі основних видів звичайних озброєнь як постачальник (експорт) на 100 тис. осіб

Тип показника	Кількісний
Вага показника	3
Вага показника (% від загалу)	4,2%
Джерела даних	SIPRI Arms Transfers Database
Період вимірювання	2010-2014

Визначення: вимірює загальний обсяг основних звичайних озброєнь, експортованих країною між 2010 і 2014 роками, поділений на середню чисельність населення протягом цього періоду (дані про чисельність населення надано EIU). База даних SIPRI Arms Transfers охоплює всі міжнародні продажі та подарунки основної звичайної зброї та технології, необхідні для її виробництва. Обладнання або технологія передаються з однієї країни, повстанських сил чи міжнародної організації в іншу країну, повстанські сили чи міжнародні організації. Основні види звичайної зброї включають: літаки, бронетехніку, артилерію, радіолокаційні системи, ракети, кораблі та двигуни.

Інтервали вимірювання

1/5
0-3,681

2/5
3,682-7,364

3/5
7,365-11,046

4/5
11,047-14,729

5/5
>14,73

Кількість біженців та внутрішньо переміщених осіб у відсотках до населення

Тип показника	Кількісний
Вага показника	4
Вага показника (% від загалу)	5,7%
Джерела даних	UNHCR Mid-Year Trends 2015; International Displacement Monitoring Centre (IDMC), 2015
Період вимірювання	2015

Визначення: чисельність біженців за країною чи територією походження плюс кількість внутрішньо переміщених осіб (ВПО) країни як відсоток від загальної чисельності населення країни.

Інтервали вимірювання

1/5	2/5	3/5	4/5	5/5
0-3,034	3,0356,069	6,07-9,104	9,10512,139	>12,14

Відносини з сусідніми державами

Тип показника	Кількісний
Вага показника	5
Вага показника (% від загалу)	7,1%
Джерела даних	EIU
Період вимірювання	16.03.2015 – 15.03.2016

Визначення: Оцінка інтенсивності суперечок сусідів за балами від 1 до 5 (миролюбні до дуже агресивних) групою аналізу країни EIU. Аналітики країни просять оцінювати цей показник щорічно, за період з березня по березень.

Критерії оцінювання

1 = Мирний:	Жоден із сусідів не нападав на країну з 1950 року
2 = Низький	Відносини з сусідами в цілому хороші, але агресивність проявляється у виступах політиків або в протекціоністських заходах.
3 = Помірний:	Існує серйозна напруженість і, як наслідок, економічні та дипломатичні обмеження з боку інших країн.
4 = Агресивний:	Відкриті конфлікти з насильством і протестами.
5 = Дуже агресивний:	Часті вторгнення сусідніх країн.

Кількість, тривалість та роль у зовнішніх конфліктах

Тип показника	Кількісний
Вага показника	2,28
Вага показника (% від загалу)	3,2%
Джерела даних	IEP; UCDP Battle-Related Deaths Dataset

Визначення: цей індикатор вимірює кількість і тривалість екстериторіальних конфліктів, у які бере участь країна. Інформація для цього індикатора отримана з набору даних UCDP Battle-Related Deathset. Оцінка для країни визначається шляхом додавання всіх окремих балів за конфлікт, коли ця країна бере участь як учасник конфлікту за межами своїх правових кордонів. Конфлікти не зараховуються проти країни, якщо вони вже були зараховані проти цієї країни в показнику кількості та тривалості внутрішніх конфліктів.

Кожна окрема оцінка конфлікту базується на таких факторах:

Кількість:

- Кількість інтернаціоналізованих внутрішніх збройних конфліктів і міждержавних збройних конфліктів.
- Якщо конфлікт є війною (1000+ смертей, пов'язаних із битвою), він отримує один бал; якщо це збройний конфлікт (25-999 смертей, пов'язаних із битвою), він отримує оцінку 0,25.

Тривалість:

- Оцінка призначається на основі кількості років з останніх п'яти, коли стався конфлікт. Наприклад, якщо востаннє конфлікт стався п'ять років тому, цей конфлікт отримає один бал із п'яти.

Роль:

- Якщо країна є основною стороною конфлікту, цей конфлікт отримує один бал; якщо це другорядна сторона (підтримує головну), цей конфлікт отримує 0,25 бала.
- Якщо країна є учасником збройних сил, на які поширюється дія відповідної резолюції Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй, тоді весь бал конфлікту множиться на чверть; якщо ні, то отримує повний бал.

Потім різні бали конфлікту додаються та об'єднуються, щоб визначити бал країни. Цей показник відстає на два роки через час публікації даних UCDP.

Інтервали оцінювання

1/5	2/5	3/5	4/5	5/5
Відсутність зовнішнього конфлікту	Загальний бал конфлікту до 1,5	Загальний бал конфлікту до 3	Загальний бал конфлікту до 4,5	Загальний бал конфлікту 6 або вище. Це показує дуже високий показник рівня зовнішнього конфлікту.

Кількість смертей внаслідок організованого конфлікту (зовнішній)

Тип показника	Кількісний
Вага показника	5
Вага показника (% від загалу)	7,1%
Джерела даних	UCDP Armed Conflict Dataset
Період вимірювання	2014-2015

Альтернативне джерело: якщо даних не було надано, було використано кілька альтернативних джерел: База даних про збройні конфлікти Міжнародного інституту стратегічних досліджень (IISS); підрахунок втрат коаліції Іраку та EIU.

Визначення: цей індикатор використовує визначення конфлікту UCDP як «спірну несумісність, яка стосується уряду та/або території, де використання збройної сили між двома сторонами, з яких принаймні одна є урядом держави, призводить до щонайменше 25 пов'язаних з боями смертей за рік».

Інтервали оцінювання

1/5	2/5	3/5	4/5	5/5
0 – 23 смертей	24 – 998 смертей	999 – 4998 смертей	4999 – 9998 смертей	> 9999 смертей

ДОДАТОК ДО ЛЕКЦІЇ 5

МЕТОДОЛОГІЯ 2016

Хоча було проведено багато досліджень, які розглядають ціну насильства для суспільства, не існує загальновизнаного методу сукупності поточних і майбутніх фінансових наслідків насильства та конфлікту. ІЕМ використовує цілісний підхід до підрахунку вартості насильства. Ця методологія розглядає як витрати на стримування насильства, так і на боротьбу з його наслідками, як у короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі, коли насильство спрямоване проти людей або власності. Загальна сума цих витрат називається загальним економічним впливом насильства.

Існує два основні підходи до вимірювання економічної вартості насильства: облік витрат і методи економічного моделювання. Метод обліку використовує випадки насильства та витрати на реагування на насильство та його стримування. Метод економічного моделювання вимірює вплив насильства на споживання, інвестиції, виробництво, торгівлю та загальне зростання ВВП. ІЕМ використовує метод обліку витрат, який об'єднує витрати, пов'язані з випадками насильства, і витрати на стримування насильства.

Основна перевага методу бухгалтерського обліку полягає в тому, що витрати можна розбити за категоріями. Наприклад, вартість насильства можна розділити на державні та приватні витрати. Його також можна розділити на прямі та непрямі витрати залежно від того, як інцидент насильства впливає на жертву, кривдника та уряд. Крім того, вартість насильства можна розділити за тим, чи вона накопичується в короткостроковій чи довгостроковій перспективі. Гнучкість методів обліку також забезпечує достатню гнучкість для включення та виключення змінних на основі наявності надійних даних.

Загальний глобальний економічний вплив насильства визначається як витрати, пов'язані зі «стримуванням, запобіганням та усуненням наслідків насильства». Модель ІЕМ включає як прямі, так і непрямі витрати від насильства, а також мультиплікатор миру. Мультиплікаційний ефект обчислює додаткову економічну діяльність, яка була б накопичена, якби прямих витрат від насильства вдалося уникнути. Приклади прямих витрат включають медичні витрати для жертв насильницьких злочинів, руйнування капіталу в результаті насильницького конфлікту і витрати, пов'язані з системою безпеки та судовою системою. Непрямі витрати включають втрату заробітної плати або продуктивності внаслідок злочину через фізичні та емоційні травми. Існує також міра впливу страху на економіку, оскільки люди, які бояться, що вони можуть стати жертвами насильницького злочину, змінюють свою поведінку.

Важливим аспектом моделі є можливість порівнювати економічні наслідки насильства в різних країнах. Таким чином, методологія представляє остаточні цифри в міжнародних доларах за постійним паритетом купівельної спроможності (ПКС) за 2015 рік, що робить вартість порівнянню між країнами та з часом.

ТИПОЛОГІЯ ЦІНИ НАСИЛЬСТВА

ІЕМ оцінює економічні наслідки насильства, використовуючи комплексну сукупність витрат, пов'язаних із насильством, конфліктами та витратами на стримування насильства. GPI використовується як початкова точка відліку для розробки моделі калькуляції шляхом зіставлення вартості одиниці різних видів насильства з показниками GPI, де це можливо. Версія економічних наслідків насильства за 2016 рік включала 16 змінних у трьох складових. А модель 2017 року включала вже 17 змінних у трьох складових.

Модель дає консервативну оцінку глобального впливу насильства, оскільки вона включає лише змінні насильства, для яких можна отримати надійні дані. До економічного впливу насильства не враховуються такі показники:

- домашнє насильство
- витрати домогосподарств із власної кишені на безпеку та захист
- вартість злочинності для бізнесу
- наслідки перетікання з конфлікту в насильство
- насильство, спрямоване на себе
- витрати на розвідувальні органи

ТАБЛИЦЯ.1 Змінні, включені до моделі економічного насильства, 2015 р.

Модель «Вартість стримування насильства» включає як витрати, спрямовані на попередження насильства, так і непрямі витрати насильства.

ПОСЛУГИ БЕЗПЕКИ ТА ПРОФІЛАКТИКА ОРІЄНТОВАНІ ВИТРАТИ	ВИТРАТИ, ПОВ'ЯЗАНІ ЗІ ЗБРОЙНИМ КОНФЛІКТОМ	МІЖОСОБИСТІСНЕ НАСИЛЬСТВО
Військові витрати	Прямі витрати на смертельні випадки внаслідок внутрішнього насильницького конфлікту	позбавлення життя
Витрати на внутрішню безпеку	Прямі витрати смертей в результаті зовнішнього насильницького конфлікту	насильницький напад
<i>Охоронні агентства</i>	Непрямі витрати насильницького конфлікту (втрати ВВП через конфлікт)	Сексуальне насильство
Приватна охорона	Втрати від статусу біженця та вимушеного переселенця	страх перед злочинністю
миротворчість ООН	Імпорт стрілецької зброї	Непрямі витрати, пов'язані з ув'язненням
Витрати на розбудову миру в рамках офіційної допомоги розвитку (ОПР).	Тероризм	

Офіційна допомога розвитку (ОПР) визначається як державна допомога, яка сприяє економічному розвитку та добробуту країн, що розвиваються, і спеціально спрямована на них. Комітет сприяння розвитку (КСР) прийняв ОПР як «золотий стандарт» зовнішньої допомоги в 1969 році, і він залишається основним джерелом фінансування допомоги розвитку. ОЕСР збирає, перевіряє та оприлюднює дані ОПР.

Економічний вплив насильства включає такі компоненти:

- Прямі витрати — це вартість насильства для жертви, кривдника та уряду. Вони включали прямі витрати, такі як витрати на поліцію.
- Непрямі витрати накопичуються після насильницької події та включають непрямі економічні втрати, фізичні та фізіологічні травми жертви, а також втрату продуктивності.

- Мультиплікатор представляє наслідки потоку прямих витрат, такі як додаткові економічні вигоди, які отримують інвестиції в розвиток бізнесу чи освіти замість стримування чи боротьби з насильством.

Мультиплікаційний ефект — це загальноживана економічна концепція, яка описує ступінь, до якого додаткові витрати покращують економіку в цілому. Щоразу, коли в економіку надходить новий дохід, це призведе до збільшення витрат, що, у свою чергу, створить робочі місця, додатковий дохід і додаткові витрати. Цей взаємопідсилювальний економічний цикл відомий як «ефект мультиплікатора» і є причиною того, що один долар витрат може створити більше, ніж один долар економічної активності.

Хоча точну величину цього ефекту важко виміряти, він, ймовірно, буде особливо високим у випадку витрат, пов'язаних із стримуванням насильства. Наприклад, якби громада стала більш мирною, суспільство витратило б менше часу та ресурсів на захист від насильства. Через це зменшення рівня насильства, ймовірно, матиме значні наслідки для ширшої економіки, оскільки гроші перенаправляються у більш продуктивні сфери, такі як охорона здоров'я, інвестиції в бізнес, освіта та інфраструктура.

Якщо вбивства вдалося уникнути, прямі витрати, як-от кошти, витрачені на лікування та похорони, можна витратити в іншому місці. Економіка також отримує вигоду від доходу жертви за все життя. Тому економічні вигоди від більшого миру можуть бути значними. Це також відзначили Брауер і Теппер-Марлін (2009), які стверджували, що насильство або страх насильства можуть призвести до того, що деякі види економічної діяльності не відбуваються взагалі. У більш загальному плані існують вагомі докази того, що насильство та страх насильства можуть докорінно змінити стимули для бізнесу. Наприклад, аналіз 730 бізнес-підприємств у Колумбії з 1997 по 2001 рік показав, що з вищим рівнем насильства нові підприємства мали менше шансів вижити та отримувати прибуток. Отже, з більшим рівнем насильства ми можемо очікувати зниження рівня зайнятості та економічної продуктивності в довгостроковій перспективі, оскільки наявні стимули перешкоджають створенню нових робочих місць і довгостроковим інвестиціям.

У своїх дослідженнях ІЕМ припускає, що множник дорівнює одиниці, що означає, що на кожен долар, заощаджений на стримуванні насильства, буде додатковий долар економічної діяльності. Це відносно консервативний множник і в цілому відповідає подібним дослідженням.

Методи оцінювання

Для оцінювання економічної вартості насильства на рівні країни використовується комбінація підходів. Економічна оцінка насильства передбачає три основні підходи:

1. Було використано фінансову інформацію з детальним описом витрат на статті, пов'язані з насильством і включені до щорічної калькуляції. Ці витрати були отримані або як фактичні витрати, або як відсоток ВВП країни. У відсотках від ВВП для отримання фактичних витрат використовувалися дані МВФ про ВВП.

2. Підхід собівартості одиниці використовувався для змінних вартості, включених до щорічного ГІМ, і для яких детальна інформація про витрати була недоступна. Вартість одиниці було отримано з огляду літератури та відповідним чином скориговано для всіх країн, включених до GPI 2016. У дослідженні використовуються одиничні витрати від McCollister et al. (2010) для вбивств, насильницьких і сексуальних злочинів. Вартість вбивств також використовується для смертей у боях і смертей через тероризм. Вартість одиниці через страх перед злочинністю взято з Долана та Пізгуда (2006).

3. Якщо для елемента були відсутні дані про витрати та частоту, його або розраховували за допомогою відповідного підходу, або виключали з дослідження.

Масштабування одиниці витрат

Вартість одиниці використовувалася для оцінки вартості випадків насильства, таких як вбивства, насильницькі та сексуальні злочини. Однак витрати на одиницю продукції недоступні для більшості країн, які включені до моделі калькуляції. Таким чином, щоб оцінити вартість насильства для цих країн, питомі витрати скориговані з використанням співвідношення ВВП на душу населення в паритеті купівельної здатності. Наприклад, у країні з ВВП на душу населення за ПКС, який становив 26% ВВП США на душу населення, вартість одиниці вбивства дорівнювала б 26% вартості одиниці вбивства в США.

Перетворення витрат на постійні та паритет купівельної спроможності (ПКС)

Ціна насильства представлена в термінах постійного паритету купівельної спроможності, щоб можна було проводити пряме порівняння між країнами. Спочатку вартість насильства була переведена з поточної на постійну за допомогою індексу споживчих цін (ІСЦ). Дані ІСЦ отримано з індикаторів світового розвитку Світового банку. На другому етапі витрати конвертуються в ПКС за допомогою коефіцієнта перетворення ПКС.

ПОКАЗНИКИ ВИТРАТ СТРИМУВАННЯ НАСИЛЬСТВА.

Військові витрати

Дані Розвідувального підрозділу Economist (EIU), Міжнародного інституту стратегічних досліджень (IIS) і Стокгольмського міжнародного інституту дослідження миру (SIPRI) були використані для визначення рівня військових витрат у відсотках від ВВП. Потім це було об'єднано з даними про ВВП Міжнародного валютного фонду (МВФ) і конвертовано в міжнародні долари ПКС за допомогою конвертера ПКС, отриманого з бази даних World Development Indicators. Оцінка військових витрат для збройних сил Сполучених Штатів включає додаткові категорії, пов'язані зі справами ветеранів, витрати на утримання ядерного арсеналу та сплату відсотків за військовим боргом.

Витрати на внутрішню безпеку

Витрати на внутрішню безпеку були взяті з ОЕСР, МВФ та ООН для 80 країн. Дані про громадський порядок і безпеку включають витрати на поліцейські служби, суди, в'язниці, пожежну службу та дослідження і розробки громадської безпеки. Для країн, за якими немає даних, оцінки ґрунтувалися на кількості поліцейського персоналу, помноженій на скориговану вартість одиниці. Статистику офіцерів поліції було отримано з дослідження тенденцій злочинності та функціонування систем кримінального правосуддя Управління ООН з наркотиків і злочинності.

Миротворчість ООН

Внески країн у миротворчі місії були включені до складу миротворчих витрат ООН. Дані про внески були отримані з Комітету ООН з внесків.

Розбудова миру

ІЕМ за сприяння Офісу ООН з підтримки миробудівництва (UN-PBSO) провели підрахунок, щоб визначити суму ОПР, витрачену на програми, пов'язані з розбудовою миру. Дані щодо витрат на розбудову миру були отримані від системи звітності кредиторів (CRS)

Комітету сприяння розвитку ОЕСР (DAC).

Тероризм

Вартість смертей, пов'язаних із тероризмом, розраховується так само, як і вбивства. Вплив травм розраховується з використанням вартості одиниці за McCollister et al (2010). Дані про загибель і поранення внаслідок тероризму беруться з Глобальної бази даних тероризму, яку підтримує START в Університеті Меріленда.

Вбивство

Дані про вбивства взято з дослідження тенденцій злочинності та функціонування системи кримінального правосуддя (CTS) Організації Об'єднаних Націй. Там, де дані країни були недоступні, використовувалися оцінки, взяті з ГІМ. Скоригована вартість одиниці від McCollister et al. (2010) застосовується до загальної кількості вбивств для кожної країни, щоб отримати остаточну вартість.

Насильницькі та сексуальні напади

Дані про насильницькі та сексуальні напади отримані від UNODC. Скоригована вартість одиниці від McCollister et al. (2010) для розрахунку загальної вартості застосовується як до насильницького нападу, так і до сексуального насильства.

Страх перед злочинністю

Дані щодо страху перед злочинністю отримано з опитування Gallup World Poll, яке досліджує частку населення, яке висловлює страх стати жертвою злочину у своєму власному районі. Потім це множиться на скориговані витрати за Dolan & Peasgood (2006), щоб отримати остаточну вартість.

Ув'язнення

ІЕМ розрахував річну втрату заробітної плати ув'язнених як непряму втрату через ув'язнення. Припускається, що втрачена заробітна плата дорівнює мінімальній заробітній платі за період ув'язнення, скоригованій на рівень зайнятості ув'язнених осіб. Потім ці одиничні витрати коригуються на основі доходу на душу населення за паритетом купівельної спроможності порівняно з доходом на душу населення в США. Дані про кількість ув'язнених взято з World Prison Brief, зібраного Міжнародним центром досліджень пенітенціарних установ Ессекського університету. Судові витрати та прямі витрати на в'язниці включені до витрат на внутрішню безпеку.

Бойові смерті

Вартість одиниці бойових смертей така ж, як і вбивств. Дані про загибель у боях унаслідок внутрішнього конфлікту отримано з набору даних UCDP Armed Conflict. Кількість загиблих у боях унаслідок зовнішнього конфлікту отримано з бази даних збройних конфліктів IISS (ACD).

Вартість смертей, пов'язаних із тероризмом, розраховується так само, як і вбивства. Вплив травм розраховується з використанням вартості одиниці за McCollister et al (2010). Дані про загибель і поранення внаслідок тероризму беруться з Глобальної бази даних тероризму, яку підтримує START в Університеті Меріленда.

Непряма вартість конфлікту

Непряма вартість конфлікту розраховується для країн, які зазнали активного конфлікту протягом років дослідження, і лише для років, протягом яких у країні був конфлікт. Це припущення є спробою охопити втрату офіційної економічної діяльності, включаючи втечу капіталу. ІЕМ передбачає втрату ВВП у розмірі 2,2 відсотка за кожен рік конфлікту на основі Collier (1999).

Імпорт стрілецької зброї

Враховує загальну вартість імпорту стрілецької зброї за даними, взятими з огляду малої зброї.

Переміщення населення

Річні витрати УВКБ ООН передбачаються як прямі витрати на біженців та ВПО. Крім того, передбачається, що непрямі витрати біженців та ВПО для економіки країни походження еквівалентні втраті виробництва та споживання для кожної переміщеної особи, яка була частиною ринку праці. Однак модель розрахунку вартості ІЕР не враховує деякі несприятливі наслідки вимушеного переміщення, такі як втрата активів, витрати переміщених осіб, а також фізичні та психологічні страждання, які заподіяні переміщеному населенню. Таким чином, загальні непрямі витрати є консервативною оцінкою.

Дані про кількість біженців і ВПО отримано від УВКБ ООН та Центру моніторингу внутрішнього переміщення (IDMC). Дані про внесок УВКБ ООН також отримано від УВКБ ООН.